

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

HAYAT BOYU ÖĞRENME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
AÇIK ÖĞRETİM DAİRE BAŞKANLIĞI

TÜRKÇE

7

DERS KİTABI

YAZAR
GÖNÜL METİN

ANKARA - 2023

MEB HAYAT BOYU ÖĞRENME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAYINLARI
AÇIK ÖĞRETİM OKULLARI

Görsel Tasarım Uzmanı

Fatih SAĞLAM

YÜMER

Grafik Tasarım Uzmanı

YÜMER

Copyright © MEB

Her hakkı saklıdır. Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Tümü ya da bölümleri izin alınmadan hiçbir şekilde çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana vaat ettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden naşım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

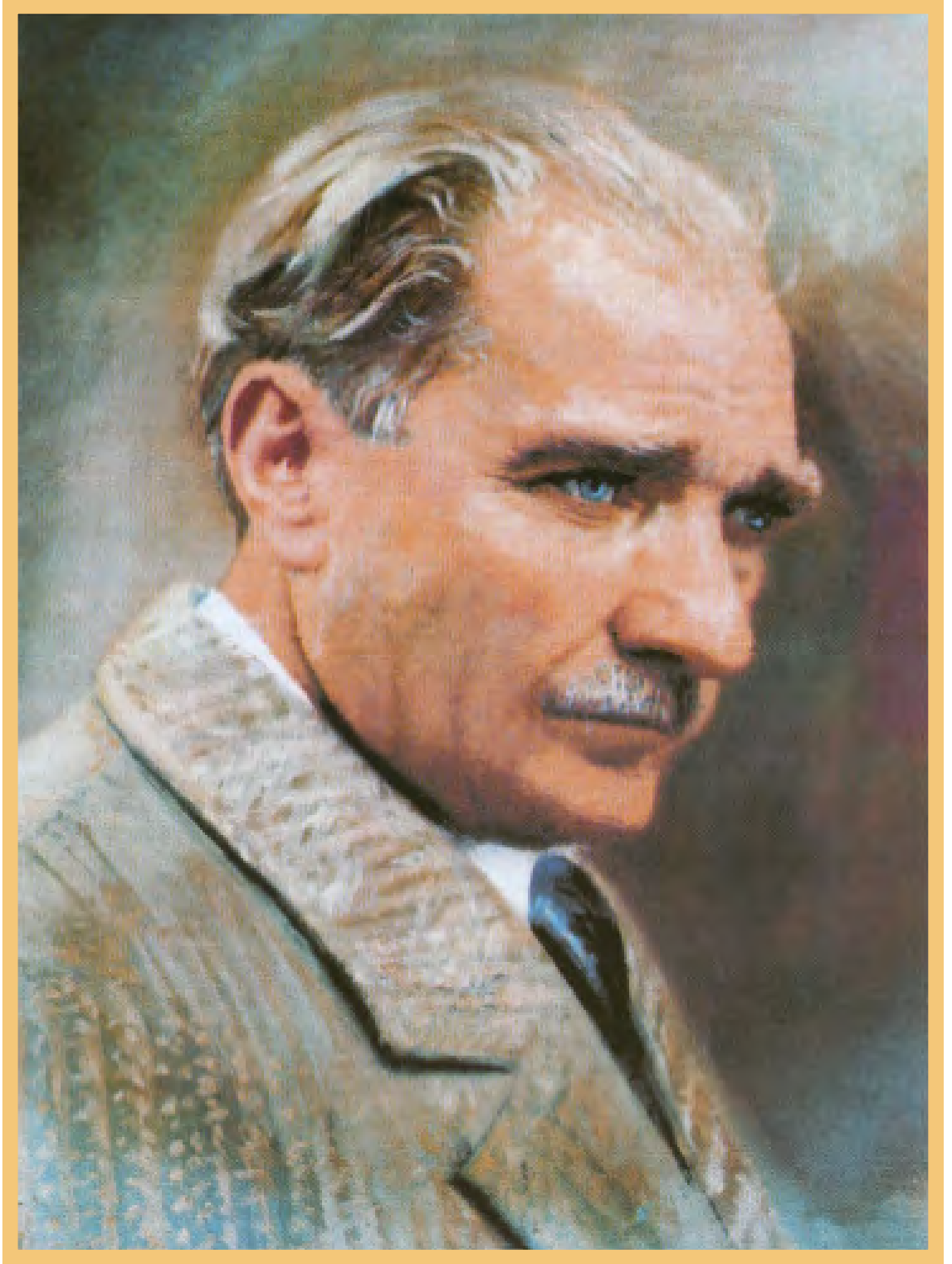
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrumetmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaid bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

1.TEMA: MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ

Destanlar içinde: DEDE KORKUT	13
Cazgır	16
Eskici	20
Ölçme ve Değerlendirme	30

2.TEMA: ERDEMLER

Sözünü Tutmak	37
Güler Yüz	42
Sevgilerde	45
Ölçme ve Değerlendirme	51

3.TEMA: MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK

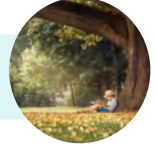
Bayrağımızın Gölgesinde	57
1919 - 1933'ten Bir Parça	65
Atatürk'e Mektuplar	69
Ölçme ve Değerlendirme	77

4.TEMA: KİŞİSEL GELİŞİM

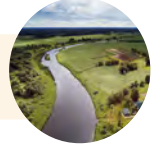
Gazete Haberi	83
Hakkını Aramayı Bilmek	86
Hayat Amacımız	94
Ölçme ve Değerlendirme	100

5. TEMA: OKUMA KÜLTÜRÜ

Atatürk Neler Okurdu, Nasıl Okurdu?	107
Kütüphaneler	111
Türkçe 'ye Ağıt	115
Ölçme ve Değerlendirme	122

6. TEMA: DOĞA VE EVREN

Papatya.....	129
Kolibri	136
Acaba Biraz Maviniz, Biraz Yeşiliniz Var Mı?	139
Ölçme ve Değerlendirme	145

7.TEMA: ZAMAN VE MEKÂN

Cennet Bursa	151
Eski Çarşı	157
Çocukluk	159
Ölçme ve Değerlendirme	165

8.TEMA: SANAT

Sanat Hayatım	171
Ebrû'nun Tarihçesi	175
Muhsin Ertuğrul	178
Ölçme ve Değerlendirme	183
Cevap Anahtarı.....	189
Kaynakça	190

1. TEMA MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ

1. TEMA METİNLERİ

- ▶ DESTANLAR İÇİNDE DEDE KORKUT
- ▶ CAZGIR
- ▶ ESKİCİ

1. TEMA: MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ

Bu temanın sonunda;

- ▶ Anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarının anlamını sözlüklerden bulmayı,
- ▶ Okuduğunuz metindeki kelime ve kelime gruplarının cümle içinde kazandığı anlamı fark etmeyi,
- ▶ Öğrendiğiniz kelime ve kelime gruplarından sözlük oluşturmayı,
- ▶ Okuduklarınızın konusunu, ana düşüncesini ya da ana duygusunu belirlemeyi,
- ▶ Fiil türlerini,
- ▶ Başlık ve içeriği sorgulamayı,
- ▶ Bilgilendirici türde bir yazı yazmayı,
- ▶ Yazım ve noktalama yanlışlarını tespit etmeyi,
- ▶ Dinleme esnasında dikkat edilecek hususları öğreneceksiniz.

Anahtar kavramlar

Destan

Millî Kültür

Hikâye

Fiil

OKUMA

HAZIRLIK

1. Bir millete ait kültürel özelliklerin yeni nesillere anlatılması ve benimsenmesiyle “Kültür Aktarımı” gerçekleşir. Sizce hangi eserler bunu sağlar?
2. XII, XIII, XIV. yüzyıllarda Anadolu'nun doğusunda, Oğuz Türkleri arasında yaşanmış ve yayılmış Dede Korkut Hikâyeleri'nden hangilerini biliyorsunuz?

*** Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. ***

Destanlar içinde: DEDE KORKUT

(...)

Korkut-Ata adıyla da tanınan Dede Korkut, söylentilere göre Oğuzların Bayat Boyu'ndan Kara Hoca'nın oğludur. Onun, dokuzuncu ve on birinci yüzyıllar arasında Türkistan'da, Sir-Derya Nehri'nin Aral Gölü'ne döküldüğü yerde doğduğu, Ürgeç Dede adında bir oğlu olduğu, Oğuz Türklerinden büyük saygı gördüğü, bu bölgelerde hüküm süren Türk hakanlarına akıl hocalığı ve danışmanlık ettiği destanlarından anlaşılmaktadır. Dede Korkut'un Türkler arasında ağızdan ağıza, dilden dile dolaşan destan niteliğindeki hikâyeleri on beşinci yüzyılda Akkoyunlular Dönemi'nde Dede Korkut Kitabı adıyla bir kitapta toplanmış, böylelikle sözden yazıya dökülmüştür. Destan derleyicisi, Dede Korkut kitabının ön sözünde Dede Korkut hakkında şu bilgileri verir ve onun ağzından şu öğütlerde bulunur:

(Bayat Boyu'ndan Korkut Ata derler bir er ortaya çıktı. O kişi, Oğuz'un tam bilicisi idi. Ne derse olurdu. Gaipten türlü haber söylerdi...)

(Korkut Ata, Oğuz Kavminin her müşkülünü hâllerdi. Her ne iş olsa Korkut Ata'ya danışmayınca yapmazlardı. Her ne ki buyursa kabul ederlerdi. Sözü tutup tamam derlerdi...)

(Dede Korkut söylemiş; Lapa lapa karlar yağsa yaza kalmaz, yapağılı yeşil çimen güze kalmaz. Eski pamuk, bez olmaz; eski düşman, dost olmaz. Kara koç ata kıymayınca yol alınmaz, kara çelik öz kılıcı çalmayınca hasım dönmez, er malına kıymayınca adı çıkmaz. Kız anadan görmeyince öğüt almaz, oğul babadan görmeyince sofraya çekmez. Oğul babanın yerine yetişenidir, iki gözünün biridir. Devletli oğul olsa ocağının korudur...)

Dede Korkut Kitabında on iki destan var. Bu destanlar, Türk dilinin en güzel örnekleri olduğu gibi Türk ruhuna, Türk düşüncesine ışık tutan en açık belgelerdir. Dede Korkut, Oğuz Türklerini, onların inanışlarını, yaşayışlarını, gelenek ve göreneklerini, yiğitliklerini, sağlam karakteri ve ahlâkını, ruh enginliğini, saf, (arı-duru) bir Türkçeyle dile getirir. Destanlarındaki şiirlerinde, çalınan kopuzların kıvrak ritmi, yankı havası vardır.

(...)

Dede Korkut destanlarının kahramanları, iyiliği ve doğruluğu öğütler. Güçsüzlerin, çaresizlerin, her zaman yanındadır. Hile-hurda bilmezler, tok sözlü, sözlerinin eridirler. Türk milletinin birlik ve beraberliğini, millî dayanışmayı, el ele tutuşmayı telkin eder. Yüzyıllar boyu heyecanla okunan bu eserdeki destanlar, Doğu ve Orta Anadolu'da, çeşitli varyantları ile yaşamıştır. Anadolu'nun birçok bölgelerinde, halk arasında söylenen, kuşaktan kuşağa aktarılan hikâye ve destanlarda Dede Korkut'un izleri ve büyük etkileri vardır.

Millî Destanımızın ana kaynağı olan Dede Korkut Kitabı'nın bugün elimizde, biri Dresten'de, öteki Vatikan'da olmak üzere iki yazma nüshası vardır. Bu yazma eserlere dayanarak Dede Korkut Kitabı, memleketimizde birkaç kez basıldığı gibi birçok yabancı memleketlerde çeşitli dillere de çevrilmiştir.

Dede Korkut'u ve onun millî destanlarını, Anadolu Türklüğünü millî ruh ve heyecanla aydınlatan güçlü bir ışık sayıyor ve onunla övünüyoruz.

Mehmet ÖNDER, Anadolu'yu Aydınlatanlar

I. ÇALIŞMA

a) Aşağıdaki kelimelerin, metinde geçtiği cümleleri bulunuz. Kelimeyi cümledeki anlamından hareketle tahmin etmeye çalışınız. Kelimenin hangi anlamda olduğunu aşağıdaki tabloda gösteriniz.

a. baht

b. yapağı

c. gaip

d. müşkül

e. kopuz

f. varyant

	Ozanların çaldığı telli Türk sazı.
	Gelecekteki olayları kaçınılmaz bir biçimde belirleyen ilahi iradenin insan ve toplum için çizdiği yaşayış biçimi, kader, talih.
	Güç, zor, çetin.
b	İlkbaharda kırılan koyun tüyü, yapağı.
	Masal, efsane, bilmece, oyun, gelenek vb. bir metnin, bir eserin, bir olayın aslından az çok ayrılan değişik biçimli olanı, değişik.
	Göz önünde olmayan, hazır bulunmayan, nerede olduğu bilinmeyen.

b) Tahminlerinizi Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük'teki anlamı ile karşılaştırınız.

Hatırlatma: Bilinmeyen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını bulmak için arama yapmak isterseniz, TDK'nin <http://www.tdk.gov.tr/> genel ağ sitesindeki güncel Türkçe sözlükten yararlanabilirsiniz.

c) Anlamını öğrendiğiniz kelimelerden bir tanesini metnin bağlamındaki anlamına uygun olarak cümle içinde kullanınız.

Kelime	Cümle

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplandırınız.

1. Dede Korkut kimdir?
2. Aşağıda metinden alınan bölümdeki boş bırakılan yerleri doldurunuz.
Dede Korkut'un Türkler arasında dolaşan destan niteliğindeki hikâyeleri yüzyılda Akkoyunlular Dönemi'nde Dede Korkut Kitabı adıyla bir kitapta toplanmış, böylelikle sözden yazıya dökülmüştür.
3. Dede Korkut nasıl özelliklere sahip bir kişiliktir?
4. a) On iki destandan oluşan Dede Korkut Hikâyeleri 'nin özelliklerini belirleyiniz.
b) Dede Korkut Hikâyeleri 'ndeki kahramanlar ne gibi özellikler taşımaktadır?
5. Metnin konusu nedir?
6. Metnin ana düşüncesi nedir?
7. Metindeki yardımcı düşünceleri bulunuz.

BİLGİ KUTUSU

FİİL (EYLEM)

anlaşıl- , dökül- , bulun- , ol-, söyle-, ...

Yukarıda metinden alınmış kelimeler vardır. Bu kelimelerin fiil olup olmadığını anlamak için “-me /-ma” olumsuzluk ekini ya da “-mak / -mek” mastar ekini kullanınız. Eğer kelimeye, “-me /-ma” ekini ya da “-mak / -mek” ekini getirebiliyorsak o kelime fiildir; getiremiyorsak kelime isimdir.

Bir eylemi, bir durumu ya da bir oluşu anlatan kelimelere **fiil (eylem)** denir. Fiiller, kip (zaman) ve kişi (şahıs) eklerini alarak çekimlenir.

“Gaip ten türlü haber **söyledi...**”

ANLAM BAKIMINDAN FİLLER

Anlamlarına göre iş (kılış), durum, oluş fiilleri vardır.

1. İş (Kılış) Fiilleri

Öznenin kendi isteği ile gerçekleşen ve öznenin bir nesneyi etkilediği fiillerdir. Bu fiillerde öznenin yaptığı işten etkilenen bir nesne (varlık) vardır.

Bir cümlede özneyi (yani işi yapan kişiyi) bulmak için yükleme “kim, ne?” sorularından biri sorulur. Özne bulunduğundan sonra öznenin yaptığı işten etkilenen bir nesne olup olmadığını bulmak için ise yükleme “ne, neyi, kimi?” sorularından biri sorulur. Fiile sorulan “ne, neyi, kimi?” sorularından birine cevap alınmıyorsa bu fiil, iş (kılış) fiilidir. Bu fiiller nesne olarak kullanılırlar.

Örnek: Korkut Ata Oğuz Kavminin her müşkülünü **hâllederdi**.

2. Durum Fiilleri

Öznenin süreklilik gösteren bir durumunu anlatan fiillerdir. Bu fiillerin bitmeleri için başka herhangi bir fiilin başlaması gerekir. Durum fiillerinde özne durağan hâldedir.

Birçoğu, öznenin iradesi dışında gerçekleşir. Bu fiiller çoğunlukla nesne almazlar.

Örnek: Hikâyeler Doğu ve Orta Anadolu’da, çeşitli varyantları ile **yaşamıştır**.

3. Oluş Fiilleri

Bu fiiller ise bir nitelik değişikliği, yani bir durumdan başka bir duruma geçildiğini veya geçilmekte olduğunu bildirir. Gerçekleşmesinde öznenin doğrudan etkisi yoktur. “kendiliğinden olma” söz konusudur.

Örnek: Yağmur yağınca ağaçlar **yeşillendi**.

3. ÇALIŞMA

Koymak, taşımak, açmak, anlatmak, yazmak... (İş fiilleri)

Uyumak, yürümek, susmak, oturmak, uzanmak... (Durum fiilleri)

Büyüme, kısalma, yeşermek, uzama... (Oluş fiilleri)

Yukarıda verilen kelimeleri birer cümlede kullanınız.

OKUMA

HAZIRLIK

Altı yüz yıldan beri yapılagelmekte olan Kırkpınar güreşlerinin önemini araştırınız.

Aşağıdaki şiiri yazım, noktalama, vurgu ve tonlamaya dikkat ederek okuyunuz.

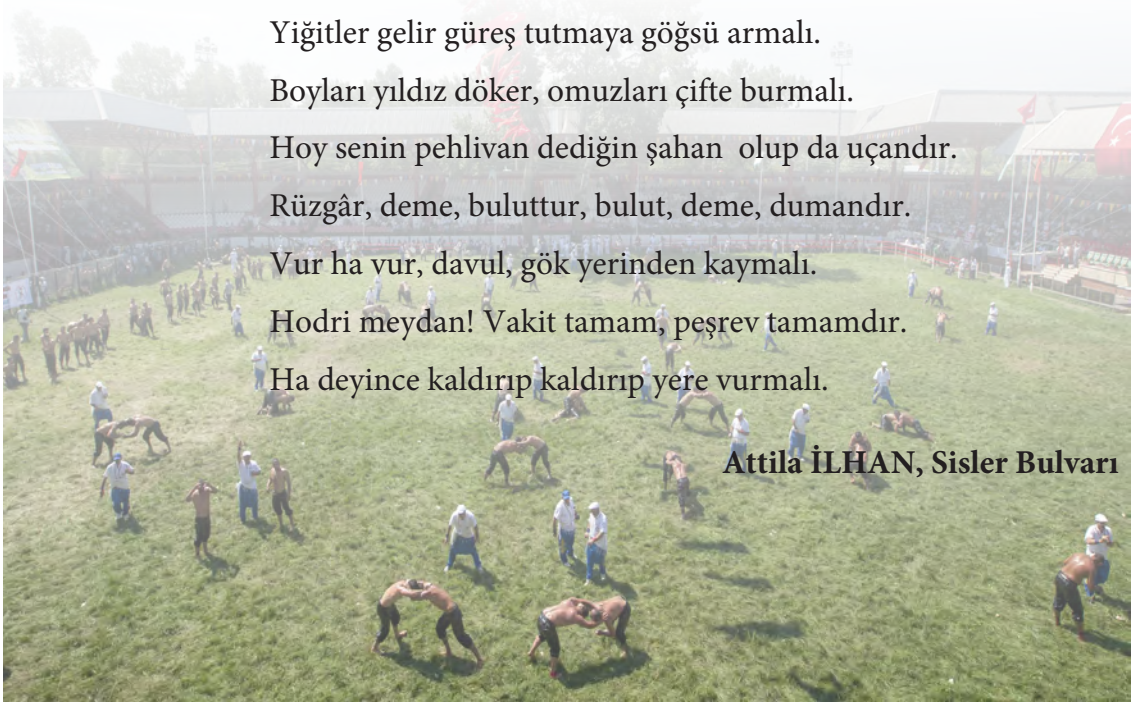

CAZGIR

Vur ha vur, vur davul, başpehlivan havası
 Çıksın Bekir, Osman, Mestanoğlu, Dülger Ahmet.
 Vur ha vur, vur davul, gürlemenin sırası.
 Davran bre pehlivan ha ömrüne bereket.
 Ateş alsın büklüm büklüm pazındaki kudret.
 Davran deli fişek, karayel fırtınası.
 Çığlar devirip yenmenin güreşmenin ustası.
 Vur ha vur, vur davul dağları taşları titret.
 Dile gelsin Yusuf'un Aliço'nun hatırası.
 Çıkalım hele meydana yanardağ gibi emret.

Hey mübarek mübarek! Er meydanı bu meydandır.
Cümle âlem birikmiş işte davullu zurnalı.
Her biri bir özge diyarda başpehlivandır.
Yiğitler gelir güreş tutmaya göğsü armalı.
Boyları yıldız döker, omuzları çifte burmalı.
Hoy senin pehlivan dediğın şahan olup da uçandır.
Rüzgâr, deme, buluttur, bulut, deme, dumandır.
Vur ha vur, davul, gök yerinden kaymalı.
Hodri meydan! Vakit tamam, peşrev tamamdır.
Ha deyince kaldırıp kaldırıp yere vurmalı.

Attila İLHAN, Sisler Bulvarı

I. ÇALIŞMA

a) Anlamını bilmediğınz kelimeleri sözlükten araştırıp öğreniniz. Bu kelimelerin anlamlarını kendi ifadelerinizle aşağıda boş bırakılan yerlere yazınız.

Kelimeler	Anlamları

b) “Vur ha vur, vur davul, başpehlivan havası” dizesindeki ‘hava’ kelimesi aşağıdakilerden hangisiyle aynı anlamda kullanılmıştır?

- A) Hava biraz bozukçaydı, dışarıda serin bir yağmur çiseliyordu.
- B) Kâğıthane havası tutturur, bahriye çiftetellisi çalardık.
- C) Kadın güzel değil ama havası var.
- D) Onu kendi havasına bıraksak çalışmaz.

2. ÇALIŞMA

1. Her şiirin bir başlığı vardır. Başlığın, şiirde anlatılanlarla uyumlu olması gerekir. “Cazgır” başlığı şiire uymuş mudur? Siz şiire nasıl bir başlık koyardınız?
2. Şiirin konusu Kırkpınar pehlivan güreşlerindeki sunucu olan cazgırdır. Siz de şiirin ana duygusu ve yardımcı duygularını bulunuz.
3. Şair, ata sporlarımızdan olan güreşi ve güreşçilerimizi nasıl anlatmıştır?
4. Şairin dili ile ilgili neler söylenebilir? Şiiri anlamada güçlük çektiniz mi?
5. Şiiri şekil yönünden incelediğimizde;
 - a. Dize sonlarındaki kelimelerde bir uyum var mıdır?
 - b. Dize kümelenişi nasıldır?
6. Şairin anlatımından Kırkpınar güreşleri gözünüzde canlandı mı? Buna göre şair Kırkpınar güreşlerini anlatırken en çok hangi anlatıma başvurmuştur?
7. Geleneksel Kırkpınar güreşlerinin kültürel mirasımız içindeki yerini kültürel bilinç yönünden nasıl değerlendirirsiniz?

3. ÇALIŞMA

Yörenizde yaşanan, millî kültürü destekleyen ya da anlatan sosyal etkinlikleri belirleyiniz. Bu etkinlikleri ve bunların kısa açıklamalarını aşağıya yazınız.

Sosyal Etkinlik Adı	Sosyal Etkinliğin Açıklaması

4. ÇALIŞMA

a) “Vur ha vur, vur davul dağları taşları titret.

Dile gelsin Yusuf’un Aliçö’nün hatırası.”

Dizelerde geçen fiiller anlamına göre hangi çeşit fiildir? Boş bırakılan yere yazınız.

.....

.....

.....

.....

b) Aşağıdaki cümlelerde yer alan boşlukları verilen durum, iş fiilleri ile tamamlayınız.

aydınlanır

yaşar

olsun

- Halk hikâyeleri varyantlarla
- Davran bre pehlivan ha ömrüne bereket.....
- Toplum okudukça

OKUMA

HAZIRLIK

Vatan hasreti çeken birilerini tanıyor musunuz? Size göre vatan hasreti çekmek nasıl bir duygu olabilir?

*** Metni noktalama işaretlerine, vurgu ve tonlamaya dikkat ederek sessiz okuyunuz. ***

ESKİCİ

Vapur rıhtımdan kalkıp da Marmara'ya doğru uzaklaşmaya başlayınca yolcu geçirmeye gelenler üzerlerinden ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar: “Çocukcağız Arabistan'da rahat eder.” dediler, hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olmanın uydurma neşesiyle, fakat gönülleri isli, evlerine döndüler. Önce babadan yetim kalan küçük Hasan, anası da ölünce uzak akrabaları ve konu komşunun yardımıyla halasının yanına, Filistin'in sapa bir kasabasına gönderiliyordu.

Hasan vapurda oyalandı; gırl gırl işleyen vinçlere, üstleri yazılı cankurtaran simitlerine, kurutulacak çamaşırlar gibi iplere asılı sandallara, vardiya değiştirilirken çalınan kampanaya bakarak çok eğlendi. Beş yaşında idi; peltek, şirin konuşmalarıyla da güvertede yolcuları epeyce eğlendirmişti.

Fakat vapur, şuraya buraya uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonra sıcak memleketlere yaklaşınca kendisini bir durgunluk aldı. Kalanlar bilmediği bir dilden “Hasan gel! Hasan git!” demiyorlardı; adı değişir gibi olmuştu. Hassen şekline girmişti.

“Taal hun yâ Hassen!” diyorlardı. Yanlarına gidiyordu.

“Ruh yâ Hassen...” derlerse uzaklaşıyordu.

Hayfa’ya çıktılar ve onu bir trene koydular.

Artık anadili büsbütün işitilmez olmuştur. Hasan köşeye büzüldü; bir şeyler soran olsa da susuyordu, yanakları pençe pençe, al al olarak susuyordu. Portakal bahçelerine dalmış, göğsünde bir katılık, gırtlığında lokmasını yutamamış gibi bir sert düğüm, hep susuyordu. Fakat hem tümüyle çiçek açmış, hem yemişlerle donanmış güzel, ıslak bahçeler de tükendi; zeytinlikler de seyrekleşti.

Yamaçlarında keçiler otlayan kuru, yalçın, çıplak dağlar arasından geçiyorlardı. Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi; tüyleri yeni otomobil boyası gibi aynamsı bir cilâ ile kızgın güneş altında, pırıl pırıl yanıyordu.

Bunlar da bitti; göz alabildiğine uzanan bir düzlüğe çıkmışlardı; ne ağaç vardı, ne dere, ne ev! Yalnız ara sıra kocaman kocaman hayvanlara rast geliyorlardı. Çok uzun bacaklı, çok uzun boylu, sırtları kabarık, kambur hayvanlar trene bakmıyorlardı bile... Ağzlarında beyazımsı bir köpük çiğneyerek dalgın ve küskün arka arkaya, ağır ağır yumuşak yumuşak, iz bırakmadan ve toz çıkarmadan gidiyorlardı.

Çok sabretti, dayanamadı, yanındaki askere parmağını göstererek sordu; o güldü: “Gemel! Gemel!” dedi.

Hasan’ı bir istasyonda indirdiler. Gerdanından, alnından, kollarından ve kulaklarından biçim biçim, sürü sürü altınlar sallanan kara çarşafı, kara çatık kaşlı, kara iri benli bir kadın göğsüne bastırdı. Anasınıninkine benzemeyen, tuhaf kokulu, fazla yumuşak, içine gömülüveren cansız bir göğüs...

“Yâ habibî! Yâ aynî!” Halasının yanındaki kadınlar da sarıldılar, öptüler, söylediler, gülüştüler. Birçok çocuk da gelmişti; entarilerinin üstüne hırka yerine ceket giymiş, saçları perçemli, başları takkeli çocuklar...

Hasan durgun, tikanıktı; susuyor, susuyordu. Öyle, haftalarca sustu.

Anlamaya başladığı Arapça’yı, küçücük kafasında beliren bir inatla konuşmayaarak sustu. Daha büyük bir tehlikeden korkarak deniz altında nefes almamaya çalışan bir adam gibi tıkandığını duyuyordu, gene susuyordu. Hep sustu.

Şimdi onun da kuşaklı entarisi, ceketi, takkesi, kırmızı merkupları (bir tür yöresel deri ayakkabı) vardı. Saçlarının ortası, el ayası kadar sıfır numara makine ile kesilmiş, alnına perçemler uzatılmıştı. Deri gibi sert, yayvan tandır ekmeğine alışmıştı; yer sofrasında bunu hem kaşık hem çatal yerine dürümleyerek kullanmayı beceriyordu.

Bir gün halası sokaktan bağırarak geçen bir satıcıyı çağırırdı.

Evin avlusuna sırtında çuval kaplı bir yayvan torba, elinde bir ufacık iskemle ve uzun bir demir parçası, dağınık kılıklı bir adam girdi. Torbasında da mukavva gibi bükülmüş bir tomar duruyordu.

Konuştular, sonra önüne bir sürü patlak, sökük, parça parça ayakkabı dizdiler. Satıcı iskemlesine oturdu; Hasan da merakla karşısına geçti. Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki... Şaşarak, eğlenerek seyrediyordu: Mukavvaya benzettiği kalın deriyi iki tarafı keskin incecik sapsız bıçağı ile kesişine, ağzına bir avuç çivi dolduruşuna, sonra bunları birer birer, İstanbul'da gördüğü maymun gibi avurdandan çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mıhlayışına, deri parçalarını pis bir suya koyup ıslatışına, mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu. Susuyor ve bakıyordu.

Bir aralık nerede ve kimlerle olduğunu keyfinden unuttu, dalınlığından anadiliyle sordu:

– Çiviler ağzına batmaz mı senin?

Eskici başını hayretle işinden kaldırdı. Uzun uzun Hasan'ın yüzüne baktı:

– Türk çocuğu musun be?

– İstanbul'dan geldim.

– Ben de o taraflardan...

İzmit'ten!

Eskicide saç sakal dağınık, göğüs bağır açık, pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksik ve suratı sarı, sapsarıydı;

gözlerinin akına kadar sarıydı. Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için Hasan, şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı. Göğsünün ortasında, tıpkı çenesindeki sakalı andıran kırçıl, seyrek bir tutam kıl vardı.

Dışsizlikten peltek çıkan bir sesle tekrar sordu:

– Ne diye düştün bu cehennem in bucağına sen?

Hasan anladığı kadar anlattı.

Sonra Kanlıca'daki evlerini tarif etti; komşunun oğlu Mahmut'la balık tuttuklarını, anası doktora giderken Tünel'e bindiklerini, bir kere de kapıya beyaz boyalı hasta otomobili geldiğini, içinde yataklar serili olduğunu söyledi. Bir aralık da kendisi sordu:

– Sen niye buradasın?

Öteki başı ve elini şöyle salladı: Uzun iş manasına... Ve mırıldandı:

– Bir kabahat işledik de kaçtık!

Bahçe içinde ayakkabı tamir eden perişan 50 yaşlarında kişi ve karşısında ona bakan aynı çocuk.

Asıl konuşan Hasan'dı, altı aydan beri susan Hasan... Durmadan, dinlenmeden, nefes almadan, yanakları sevincinden pembe

pembe, dudakları taze, gevrek, billur sesiyle biteviye konuşuyordu. Aklına ne gelirse söylüyordu. Eskici hem çalışıyor, hem de ara sıra "Ha! Ya? Öyle mi?" gibi dinlediğini bildiren sözlerle onu söyletiyordu; artık erişmeyeceği yurdunun bir deresini, bir rüzgârını, bir türküsünü dinliyormuş gibi hem zevkli, hem yaşlı dinliyordu; geçmiş günleri, kat ettiği yerleri düşünerek benliği sarsıla sarsıla dinliyordu.

Daha çok dinlemek için de elini ağır tutuyordu. Fakat nihayet bütün ayakkabılar tamir edilmiş, iş bitmişti. Demirini topraktan çekti, kösesini büktü, çivi kutusunu kapadı, kiriş çanağını sarmaladı. Bunları hep ağır ağır yaptı.

Hasan, yüreği burkularak sordu:

– Gidiyor musun?

– Gidiyorum ya işimi tükettim.

O zaman gördü ki küçük çocuk, memleketlisi, minimini yavru ağlıyor... Sessizce titreye titreye ağlıyor. Yanaklarından gözyaşları birbiri arkasına, 'temiz vagon pencelerindeki yağmur damlaları dışarının rengini, geçilen manzaraları içine alarak nasıl

acele acele, sarsıla çarpışa dökülürse öyle, bağırının sarsıntılarıyla yerlerinden oynayarak, vuruşarak içlerinde güneşli mavi gök, pırıl pırıl akıyor.

– Ağlama be! Ağlama be!..

Eskici başka söz bulamamıştır. Bunu işiten çocuk hıçkırığa hıçkırığa, katıla katıla ağlamaktadır. Bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına ağlamaktadır.

– Ağlama diyorum sana! Ağlama!..”

Bunları derken onun da katı, nasırlanmış yüreği yumuşamış, şişmişti. Önüne geçmeye çalıştı, ama yapamadı, kendisini tutamadı, gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların, Arabistan sıcakıyla yanan kızgın göğsüne, bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici, döküldüğünü duydu.

Refik Halit KARAY, Gurbet Hikâyeleri

I. ÇALIŞMA

a) Aşağıda verilen kelimeleri sözlükten araştırıp öğreniniz. Bu kelimelerin anlamlarını kendi ifadelerinizle aşağıda boş bırakılan yerlere yazınız.

gönlü isli:

kampana:

üçra:

2. ÇALIŞMA

1. Hikâyenin konusu ve ana düşüncesi nedir?
2. Hikâyedeki yardımcı düşünceleri bulunuz.
3. Aşağıda okuduğunuz hikâyenin olay örgüsü eksik olarak verilmiştir. Tamamlayınız.
 - a) Hasan'ın artık İstanbul'da kalamayacak olması ve Filistin'e halasının yanına gönderilmesi,
 - b)
 - c) Tren yolculuğuna çıkması,
 - ç)

- d) Ruhsal ve fiziksel yetersizlikler hissetmesi,
- e) Eskiciyle karşılaşmaları ve geçici mutluluk yaşaması,
- f)

4. Eskici'de olaylar sırasıyla mı verilmiştir?
5. Hasan'ın, hikâyenin başında ayrılığın acısını hissetmemesinin nedeni sizce ne olabilir?
6. Hasan'ın ana dilini konuşan yolcuların azalması sonucunda gösterdiği tepki nedir?
7. Hasan'ın, zamanla Arapçayı anlamaya başlamasına rağmen ısrarla Arapça konuşmamasının nedeni sizce ne olabilir?
8. Hasan, ne zaman konuşur? Konuşmaya bilinçli olarak mı başlamıştır?
9. Hasan, eskici giderken neden ağlamaya başlamış olabilir?
10. Metindeki çocuk ile eskicinin benzer ve farklı özellikleri nelerdir?
11. Okuduğunuz metindeki hikâye unsurlarını belirleyiniz.

a) Hikâyenin Yapı Unsurları

- Olay:
- Kişi:
- Yer:
- Zaman:

b) Hikâye anlatıcısı, hikâyenin dışında kalıyorsa; her şeyi gören, bilen üçüncü bir kişi (o) olarak anlatır. Sizce bu hikâyedeki anlatım kimin ağzından yapılmaktadır?

c) Okuduğunuz hikâyeyi, kendi cümlelerinizle ve mantık akışı içinde (parça-bütün, sebep-sonuç, amaç-sonuç, zaman sıralaması) özetleyiniz.

3. ÇALIŞMA

Metinde verilen görsellerden de yararlanarak okuduğunuz hikâyeye siz bir başlık koysaydınız ne olurdu ? Noktalı yere yazınız.

.....

4. ÇALIŞMA

Aşağıda verilen cümlelerde geçen fiilin anlamına göre türünün karşısına " " işareti koyunuz.

CÜMLELER	İŞ	OLUŞ	DURUM
Bir gün halası sokaktan bağıarak geçen bir satıcıyı çağırdı.			
Şaşarak, eğlenerek seyrediyordu.			
İstanbul'dan geldim.			
Sessizce, titreye titreye ağlıyor.			
Onu görünce dolabın arkasına gizlendim.			
Bunları derken onun da katı, nasırlanmış yüreği yumuşamış, şişmişti.			

5. ÇALIŞMA

Aşağıda yay ayraç içinde verilmiş yerlere uygun noktalama işaretlerini koyunuz.

Hasan() yüreği burkularak sordu()

– Gidiyor musun()

– Gidiyorum ya işimi tükettim ()

6. ÇALIŞMA

Aşağıda verilen parçadaki yazım yanlışlarını düzelterek parçayı yeniden yazınız.

Dede korkut Kitabında oniki destan var. Bu destanlar, türk dilinin en güzel örnekleri olduğu gibi türk ruhuna, türk düşüncesine ışık tutan en açık belgelerdir.

.....

.....

.....

.....

.....

YAZDIKLARIMI DEĞERLENDİRİYORUM

Özellikler	Evet	Hayır	Kısmen
Yazımın içeriğine uygun başlık belirledim.			
Zaman, mekân, şahıs ve olay unsurlarını belirledim.			
Yazımda geçiş ve bağlantı ifadeleri kullandım.			
Yazımı zenginleştirmek için atasözleri ve deyimler kullandım.			
Noktalama işaretlerini doğru yerde kullandım.			
Yazım kurallarına uydum.			

DİNLEME / İZLEME

I. ÇALIŞMA

“Gönüller Sultanı Mevlana” adlı videoyu www.eba.gov.tr'den izleyiniz. Videoyu izlerken aşağıda verilen yönergeyi takip ediniz.

- Konuşmacının anlattıklarını dikkatle dinleyiniz.
- Videodaki konu akışını takip ediniz.
- Konuşmada geçen bilinmeyen kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz.
- Videoyu izlerken notlar alınız ve gözlerinizle konuşmacıyı takip ediniz.

- Konuşmacıyla empati kurunuz ve konuşmacıyı yargılamayınız.
- Konuşmacının anlattıklarını kendi ifadelerinizle özetleyiniz.
- Videodaki açık ve örtük iletileri belirleyiniz.

2. ÇALIŞMA

Genel ağdan "Refik Halid Karay, Eskici" adlı hikâyeyi izleyerek okuduğunuz metinle karşılaştırınız. Hangisini daha çok beğendiniz?

KONUŞMA

"Cazgır" şiiriyle ilgili duygularınızı "coşma, gururlanma veya beğenme" çevrenizdekilere anlatınız. Yaptığınız konuşmayı aşağıdaki değerlendirme ölçütlerine göre değerlendiriniz.

KENDİ KONUŞMAMI DEĞERLENDİRME FORMU

Özellikler	Evet	Hayır	Kısmen
Konuşmaya hazırlık yaptım.			
Birikimlerimi gözden geçirdim.			
Konuşma süremi belirledim.			
Konuşmamda sebep-sonuç ilişkileri kurdum.			
Konuşmam sırasında dil yanlışları yapmadım.			

1. TEMA

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

Anadolu Türkülerden Yana

1. Anadolu'yu duygusallığı içinde bilmek, öğrenmek, tanımak mı istiyorsunuz? Türkülerini dinleyiniz ancak türkülerle Anadolu'nun gönlüne girebilirsiniz. Türküler Anadolu'nun yanık yüreği, atan damarıdır. Türkülerdedir Anadolu'nun duygusal hayatı. Anadolu bir bakıma türkülerde yaşar. Türküleri Anadolu yoğurur, ezgisini Anadolu yapar. Bunun için türkülerde ferdi bir çaba aranmaz. Anadolu halkıdır türküleri yaratan ve yaşatan.

Mehmet ÖNDER

Aldı Sözü Anadolu

Bu parçadan aşağıdaki ifadelerden hangisine ulaşamaz?

- A) Türkülerden Anadolu'yu öğrenebiliriz.
- B) Türkülerde duygusal yanlarımız vardır.
- C) Anadolu'nun yüreği türkülerde atar.
- D) Türküler ferdi çabalar sonucu oluşur.

2. "Dilini unutmak istemiyorsan, şairlerine sahip ol." **cümlesinin yakın anlamlısı aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Şiir yazmak her insanı farklı dünyalara götürür.
- B) Unutulan bir şiiri hatırlamak oldukça zordur.
- C) Şairlerini desteklemeyen milletlerin dili unutulmaya mahkûmdur.
- D) Bir dili öğrenmek için o dilin en iyi şairlerine yönelmek gerekir.

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir karşılaştırma söz konusu değildir?**

- A) Tiyatro sinemadan daha etkili bir sanattır.
- B) O, hemen her konuda bilgi sahibidir.
- C) O, düne göre daha mutlu görünüyordu.
- D) Son aldığım kitap daha akıcı.

4. Cümle âlem birikmiş davullu zurnalı.
Her biri bir özge diyarda başpehlivandır.

Altı çizili kelimenin anlamına uygun cümle aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Benim haktan gayrı sevdiğim mi var?
B) O güne kadar görülmemiş türden değişik bir dergiydi.
C) Gazi, teessürünü şakacı bir tonla örtterek sözümü kesti.
D) Ben yabancı bir adamım neme lazım, sesimi çıkarmam.

5. Aşağıda verilen cümlelerle ilgili bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) “Diyelim ki bu olay gerçek değildir.” cümlesi bir varsayımı bildirmektedir.
B) “Trafik kurallarına uymalıyız.” cümlesi onaylama bildirmektedir.
C) “Dışarıdan gelen seslerden rahatsız oldu.” cümlesi neden-sonuç bildirmektedir.
D) “O, yarışmada birinci olabilir.” cümlesinde olasılık anlamı vardır.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “tahmin” anlamı vardır?

- A) Bu konuda kesinlikle anlayış göstermem.
B) Kardeşinle yarım saat kadar ilgileniver.
C) Havalar düzelirse pikniğe gideriz.
D) Bu kitabın piyasaya çıkması Eylülü bulur.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde çekimli bir fiil yoktur?

- A) Balkondan gelip geçenlere bakıyorum.
B) Sizi bu konuda önceden uyarılmışım.
C) Ona karşı her zaman çok iyisin.
D) Ben Hakan’ın doğum gününde bulunamayacağım.

8. “Okumak, uyumak, uzamak” fiilleri anlam özelliklerine göre hangi seçenekte doğru sırayla verilmiştir?

- A) Oluş – İş – Durum
B) İş – Durum – Oluş
C) Durum – İş – Oluş
D) İş – Oluş – Durum

9. “Hava soğuyunca camlar buzlandı.” cümlesinde olduğu gibi oluş fiilleri, öznenin iradesi dışında gerçekleşen eylemlerdir .

Bu bilgiye göre hangisinde oluş fiili kullanılmamıştır?

- A) Boyun bu yıl daha da çok uzadı.
B) Ali kütüphanesindeki tüm kitapları okudu.
C) Sonbaharda yapraklar sarardı.
D) Yıldız bugünlerde çok zayıfladı.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “-de”nin yazımı ile ilgili yanlışlık yapılmıştır?

- A) Kardeşim üniversitede okuyor.
B) Son filminde evrensel bir değere dikkat çekmiş.
C) Aksel, çevresindekilercede seviyordu.
D) Bu soğukta nerede barınabilir?

10. Hayatta güç olan üç şey vardır () Bir sırrı saklamak () bir yarayı unutmak () gerçek dost edinmek ()

Yukarıda ayraçlarla belirtilen yerlere aşağıdakilerden hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (.) (,) (.) (.)
B) (:) (;) (,) (...)
C) (;) (,) (,) (.)
D) (:) (,) (,) (.)

12. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili kelime, anlamca ötekilerden farklıdır?

- A) Az yiyor; ancak istediği kiloya ulaşamıyordu.
B) Onları bekleriz; yalnız kalabalık gelmesinler.
C) Günler geçiyor; lakin ondan haber alamıyordu.
D) Gençleri destekleyelim; çünkü onlar geleceğimizeyizdir.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “şimdi” kelimesi, “Annen şimdi gelir, ağlama.” cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Çoban, şimdi ağıla doğru gitti.
- B) Şimdi anlarınız olayın iç yüzünü.
- C) Görevli şimdi çıktı, koşarsanız yetişirsiniz.
- D) O türküyü, radyoda şimdi dinledim.

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikinci cümle, birinci cümlede kullanılan deyim anlamını çermez?

- A) Az çene yormadım bu iş için.
Boşuna konuşup durma, işe yaramaz.
- B) Akşama kadar çene çalıp durdun.
Bütün derdin sabahtan akşama kadar gevezelik etmek.
- C) Keyfinize bakın siz, ben onun çenesini kapatmayı bilirim.
Onu konuşturmayı başarırrsa sorun çözülür.
- D) Herkes çenesini tutsa kimsenin kalbi kırılmaz.
Herkes ağzını tutsa, her şeyi söylemese çok iyi olur.

15. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamlı bir kelime kullanılmamıştır?

- A) Bu oyun anımsadığım göre tek perdeydi.
- B) Dava için sağlık raporu gerekli.
- C) Yapım eki almış kelimeye gövde denir.
- D) Onu bir de böyle görmelisin.

16. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “tartmak” kelimesi gerçek anlamında kullanılmıştır?

- A) Üzümü tartmadan, göz kararıyla verdi.
- B) Atalarımız, iki tart bir söyle, demişler.
- C) Bu çalışma , onu tartmama yardımcı oldu.
- D) Karşısındakini iyice tarttıktan sonra susuverdi.

2. TEMA ERDEMLERİMİZ

2. TEMA METİNLERİ

- ▶ SÖZÜNÜ TUTMAK
- ▶ GÜLER YÜZ
- ▶ SEVGİLERDE

2. TEMA: ERDEMLERİMİZ

Bu temanın sonunda;

- ▶ Okuduklarınızın konusunu ve ana duygusunu belirlemeyi,
- ▶ Sohbet (söyleşi) türünü,
- ▶ Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantı ifadelerini,
- ▶ Fiil çekim eklerini,
- ▶ Verilen metindeki boşlukları tamamlamayı,
- ▶ Şiir yazmayı,
- ▶ Hazırlıksız bir konuşma yapmayı öğreneceksiniz.

Anahtar kavramlar

sohbet

çekimli fiil

konuşma

şiir yazma

OKUMA

HAZIRLIK

Verilen sözü yerine getirmek neden önemlidir?

Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

SÖZÜNÜ TUTMAK

Kendimize karşı bir disiplin elde etmek için yapacağımız şeylerden biri de sözümüzü tutmaktır. Sözümüzü tutmayı irademizi geliştirecek tesadüflerin, olayların tesirine karşı koyacak bir antrenman diye kabul etmeliyiz.

Sözümüzü tutmamak için kolayca birçok bahaneler buluruz. Ama sözleşmelerinde, çalışma saatlerinde çok dikkatli olmak isteyen kendini saatine göre ayarlayan insan için bahane diye bir şey yoktur. Sözünü tutmak isteyen insan; işinden, okumasından, konuşmasından veya dinlenmesinden zamanında ayrılır. Misafiri varsa onu randevusuna gecikmeyecek şekilde nezaketle uğurlar; sokaktaki karşılaşmaları dostça vakit geçirmeden geçirir. Bütün münasebetlerini iyice ayarlayarak düzenler ve böylece önceden bilinmeyen engellerin, geciktirici şeylerin, mesela kopan bir düğmenin kaybolan bir eldivenin kurbanı olmaz. Dikkat edilerek yerine getirilen bir sözde tesadüflere karşı insanın asıl stratejisi hareket kabiliyetinin ana hattı belirir. Sözünü tutan insan hem saat gibi yaşamının güçlüğüne hem de kendini kesin zaman ölçülerine göre ayarlamasının iradeyi nasıl kuvvetlendirdiğini öğrenir. Bu bakımdan söz tutmanın yapıcı ve yetiştirici bir rolü vardır.

F.W. FORESTER (Forıstır), İyi İnsan İyi Vatandaş

1. ÇALIŞMA

Münasebet, tesir kelimelerinin anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizi sözlükteki anlamıyla karşılaştırınız.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplandırınız.

1. Verilen sözü tutmak kişiye nasıl bir disiplin sağlayabilir? Belirtiniz.
2. Sözlerini tutmayan kişilerin hangi gerekçeleri, ne gibi bahaneleri vardır?
3. Metne göre sözünü tutmak isteyen kişi nasıl ayarlamalar yaparsa verdiği sözü yerine getirebilir?
4. Sözünü tutmanın kişiye kazandırdıkları nelerdir?
5. Metnin ana düşüncesi nedir?

BİLGİ KUTUSU

Dilimizde fiiller çekimli hâlde kullanılır. İkinci tekil şahıs emir çekimi hariç bütün fiiller çekim eki alarak kullanılır.

Fiil çekim ekleri, fiil kök veya gövdelerine eklenerek fiillerin zamanını, yapılış şeklini ve şahsını belirtir.

Dilimizdeki fiil çekim eklerini şu şekilde sınıflandırabiliriz:

- 1-Zaman ve şekil ekleri (haber ve dilek kipleri)
- 2-Şahıs ekleri
- 3-Soru eki
- 4-Ek fiil

BASİT ZAMANLI FİİLLER

Basit Çekimli Fiil: Sadece bir kip eki alan fiildir.

A) Haber Kip Ekleri

Fiilde anlatılan işin, kılışın, oluşun, hareketin, durumun bağlı bulunduğu zamana fiilin zamanı denir. Haber kiplerinde fiilin zamanı bildirilir.

1- Bilinen geçmiş zaman [-dı/-di/-du/-dü (-tı/-ti/-tu/-tü)]

Geldim, okuduk, yürüdü, söylediniz, yaptılar...

2- Öğrenilen geçmiş zaman (-mış/-miş/-muş/-müştü)

Konuşmuşsun, sevmiş, bilememişsiniz, alkışlamışlar...

3- Şimdiki zaman (-yor)

Sıkılıyor, dönüyor, geçiyor, geliyor...

4- Gelecek zaman (-acak-ecek)

Gideceğim, göreceğim diyecek, bakacak...

5- Geniş zaman (-r , -ar/-er, -ır/-ir/-ur/-ür)

Eder, yürür, yazar...

Uyarı: Geniş zamanın olumsuz çekiminde bazı kişi eklerinden sonra olumsuzluk ekinde sonra geniş zaman eki gelmezken bazılarında da "z" olarak kullanılır:

Gel-i-r-im → gel - me - m ek yok

Gel-i-r-sin → gel - me - z - sin z

Gel-i-r → gel - me - z z

Gel-i-r-iz → gel - me - y - iz ek yok

Gel-i-r-siniz → gel - me - z - sizin z

Gel-i-r-ler → gel - me - z - ler z

B) Dilek Kipleri

Dilek kipleri, iş, oluş, kılış, durum ve hareketi zamana bağlı olmadan, tasarı ve dilekle ilgili olarak bildiren kiplerdir.

Dilek kipleri dörde ayrılır:

1- Dilek-şart kipi (-sa/-se)

İsterse, geçerse, duysa, dönersen...

2- İstek kipi (-a/-e)

Bilesiniz, dikeyim, söyleyeyim...

3- Gereklilik kipi (-malı -meli)

Açmalı, gülmeli, yapmalı...

4- Emir kipi (-n, -sın)

Okusun, bilsin, yazsınlar...

Şahıs ekleri, fiili şahsa bağlayan; fiildeki işi, kılışı, hareketi yapanı bildiren eklerdir.

	Görülen geçmiş zaman ve şart kipi eki için	Duyulan geçmiş zaman ve gereklilik kipi için	İstek kipi için	Emir kipi için
1.tekil kişi	-m	-im	-im	-
2.tekil kişi	-n	-sin	-in	-
3.tekil kişi	-	-	-	- sin
1.çoğul kişi	-k	-iz	-lim	-
2.çoğul kişi	-niz	-sınız	-sınız	- in(iz)
3.çoğul kişi	-ler	-ler	-ler	-sin(ler)

3. ÇALIŞMA

Aşağıdaki şiirde yer alan çekimli fiilleri bulup altlarını çiziniz.

HASRET

Şimdi tarlalarda güneş vardır.
Karlardan donmuştur otların uçlarında.
Artık akşamları dinlenemem
Başım avuçlarında.

İçim korku dolu kış gecesi
Hiç yatağın yok mu sıcak
Dağları dolduran kır çiçeği
Hangi rüzgarlar seni koklayacak!

Saçlarımı kesip rüzgara atacağım!
Ta ki haber götürsün bir gün sana!
İçimde bir şeytan var, diyor ki
Aklına ne gelirse yapsana.

Ben bu şiiri yazdım atlı talimde
Bulduğum şehir İstanbul'du
Ağır ağır kar yağıyordu
Atımın yelesi bulut renginde.

CAHİT KÜLEBİ

4. ÇALIŞMA

Aşağıdaki çekimli fiilleri verilen kiplerle eşleştiriniz.

sevinirim

Şimdiki zaman

bekleyeceğim

Geniş zaman

anlıyorum

Gelecek zaman

OKUMA

HAZIRLIK

Asık suratlı insanlar size ne hissettirir? Güler yüzlü olmak neden önemlidir?

Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

GÜLER YÜZ

Asık suratlı insanlardan hoşlanır mısınız desem tabii bana gülersiniz. Zaten ben de biraz gülmeniz için söze böyle başladım. Güler yüze ve gülmeye dair olan bu konuşmayı asık suratla dinlemenizi istemem tabii. Konuşurken söze başladığınız sırada karşınızdakinin kaşlarını çattığını, asık bir suratla sizi dinlediğini görürseniz konuşmak hevesiniz kırılır. Lafı kısa kesip bu tatsız sohbeti bir an önce bitirmeye bakarsınız. Bir de karşınızdakinin sizi güler yüzle dinlediğini, hatta araya biraz da tatlı söz karıştırarak sohbete renk verdiğini göreceksiniz konuşurken konuşacağınız gelir. Zaten öyledir.

Güler yüz her şeyden önce insana cesaret verir. Çünkü güler yüzlü insanlar her kusuru hoş gören, affeden insanlardır. Dünyada ilk adımlarını yeni atmaya başlamış bir çocuğa herkes güler yüzle bakar. Onun her kusuru yapabileceğini ve bütün bu

kusurların affedilmeye layık olduğunu önceden kabul ettiğimiz için çocuk karşısında gülümser bir yüz takınırız. Olgun insanlar yalnız çocuklara değil, herkese affedici, kusura pek aldırmayıcı bir yüzle bakarlar. Bu dünya öyle çatık kaşla dolaşmaya, şunun bunun kalbini kırmaya değer bir dünya değildir. Onun için güler yüzlü insanlar arasında yaşayanların hayatı daha tatlı geçer.

(...)

Hayatı iyi karşılamanın sırrını bulabilmek için her şeyden önce gülümsemeyi öğrenmeli. Belki siz de bilirsiniz: Her hadiseyi güler yüzle karşılayan bir adama; "Eh... Hayatta muvaffak olduğun için sen tabii daima gülersin. Ama biz öyle miyiz ya?" demişler. Adam, bir kere daha gülmüş, "Yanılıyorsunuz hem de çok yanılıyorsunuz. Ben hayatta muvaffak olduğum için gülmüyorum. Tam tersine! Güldüğüm için hayatta muvaffak oluyorum." demiş. Bu söz boşuna söylenmiş bir söz değildir. İçinde bilinmesi gereken bir hakikat saklı.

Bektaşî'nin hikâyesini bilirsiniz: 80 yaşında öldüğü hâlde mezar taşına "5 sene yaşadı" diye yazdırmış. Bu beş sene onun hayatta gülerek, neşe içinde yaşadığı, gam kasavet nedir bilmeden hoşça geçirdiği senelermiş. Hayatınızı yaşadığınız yıllar boyunca uzatabilmek için her anınızı gülerek geçirmeniz lazımdır.

Gene bizim bir şairimiz bir dostuna hediye ettiği resminin altına ağlarım hatıra geldikçe gülüştüklerimiz!" diye yazmıştır. Bu da güzel bir sözdür. Çünkü en iyi hatıra gülerek geçen günlerin hatırasıdır. Hayatta o günlerin sayısı az olursa insan bir gün gelir, "Ne etmişim de gülmemişim!" diye ağlayabilir.

Yüzünüzden tebessüm eksik olmasın.

Şevket RADO, Eşref Saat

I. ÇALIŞMA

kasavet: İç sıkıntısı, sıkıntı.

muvaffak: Başarılı.

Yukarıda anlamları verilen kelimeleri birer cümlede kullanınız.

.....

.....

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplandırınız.

1. Okuduğunuz metnin konusu nedir?
2. Yazarın anlatım özellikleri ile ilgili neler söylenebilir?
3. Yazara göre güler yüzlü insanların özellikleri nelerdir?
4. Yazar metinde hangi örnekleri vermiştir?
5. Metne göre başarılı insanın sırrı nedir?
6. Metnin ana düşüncesi ve yardımcı düşüncelerini belirleyiniz.

BİLGİ KUTUSU

Sohbet: Yazarın önemli konulardaki duygu ve düşüncelerini konuşma havası içinde belirttiği yazı türüdür. Sohbet yazılarında anlatımlar öznedir. Yani yazarın kişisel görüşleri yer alır ve yazar kanıtlama gereği duymaz.

Okunan metnin sohbet türü olduğunu metni okurken yazarın bize seslenmelerinden, bize soru sormalarından vb. anlarız.

3. ÇALIŞMA

Okuduğunuz metinden sohbet türünü örnekleyen bir cümle yazınız.

.....

.....

BİLGİ KUTUSU

Oysaki, başka bir deyişle, özellikle, genellikle, zaten, çünkü, ilk olarak ve son olarak ifadeleri metni oluşturan unsurlar arasında geçiş ve bağlantı sağlar.

“Asık suratlı insanlardan hoşlanır mısınız desem tabii bana gülersiniz. Zaten ben de biraz gülmeniz için söze böyle başladım.”

4. ÇALIŞMA

“Zaten” kelimesi iki cümle arasında bağlantı sağlayan bir kelimedir. Siz de metinden böyle geçiş ve bağlantı sağlayan kelimelerin geçtiği cümleler tespit ederek altlarını çizin.

OKUMA

HAZIRLIK

Duyularınızı yarınlara ertelediğiniz oldu mu?

*** Aşağıdaki şiiri vurgu ve tonlamalara dikkat ederek okuyunuz.***

SEVGİLERDE

Sevgileri yarınlara bıraktınız

Çekingen, tutuk, saygılı.

Bütün yakınlarınız

Sizi yanlış tanıdı.

Bitmeyen işler yüzünden

(Siz böyle olsun istemediniz)

Bir bakış bile yeterken anlatmaya her şeyi

Kalbinizi dolduran duygular

Kalbinizde kaldı.

Siz geniş zamanlar umuyordunuz

Çirkindi dar vakitlerde bir sevgiyi söylemek.

Yılların telâşlarda bu kadar çabuk

Gececeği aklınıza gelmezdi.

Gizli bahçenizde

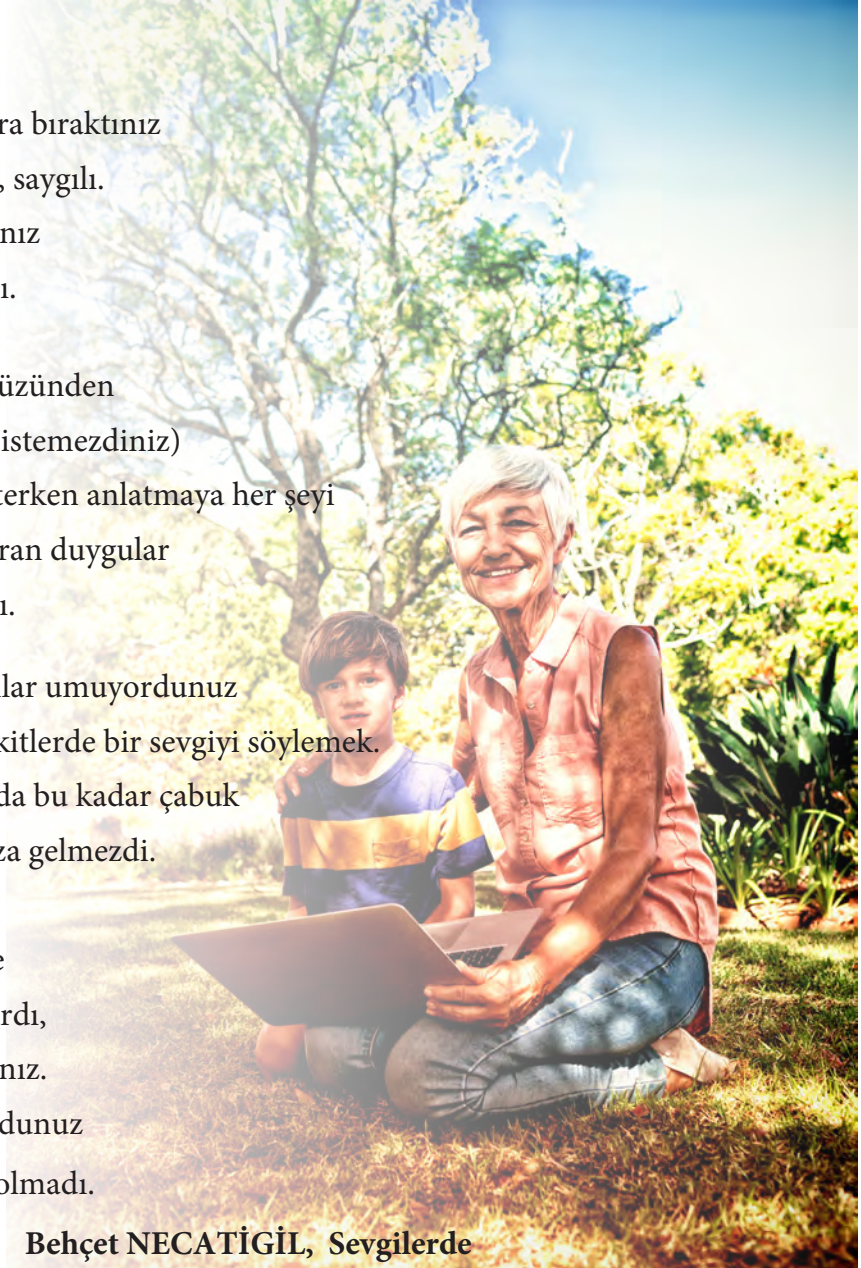
Açan çiçekler vardı,

Gecelerde ve yalnız.

Vermeye az buldunuz

Yahut vaktiniz olmadı.

Behçet NECATİGİL, Sevgilerde

1. ÇALIŞMA

Okuduğunuz şiirin dili; açık, anlaşılır ve sadedir. Şiirde anlamını bilmediğiniz kelimeler varsa sözlükten anlamını öğreniniz.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplandırınız.

1. Görselden ve metnin başlığından hareketle şiirin konusunun ne olabileceğini söyleyiniz.

2. Şairin “Siz” diye nitelendirdiği kişilerin özellikleri nelerdir?

3. Behçet Necatigil’ in şiirinde belirttiği gibi sevgiler neden yarınlara bırakılır?

4. Kişinin yakınları tarafından tam olarak tanınmayışının nedeni ne olabilir?

5. “Bitmeyen işler yüzünden (Siz böyle olsun istemezsiniz) Bir bakış bile yeterken anlatmaya her şeyi” dizelerinde, insanın hangi durumlarına vurgu yapılmıştır?

6. Şairin;

“Çirkindi dar vakitlerde bir sevgiyi söylemek.

Yılların telaşlarda bu kadar çabuk

Gececeği aklınıza gelmezdi.” dizelerinde anlatmak istediği nedir?

7. Şiire siz bir başlık bulsaydınız, ne olurdu?

8. Okuduğunuz şiirin ana duygusu dir.

3. ÇALIŞMA

“Sevgileri yarınlara bıraktınız.” cümlesindeki fiilin zamanını ve kişi ekini gösteriniz.

.....

FİİL	ZAMAN	KİŞİ EKİ
------	-------	----------

4. ÇALIŞMA

"Sevgileri yarınlara bıraktınız

Çekingen, tutuk, saygılı.

Bütün yakınlarınız

Sizi yanlış tanıdı."

dizelerinde kullanılan nokta (.) ve virgülün (,) hangi işlevde kullanıldığını yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ÇALIŞMA

(I) Bektaşî'nin hikâyesini bilirsiniz: (II) 80 yaşında öldüğü hâlde mezar taşına "5 sene yaşadı." diye yazdırmış. (III) Bu beş sene onun hayatta gülerek, neşe içinde yaşadığı, gam kasavet nedir bilmeden hoşca geçirdiği senelermiş. (IV) Hayatınızı yaşadığınız yıllar boyunca uzatabilmek için her anınızı gülerek geçirmeniz lazımdır.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisinde yazım yanlışlığı vardır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

YAZMA

I. ÇALIŞMA

“Akrep ile Kurbağa” metninde boş bırakılan yerlere verilen kelimelerden uygun olanları getirerek metni tamamlayınız.

Biraz

çünkü

bu yüzden

ise

ne de olsa

AKREP İLE KURBAĞA

Güzel bir bahar sabahıydı. Yeşil bir kurbağa dere kıyısında kendi hâlinde güneşlenmekteydi.

..... sonra çalılar arasından bir akrep çıktı. Sahte bir gülüşle kurbağayı selamladı:

-Günaydın kardeşim, dedi. Ne kadar güzel bir gün değil mi?

Akrepin sesini duymak, kurbağanın keyfini kaçırmıştı. akrepin dostluğuna hiç güven olmazdı. hiç oralı olmadı.

Akrep ısrarlıydı. Samimi bir tavır takınarak:

-Beni duymadın galiba dedi. Sana dostça selam vermiştim.

-Senden dost olmaz dedi kurbağa.

Akrep ağlamaklı bir sesle:

-Sen de mi öyle düşünüyorsun? Herkes beni yanlış tanıyor, Ben iyi bir akrebim. Seninle dost olmak istiyorum. Üstelik şu anda sana muhtacım. Ne olursun bana yardım et, dedi.

Kurbağa, yardım sözünü duyunca dayanamadı.

-Ne istiyorsun?

-Beni sırtına alıp derenin karşı kıyısına geçirir misin?

-Peki, sana nasıl güveneceğim? Ya bana bir kötülük yaparsan?

-Olur mu öyle şey? İyiliğe karşılık kötülük yapılır mı hiç?

Kurbağa, dayanamadı iyi yürekliydi.

-Peki dedi. Bin sırtıma.

Akrep, kurbağanın sırtına bindi. Yüze yüze dereyi geçmeyi başardılar.

3. ÇALIŞMA

Aşağıda verilen kelimelerden istediklerinizi kullanarak bir şiir yazmaya çalışınız. Şiire başlık koymayı unutmayınız. Yazdığınız şiiri, çevrenizdekilerle ya da sosyal medya ortamlarında paylaşabilirsiniz.

sevmek
doğa

inanmak
dost

gönül
yaşamak

insan
iyilik

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

DİNLEME / İZLEME

Genel ağdan beğendiğiniz bir şiir dinleyiniz. Dinlediğiniz şiirin zihninizde yarattığı çağrışımları, sizde uyandırdığı duyguları resmetmeye çalışınız.

KONUŞMA

Bir radyo programı sunucusu olduğunuzu farz ediniz. Dinleyicileriniz karşınızdaymış gibi düşününüz. İsteddiğiniz konuda hazırlıksız bir konuşma yapınız. Yaptığınız konuşmayla ilgili görüşlerinizi sohbet havasında, içten bir anlatımla dinleyicilerinizle paylaşınız.

Konuşmanız sırasında;

- Kelimeleri anlamlarına uygun kullanınız.
- Konuşmanızda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanınız. (Oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak ve son olarak...)

Konuşmanızda yabancı dillerden alınmış ve dilimize henüz yerleşmemiş olan kelimelerin Türkçelerini kullanmaya özen gösteriniz.

2. TEMA

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

Doğruluk Kaygısı

Düşünce çatışmaları beni ne kırar ne yıldırır, sadece dürtükler, kafamı çalıştırır. Eleştirilmekten kaçırız oysaki bunu kendiliğimizden istememiz; gelin, bizi eleştirin dememiz gerekir. Hele eleştirme bir ders gibi değil de bir karşılıklı konuşma gibi olursa. Biri çıkıp bizim konuşmamızın tersini söyledi mi onun doğru söyleyip söylemediğine değil, doğru yanlış, kendi düşüncemizi savunmaya bakarız. Bizi düzeltmek isteyenlere kollarımızı açacak yerde, yumruklarımızı sıkıyoruz. Ama ben dostlarımın bana sert davranmasını istiyorum. Sen bir budalası, saçmalıyorsun, desinler bana. Ben, dostlar arasında açık, yiğitçe konuşulmasını isterim; dostların düşünceleri neyse sözleri de o olmalı.

Montaigne (Monteyn), Denemeler

1. **Metinde geçen “dostların düşünceleri neyse sözleri de o olmalı.” sözünü hangi atasözü karşılamaktadır?**

- A) Söz var iş bitirir, söz var baş yitirir.
- B) Doğru söz, hatalarından belli olur.
- C) Dost acı söyler.
- D) Dervişin fikri ne ise zikri de odur.

2. Ben sana mecburum bilemezsin
Adını mih gibi aklımda tutuyorum
Büyüdükçe büyüyor gözlerin
Ben sana mecburum bilemezsin

Attila İLHAN

Bu dizelerde aşağıdaki duygulardan hangisi dile getirilmiştir?

- A) Kahramanlık
- B) Doğa
- C) Aşk
- D) Özlem

3. Her mihnet kabulüm, yeter ki
Gün eksilmesin penceremden!

(Cahit Sıtkı)

Yalnız bu semti sevmek için ömrümüz kısa...

Yazlar yavaşça bitmese, günler kısalmasa... (Yahya Kemâl)

Yukarıdaki dizelerin ortak teması nedir?

- A) Yaşama Sevinci
- B) Tabiat sevgisi
- C) Yalnızlık endişesi
- D) Geçmişe özlem

4. Güzel günler göreceğiz çocuklar,
Güneşli günler göreceğiz...
Motorları maviliklere süreceğiz çocuklar,
Işıklı maviliklere süreceğiz...
Açtık mıydı hele bir son vitesi,
Adedi devir motorun sesi.

Nâzım Hikmet

Şiirde anlatılmak istenen düşünceyi aşağıdaki atasözlerinden hangisi karşılar?

- A) Gün doğmadan neler doğar.
B) Kara haber tez duyulur.
C) Sabır acıdır, meyvesi tatlıdır.
D) Bin kaygı bir borç ödemez.
5. “Senin altında doğdum,
Senin dibinde öleceğim.” dizelerinde geçen fiillerin kipleri aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Görülen geçmiş zaman – Gelecek zaman
B) Duyulan geçmiş zaman - Geniş zaman
C) Şimdiki zaman – Geniş zaman
D) Geniş zaman - Gelecek zaman

6. “Dilek kipleri zaman anlamı taşımaz.” Bu bilgiye göre aşağıdakilerin hangisinde zaman anlamı yoktur?

- A) Duyacaklar
B) Çalışmışsın
C) İşittik
D) Yapmalısın

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili fiil haber kipiyle çekimlenmiştir?

- A) Biraz da kitap okuyayım.
B) Sen gidersen buralarda yaşanmaz.
C) Yemekten önce ellerini yıkamalı-sın.
D) Fazla ışıkları kapat.

8. “Troya’dan Çanakkale’ye: Masallarla Büyüelim” cümlesinde altı çizili kelimenin kipi aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A) İstek kipinin birinci çoğul kişisiyle çekimlenmiştir.
- B) Gereklilik kipinin birinci çoğul kişisiyle çekimlenmiştir.
- C) Emir kipinin birinci çoğul kişisiyle çekimlenmiştir.
- D) Şart kipinin birinci çoğul kişisiyle çekimlenmiştir.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zaman bildiren bir kip eki kullanılmıştır?

- A) Hayat bayram olsa.
- B) Dersinizi odanızda çalışın.
- C) Gençlere kulak verelim.
- D) Arkadaşı adına bir fidan dikmiş.

10. Aşağıdaki cümlelerde bulunan fiillerin hangisinde dilek kiplerinden biri kullanılmamıştır?

- A) İnsanlar tüketim konusunda bilinçlendirilmeli.
- B) Orta yaşa gelmeden saçları beyazladı.
- C) Hedefini ileriye çok ileriye koy.
- D) Çok taze görünse de öyle değil.

11. Aşağıdaki altı çizili kelimelerden hangisinde zaman anlamı yoktur?

- A) Arkadaşın da bizimle gelse.
- B) Bu saatte dükkânlar kapanır.
- C) Ağaçlar yapraklarını dökmüş.
- D) Ayşeler gelecek yıl Kars'a taşınacak.

3. TEMA
MİLLÎ MÜCADELE VE
ATATÜRK

3. TEMA METİNLERİ

- ▶ BAYRAĞIMIZIN GÖLGESİNDE
- ▶ 1919-1933'TEN BİR PARÇA
- ▶ ATATÜRK'E MEKTUPLAR

3. TEMA: MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK

Bu temanın sonunda;

- ▶ Anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarının anlamını sözlüklerden bulmayı,
- ▶ Okuduklarınızın konusunu ve ana duygusunu belirlemeyi,
- ▶ Okuduğunuz şiire farklı başlık bulmayı,
- ▶ Fiillerde anlam kaymasını,
- ▶ Metindeki öznel ve nesnel yaklaşımları tespit etmeyi,
- ▶ Kısa oyun yazmayı ,
- ▶ Hazırlıklı konuşma yapmayı öğreneceksiniz.

Anahtar kavramlar

birlik

fiilde anlam kayması

kısa oyun yazma

hazırlıklı konuşma

OKUMA

HAZIRLIK

Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında kadın kahramanların nasıl bir rolü olmuştur? Araştırınız.

*** Metni, çevrenizdekilerin katılımıyla okuma tiyatrosu yöntemiyle okuyunuz. Bunun için uygun rol dağılımını yapınız ve metni vurgu , tonlamaya dikkat ederek okuyunuz.***

BAYRAĞIMIZIN GÖLGESİNDE BİRİNCİ PERDE

SAHNE: Bir köy odası. (Ayşe Nine oturmuş önünde bulunan çıkırıktaki yün eğirmektedir. Kezban onun karşısında çorap örmektedir. Bu sırada dışardan yanık bir sesin okuduğu türkü duyulur. Ayşe Nine işini yavaşlatıp türküyü kulak verir).

AYŞE NİNE — Şu çocuğun bir yanık sesi var ki, içim parçalanıyor... Alçak düşman söndürmedik ocak mı bıraktı? Zavallı Çoban Salih!.. Önce kolunu, daha sonra da tek bacağını kaybetti. Sakatlanıp köye döndü... Gene de gönlü cephede. Hastahanedeki "Bir kolum, bir bacağım daha var... Bırakın düşmandan öç alayım." demiş ama dinlemeyip sılacı etmişler... Şimdi içinin acısını bu türkülerle dile getirip, döküyor. (Ses hafifleşerek uzaklaşır. Ayşe Nine tekrar çıkırığına dalar. Fakat bu sırada Kezban'ın

hafif hıçkırıklarla ağladığı duyulur. Hıçkırıklar Ayşe Nine'nin de dikkatini çekmiştir. Merakla sorar.) Kız Kezban!.. Sana ne oldu? Bakıyorum bugünlerde pek içlisin... En ufak şeyler, yaş döküp ağlamana sebep oluyor. Söyle bana, bir derdin mi var?

KEZBAN — (Mendili ile gözlerini kurularken) Ana, anacığım... Derdimi soruyorsun. Dert yalnız benim mi, yalnız ben mi ağlıyorum? Bu dert bütün bir milletin, bütün bir yurdun derdi. Bütün yurt ,bütün millet gözyaşları içinde ağlıyor şimdi... Duymadın mı işitmedin mi? Dün babam anlatıyordu. Düşmanlar İzmir'i almış, neredeyse buralara da geleceklermiş(...)

— Vatan aşkı, özgürlük aşkı, bayrak aşkı... Vatan deyince ruhum, benliğim titriyor, özgürlük deyince kabıma sığamıyor, taşmak coşmak istiyorum... Hele bayrak deyince, kanım tutuşuyor... Bunlar öylesine kıymetli şeyler ki içlerinden biri noksan olursa ikisi pek bir anlam ifade etmez... (Sesi ağlamaklıdır.) Bütün bunları bildiğim, duyduğum için mi beni kınıyorsun ana... Ben bunları bildiğim için ağlıyorum. Çünkü bütün bu kıymetli varlıklar elimizden alınmak isteniyor... Vatansız, bayraksız, tutsak yaşamak mümkün mü? Söyle mümkün mü ana? (Tekrar hıçkırır.)

AYŞE NİNE — Sözlerim seni üzdü mü kızım? Bak gene ağlıyorsun... Ne yapalım bunların hepsi kader, alın yazısı... Kaderin önüne hiç kimse geçemez yavrum...

KEZBAN — (Hiddetle ayağa fırlar) Hayır ana... Her şeyi kadere, alın yazısına yüklemeye hakkımız yok... Bu sözlerle kendimizi uyuşturmayalım artık. Yıllarca hep bu sözlerle aldattık kendimizi... Mısır, Bağdat, Musul elimizden gitti kader dedik...

Güzel Trakya, cennet adalar elimizden gitti kader dedik...

Bugün düşman İzmir'e giriyor gene alın yazısı diyoruz... Fakat hiçbir zaman uykudan uyanmayı düşünmüyor, kaleme kaleme, silâha silâhla karşı koymak gerektiğine inanmıyoruz... Tüm kötülükler burada işte... (Biraz düşündükten sonra) Ben kararımı verdim ana... Bu günden sonra ben de yurt için, bayrak için, özgürlük için savaşanların arasına kavuşacağım... Ölürsem şehit, kalırsam gazi olacağım.

AYŞE NİNE — Kızım sen aklını mı oynattın? Bu işi yapacak erkek kalmadı mı? Savaş erkek işidir. Kadın, kız kısmına evinde oturmak yararır...

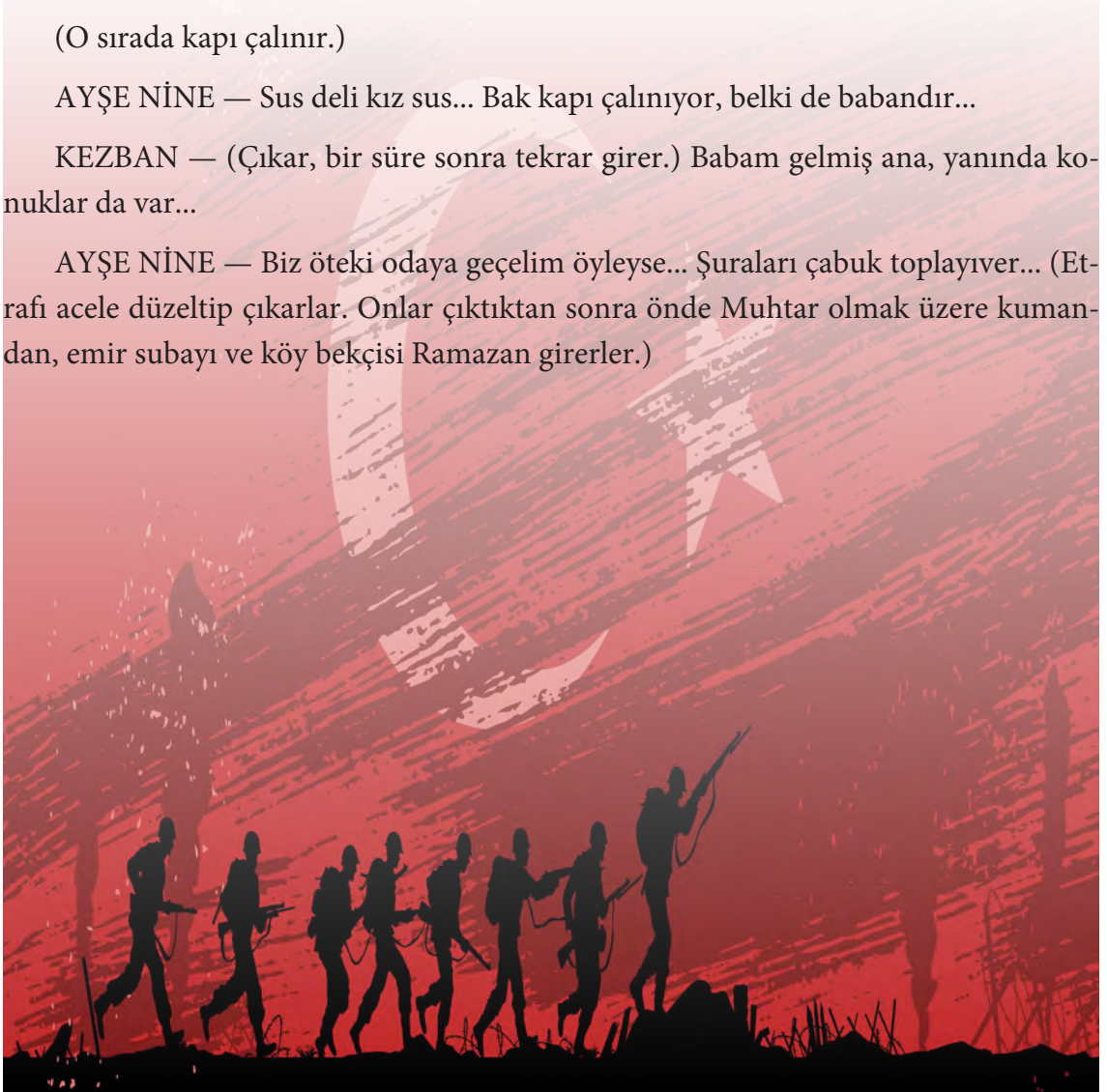
KEZBAN — Yurt savunmasında kadın, erkek sözüolmaz ana... Hele yurt tehlikede ise bu hiç aranmaz... Sadece bunu yapabilecek güce ve cesarete sahip olmak yeter de artar bile... Ben de bir Türk kızıyım. Yılmam, korkmam hiçbir şeyden...

(O sırada kapı çalınır.)

AYŞE NİNE — Sus deli kız sus... Bak kapı çalınıyor, belki de babandır...

KEZBAN — (Çıkar, bir süre sonra tekrar girer.) Babam gelmiş ana, yanında konuklar da var...

AYŞE NİNE — Biz öteki odaya geçelim öyleyse... Şuraları çabuk toplayıver... (Etrafı acele düzeltip çıkarlar. Onlar çıktıktan sonra önde Muhtar olmak üzere kumandan, emir subayı ve köy bekçisi Ramazan girerler.)

MUHTAR — Buyurun, buyurun kumandan bey, şöyle masanın başına buyurun. Siz de zabıt bey şöyle kumandan beyin yanına oturun...

KUMANDAN — Sağol muhtar... üç gündür at üzerinde dolaşıyoruz. Fakat öyle de çok işimiz var ki... Dinlenmeye vaktimiz yoktur... Bir an önce işimize başlayalım.

MUHTAR — Siz merak etmeyin kumandan bey, her iş yerini alır. Bir parça dinlenin. Biraz da bir şeyler yiyelim. Yapacak işimizi ondan sonra düşünürüz. (Kapıya döner seslenir) Kezban!.. Kezban kız!..

KEZBAN — (İçerden) Buyur baba...

MUHTAR — Konuklara yiyecek bir şeyler hazırlayın.

KEZBAN — (Gene içerden) Başüstüne baba...

KUMANDAN — Zahmet etme Muhtar, biz Çamlıdere'de karnımızı doyurduk. Şimdi hiç isteğimiz yok.

MUHTAR — Hiç öyle şey olur mu kumandan bey... Birkaç lokma da bizim burada alın...

KUMANDAN — Teşekkür ederim. İşimiz çok acele. (Yanıdaki subaya döner.) Emri okur musunuz Kemal Bey.

KEMAL — Başüstüne kumandanım. (Çantasından çıkardığı evrakı okur.) Altıncı Kuvayı Milliye Kumandanlığından, düşman kuvvetleri İzmir ili hudutları dışına sarkmakta, her gün birkaç köy ve kasaba düşmanın eline geçmektedir. (...) Elimizde kalan kuvvetler yetersiz olup, bu kuvvetlerimizi gönüllülerle takviye etmek zorunluğu doğmuştur. Bu bakımdan her kumandan kendi bölgelerinde bulunan köy ve kasabaları bizzat gezecek, eli silah tutabilecek gönüllü vatandaşları tespit ederek talim ve terbiyesi için genel karargâha sevkedecektir. Emrin acele yerine getirilmesi ile sonucun bildirilmesini rica ederim.

(Kemal okuduğu emri tekrar katlayıp çantasına yerleştirir.)

KUMANDAN — Şimdi neden acele ettiğimizi anladın değil mi muhtar? Hemen köye haber sal... Eli silah tutan ve bayrak uğruna savaşmak isteyenler acele köy okulunda toplansınlar... Biz de birazdan oraya gideceğiz.

MUHTAR — (Ayağa kalkarak) Emredersiniz Kumandan bey... İş nihayet bu duruma geldi öyle mi? Vatana, bayrağa hepimizin canı feda olsun... İlk benden başlayın... Yazın künyemi... Ahmet oğlu Hasan... 1290 doğumlu.

(...)

AYŞE NİNE — (Odaya girer, bir süre kararsız dolaşır. Sonra ellerini gök yüzüne doğru açarak konuşmaya başlar) Ey, yeri, göğü yaratan yüce Tanrım! Sen milletimize acı... Düşmanı kahret... Vatan imdadına koşan yiğitlerin bahtını açık et, onları koru, muzaffer eyle...

KEZBAN — (Heyecanla koşup gelir.) Ana, babam da gönüllü yazılmış, o da cepheye gidecekmiş doğru mu? (Bir an Ayşe Nine'nin ağladığının farkına varır.) O ne ana, ağlıyor musun? Niçin? Baban gidecek diye mi?

AYŞE NİNE — Baban, daha nicelerin babası, oğlu, kızı gidecek, hatta sen de gideceksin.

(...)

KEZBAN - Gideceğim ana, vatana, millete hizmet edeceğim. Ne görev verirlerse yılmadan, korkmadan, usanmadan yapacağım. İzin ver, hemen gidip gönüllü yazılıyım... (Bu sırada kapı çalınır.)

AYŞE NİNE — Önce kapıya bir bak bakalım... Bir gelen var galiba...

KEZBAN — (Çıkar, biraz sonra Leylâ ile girer) Leyla gelmiş ana...

AYŞE NİNE — (Leyla'ya) Gel bakalım yavrum. Bir şey mi var?

LEYLA — Bir şey yok Ayşe Nine... Ahmet ağam askere yazılmaya gitti... Dedem de arkasından koştu, ben de yazılıyım diye... Şimdi hepsi okula doldular... Görseniz okulun önü bir kalabalık, bir kalabalık ki... Anam dedi ki, git, Ayşe Ninelere sor bi yol... Onlardan da giden var mı? dedi...

AYŞE NİNE — Olmaz olur mu kızım... Muhtar amcanla, Kezban ablan da bizden gidiyorlar...(...)

LEYLA — Kezban Abla. Mustafa Kemal Paşa'ya rastlarsan benim için de ellerinden öp olmaz mı?

KEZBAN — (Leylâ'yı yanaklarındım öpererek) Öperim Leylâ, öperim. Hiç tasalanma sen... (Ayşe Nine'ye dönerek) izin vermiştin değil mi ana, hemen yazılmaya gidiyorum...

KEZBAN — Ben de gönüllü yazılmak istiyorum.

KUMANDAN — (Muhtara) Kim bu hanım kız?

MUHTAR — Kızım Kezban...

KUMANDAN — (Kezban'a) Kızım biz şimdi erkek gönüllüleri yazıyoruz.

KEZBAN — Teğmen Beyin okuduğu emri dinledim... Emirde kadın erkek diye bir ayırım yoktu. Sadece eli silâh tutan diyordu. (Elindeki silâhı kaldırır) , işte benim de elim silâh tutuyor.

KUMANDAN — Sizi nasıl kutlayacağımı bilemiyorum hanım kızım... Bana Türk milletinde kadın erkek ayırımı olamayacağını en güzel şekilde hatırlattınız... Doğru, emirde de kadın erkek diye bir konu geçmiyor... Mademki istiyorsunuz isteğinizi memnuniyetle yerine getiriyorum kızım... Kemal Bey'e künyenizi yazdırın...

KEMAL BEY — Künyenizi söyler misiniz?

KEZBAN — Hasan kızı Kezban 1320 doğumluyum.

MUHTAR — (Ayağa kalkarak Kezban'ın yanına gelir.) Yaşa kızım... Gösterdiğin yurtseverlik gözlerimi yaşarttı... Ne kadar mutluyum bilemezsin... Yıllarca bir erkek evladım yok diye üzüldüm, konu komşuya imrenirdim. Benim de at oynatacak, silâh kuşanacak bir oğlum olsun isterdim. Şimdi seni böyle silahınla, bir er gibi kükrek vaziyette karşımda görünce sanki yeniden doğdum... Demek ki ister kız olsun, ister erkek evlâdın hayırlısı her şeyden üstünmüş... Beni mutlu ettin kızım. Sağol.(...)

BEKÇİ RAMAZAN — (Kapıyı aralayıp dışarısını tetkik ettikten sonra kumandanı) Kumandanım kapıda daha yüzlerce kişi var. Akşam ezanı da nerdeyse yaklaştı. İzin verir, emrederseniz söyleyim de namazdan sonra gelsinler.

KUMANDAN — (Saatine bakar) Evet vakit gelmiş... Sen bekleyenlere söyle namazdan sonra gelsinler...

(Ramazan çıkar. Bu sırada ezan okunmaya başlar. Hepsi susup ezanı dinlerler)

KUMANDAN — Haydi arkadaşlar biz de kalkalım... Hepinize ayrı ayrı teşekkür ederim. Tanrım vatan imdadına koşan yiğitlerin bahtını açık etsin... Bugün Ankara ufuklarından bir güneş doğuyor... Doğan bu güneşin ışıkları kısa zamanda bütün yurdu aydınlatacak, karanlıklardan kurtaracaktır. Bugün yurdun kurtuluşu için nasıl ki elele veriyorsak, yarın da yurt kalkınması için böyle el ele vereceğiz. Zafere inandığım kadar, mutlu, aydınlık günlerin geleceğine de inanıyorum. Bu millet omuz omuza savaşmasını bildiği kadar, el ele verip çalışmasını da bilmektedir. Hepiniz sağ olun, var olun...

Hep birden — Yaşasın Türk Milleti !...

Hâdi BESLEYİCİ, Okul Piyesi

1. ÇALIŞMA

baht: Gelecekteki olayları kaçınılmaz bir biçimde belirleyen ilahî iradenin insan ve toplum için çizdiği yaşayış biçimi, kader, talih.

hudut: Sınır.

künye: Bir kimsenin adı, soyadı, ülkesi, doğumu, mesleği vb. bilgilerini gösteren kayıt.

terbiye: Eğitim.

talim: Öğretim.

Metinde anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime grupları varsa sözlükten öğreniniz.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplandırınız.

1. Metnin konusu nedir?
2. Okuduğunuz metnin ana düşüncesini ve yardımcı düşüncelerini bulunuz.
3. Okuduğunuz metinde geçen kişileri ve özelliklerini aşağıdaki tabloya yazınız.

KİŞİLER	ÖZELLİKLERİ

4. Metinden olayın geçtiği zamanı ve mekânı belirleyiniz.
5. Siz Kezban'ın yerinde olsaydınız nasıl davranırdınız?
6. Metinde millî değerlerle ilgili hangi unsurlara yer verilmiştir?

3. ÇALIŞMA

Atatürk hakkında merak ettikleriniz nelerdir? Sorularınızı aşağıya yazdıktan sonra cevapları araştırınız.

Soru 1	
Soru 2	
Soru 3	
Soru 4	
Soru 5	

4. ÇALIŞMA

Aşağıda verilen parçadan hareketle Atatürk'ün kişilik özelliklerine dair neler söylenebilir? Düşüncelerinizi noktalı yere yazınız.

Mustafa Kemal, Samsun'da hemen işe girişti. Çevresine topladığı vatanseverlere, düşmana karşı gelmekten başka çıkar yol kalmadığını bildirdi. Herkes ümitsizlik içinde idi. Mustafa Kemal, bu ümitsizliği yenmeye çalıştı.

Ona: Ordumuz yok, dediler.

Kurulur, dedi.

Paramız yok, dediler.

Bulunur, dedi.

Düşman çok ve kuvvetli, dediler.

Olsun, yenilir, diye cevap verdi.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

OKUMA

HAZIRLIK

Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşları, Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'nin ilk adımlarını atmak için Samsun'a ne zaman ve nasıl çıkmışlardır? Araştırınız.

Şiiri noktalama işaretlerine, vurgu ve tonlamaya dikkat ederek sesli okuyunuz.

1919-1933'TEN BİR PARÇA

O günlerde bir ünlü ayak bastı Samsun'a,
Yürüdü etrafında ümitler suna suna.
Bu, ateşler içinde geçip gelmiş bir erdi,
Göğsünde toplanmıştı milyonla Türk'ün derdi,
Bu milyonla dert ona veriyordu başka hız,
Yürüdü arkasında genç, ihtiyar, kadın, kız.

O kimdir? Bakışları deniz kadar yumuşak,
Saçı güneşi emmiş bir demet altın başak.
O kimdir? Bir milletin sesi vardı ağzında,
On dört milyonun nabzı çarpıyordu nabzında.
O kimdir? Geçtiği yer dönüyor gün vurmuşa,
Can veriyor sararmış ota, yaralı kuşa.

O kimdir? Gözlerinde bir tılsım gizleniyor,
Bastığı topraklarda bahar filizleniyor.
Alev saçlı bir volkan bazı bir dağ başında,
Bazı belirliyordu bir damla göz yaşında.
Güneşten birer oktu ondan gelen her emir,
Bu okların altında eriyor dağ, taş, demir
O kimdir? Milyonla Türk birleşip bir tek olmuş,
Yıkılan memlekete kolları destek olmuş.
(...)

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL, Toplu Şiirler

1. ÇALIŞMA

a) Şiirde anlamını bilemediğiniz kelimeleri belirleyip anlamlarını metnin bağlamından tahmin etmeye çalışınız. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz.

b) Şiirde geçen deyimleri bularak birer cümlede kullanınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplandırınız.

1. Şiirden hareketle Atatürk'ün Samsun'a ayak bastığı zaman, içinde bulunduğu durumun nasıl olduğunu söyleyiniz.

2. Metinde Atatürk'ün hangi nitelikleri anlatılmıştır?

3. Okuduğunuz şiirin temasını ve ana duygusunu yazınız.

.....

.....

.....

4. Okuduğunuz şiire üç farklı başlık bulunuz.

Tek Kelimededen Oluşan Başlık:

Kelime Grubundan Oluşan Başlık:

Soru Cümlesinden Oluşan Başlık:

4. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümleleri, ifade ettiği anlama göre verilen kavramla eşleştiriniz.

Karşılaştırma

Tanımlama

Kesinlik

Elbette her gece kitap okurum.	Kesinlik
Sevgi, sahip olunan en asil duygudur.	
Kışın Ankara, Sinop'tan daha soğuktur.	

5. ÇALIŞMA

“O kimdir? Gözlerinde bir tılsım gizleniyor,

Bastığı topraklarda bahar filizleniyor.” dizelerinde geçen soru işareti (?) virgül (,) ve noktanın (.) görevlerini aşağıdaki tabloya yazınız.

Soru işareti	
Virgül	
Nokta	

6. ÇALIŞMA

"Bu okların altında eriyor dağ, taş, demir

O kimdir? Milyonla Türk birleşip bir tek olmuş,"

dizelerinde geçen fiilleri kip ve kişi eklerine göre aşağıdaki tabloya yazınız.

FİİL	KİPİ	KİŞİ EKİ
eriyor		
olmuş		

OKUMA

HAZIRLIK

Tarihin tozlu sayfaları arasında kalmış ve unutulmuş gerçeklere ulaşmada mektup türünden nasıl yararlanılabilir?

*** Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. ***

Adana: 3 Ocak 1922 Mareşal Hazretleri,

Son Anadolu gezimde, sizden gördüğüm iyi kabulün, görüşmelerimizin, bana gösterilen yakınlık ve itimadın hatıralarını birlikte götürmek üzere, yarın Anadolu'dan ayrılıyorum. Ne kadar duygulandığımı arz edemem.

Burada, Fransız heyetini buldum. Yarın Albay Cettelat ile birlikte Beyrut'a hareket ediyorum. Oradan Fransa'ya gidecek olan ilk gemiye bineceğim. Paris'te beni sabırsızlıkla bekliyorlar. Buradan götüreceğim bilgilere her yerde büyük önem verileceğini biliyorum. Fransız heyeti tam bir anlaşma ve dostluk içinde Türk arkadaşlarıyla birlikte çalışmaktadır. Dünyada bundan daha iyi anlaşmak ve uyuşmak imkânı yoktur.

Burada rastladığım yetkili bir asker, Fransız kurmaylarında genellikle mevcut fikir ve kanaata göre bugün, Yunan cephesine karşı hemen bir taarruz yapmanın doğru olmayacağını söylüyor. Yunan ordusu, manen bozulmakta ve yavaş yavaş parçalanmaktadır, ihtimal ki yakında beklediğiniz fırsatı elde edeceksiniz. (...) Atina'da durum pek kötüdür.

(...)

Avrupa'daki şahsi nüfuzunuz günden güne artmaktadır. Daima iddia ettiğim üzere, bu nüfuzunuz, şahsınıza dayanacak olan gelecek barışın en önemli etkeni olacaktır. Diyebilirim ki kaçınılmaz zorluklara rağmen her şey yolundadır. Paris'te edineceğim fikirleri de derhal arz edeceğim. Düşüncelerimi savunmak için Londra'ya gideceğimi de umuyorum. İlk duygularımı burada arz ederken, size ve sizinkilere karşı beslediğim sevgi ve bağlılığın ne kadar derin, ne kadar kuvvetli olduğunu tekrar etmek isterim. Bu vesile ile Mareşal hazretleri, gerçek bağlılığımıza ait duygularımıza güvenmenizi ve bu duygularımın çevrenizdekilere de yansıtılmasını rica ederim.

Atatürk'e Mektuplar, Genel Ağ'dan

Madam Gaulis'in Türkiye'den ayrılırken 3 Ocak 1922'de Adana'dan Atatürk'e gönderdiği Fransızca mektubundan bir bölüm okudunuz.

Madam Berthe-Georges Gaulis (Berte Corces Galis), Kurtuluş Savaşı yıllarında Türkiye'de günlerce kalmış, Türk cephelerini gezerek Fransa'daki gazetelere lehimize yazılar göndermiş, gözü pek, cesur bir gazetecidir. Fransızlara karşı, Türk Millî Mücadelesi'nin haklılığını dizi makaleler ve kitaplarla savunmuştur. Atatürk'ü de çok yakından tanıyan Madam Gaulis, ona sık sık mektuplar yazarak bu konudaki düşüncelerini açık açık bildirmiştir.

I. ÇALIŞMA

Metinde geçen bazı kelimelerin sözlük anlamları aşağıda verilmiştir. Kelimeleri anlamları ile eşleştiriniz.

itimat

nüfuz

kanaat

.....: Güven, güvenç, emniyet.

.....: Kanış, kanı, inanç, düşünce.

.....: Söz geçirme, güçlü olma, erk.

Anlamını bilemediğiniz başka kelimeler varsa sözlük yardımıyla öğreniniz.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplandırınız.

1. Okuduğunuz mektubun konusu ve teması nedir?
2. Mektubun tarihinden Millî Mücadele'nin hangi dönemi olabileceğini söyleyiniz.
3. Gazetecinin Mustafa Kemal'e duyduğu saygı ve sevgiyi hangi ifadelerden anlıyorsunuz?
4. Millî Mücadele'nin nasıl sonlanacağını hangi cümleden anlıyorsunuz?

3. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümleyi inceleyerek fiile gelen zaman ekiyle cümlenin bildirdiği zaman aynı mıdır? Söyleyiniz. Fiile gelen ekin zamanını noktalı yere yazınız.

Son Anadolu gezimde, sizden gördüğüm iyi kabulün, görüşmelerimizin, bana gösterilen yakınlık ve itimadın hatıralarını birlikte götürmek üzere, yarın Anadolu'dan ayrılıyorum.

.....

Bu cümlede fiil, şimdiki zaman kip ekini almıştır ancak “yarın” kelimesi Anadolu'dan ayrılma fiilinin henüz yapılmadığı ve gelecek zamanda yapılacağı anlamını vermektedir. “Ayrılacağım” kelimesinde fiilin aldığı ektaki zamanla kastettiği zaman farklı olduğu için bu cümlede anlam kayması vardır.

BİLGİ KUTUSU

Bir cümlede fiilin aldığı kip veya zaman ekiyle cümlenin anlamındaki zaman veya kipi farklı olmasına **fiilde anlam / zaman kayması** denir.

Örnekler:

Atatürk 19 Mayıs 1919'da Samsun'a **çık**ar. (**çık**mış)

Bu cümlede fiil, **geniş zaman ekini** almıştır fakat eylem **geçmiş zamanda** yapılmıştır.

Her sabah gazete **okuy**orum. (**okur**um)

Bu cümlede fiil, **şimdiki zaman ekini** almıştır fakat eylem her sabah tekrarlanmaktadır ve **geniş zaman** anlamı taşımaktadır.

Bu önemli evrakı bir er bırakmış **ol**acak. (**ol**malı)

Bu cümlede fiil, **gelecek zaman ekini** almıştır; cümle **gereklilik** anlamı taşımaktadır.

Bu kitapları **okuy**acaksın. (**oku**)

Bu cümlede fiil, **gelecek zaman ekini** almıştır; cümle **emir** anlamı taşımaktadır.

Herkese kolay **gelsin**. (**gele**)

Bu cümlede fiil, **emir kipi ekini** almıştır; cümle **istek** anlamı taşımaktadır.

4. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümleleri inceleyerek fiillerdeki zaman kaymalarını tespit ediniz.

Mustafa Kemal 1938'de Selanik'te doğuyor.

Atatürk, 19 Mayıs'ta Samsun'a çıkar.

5. ÇALIŞMA

Metinde geçen aşağıdaki cümlelerden öznel olanların başına (Ö), nesnel olanların başına ise (N) yazınız.

- İstanbul'un güzelliğine kimse doyamaz.
- Ankara 13 Ekim 1923'te başkent oldu.
- Millî Mücadele, tüm ulusça girişilen çok cepheli bir savaştır.
- Paris'te beni sabırsızlıkla bekliyorlar.

6. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümleleri, hâkim olan duyguya göre, verilen daireye yazınız.

I. Çevremizde varlığımızdan hoşnut olmayan pek çok devlet vardır. Bu devletlere karşı güçlü ve uyanık bulunmak zorunda olduğumuzu unutmamalıyız.

II. Türkiye, çeşitli büyük uygarlıkların harman olduğu bir ülkedir.

Bugün bu uygarlıklara ait eserlerden birçoğu hâlâ ayakta durmakta, görenlerin hayranlığını çekmektedir.

Kıvanç Uyarma gereği

YAZMA

1. ÇALIŞMA

Verilen kavram havuzundaki kelimelerden hareketle bir şiir yazınız.

Anadolu	bayrak	cumhuriyet	Millî Mücadele	Atatürk
halk	tarih	yürek	inanç	el ele
		yiğit		biz

.....

.....

.....

.....

.....

2. ÇALIŞMA

Sahnede oynanmak için yazılmış oyuna tiyatro metni, beş on dakika süren oyunlara ise **kısa oyun** denir.

Tiyatrodaki olay örgüsü dramatik örgüdür. Bütün olayları birbirine bağlayan neden-sonuç ilişkisine dramatik örgü denir.

Yer ya da mekân bütün olayların geçtiği çevreye, olayların başlangıcı ile bitişi arasında geçen süreye ise zaman denir.

Aralarında çatışma (karşıt duygu, düşünce ve isteklerin veya kişilik özelliklerinin bir arada sergilenmesi ile ortaya çıkan durum) bulunan ve böylelikle olayları var eden insanlar ise kişilerdir.

“Vatan aşkı, özgürlük aşkı, bayrak aşkı... Vatan deyince ruhum, benliğim titriyor, özgürlük deyince kabıma sığamıyor, taşmak coşmak istiyorum ... Hele bayrak deyince, kanım tutuşuyor ... Bunlar öylesine kıymetli şeyler ki içlerinden biri noksan olursa ikisi pek bir anlam ifade etmez ...” BAYRAĞIMIZIN GÖLGESİNDE metninden alınan bu bölümü kullanarak kısa bir oyun yazmayı deneyiniz.

Oyununuzu yazarken aşağıda verilen yönergeye dikkat ediniz.

1. Hazırlık

- Konu ve temayı belirleme
- Oyundaki kişileri ve kişilerin özelliklerini belirleme

2. Planlama

- Sahneyi belirleme
- Olay örgüsünü belirleme

3. Taslak metni oluşturma

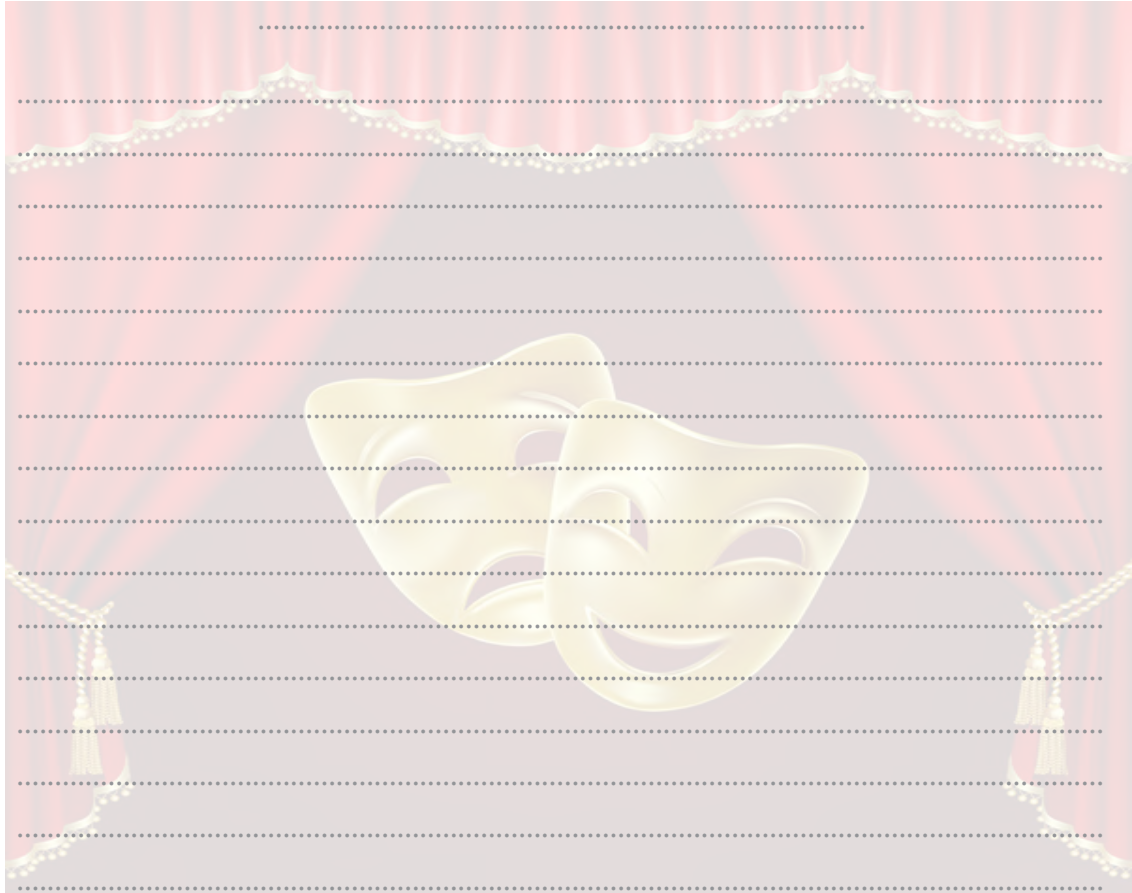
- Dekor ve kostümle ilgili ayrıntıları yazma
- Diyalog oluşturma

4. Taslak metni geliştirme ve düzeltme

- Metin tutarlılığını değerlendirme
- Yazım ve noktalama hatalarını düzeltme

5. Yazılan Metni Paylaşma

- Yazdığınız kısa oyunu çevrenizdeki kişilerle sahneleyiniz. İsterseniz oyununuzu sosyal medya ortamlarında paylaşabilirsiniz.

DİNLEME / İZLEME

a. Genel ağıdan Kurtuluş Savaşı ile ilgili bir oyun dinleyiniz/izleyiniz. Metni dinlerken/izlerken notlar alınız. Tiyatronun yapı unsurları ile ilgili özellikleri aşağıdaki kutulara yazınız.

Olay örgüsü:

Kişiler:

Yer:

Zaman:

b. Dinlediğiniz/İzlediğiniz metinle ilgili beğendiğiniz /beğenmediğiniz bölümleri sebepleriyle birlikte boş bırakılan yere yazınız.

.....

.....

.....

c. Görseli inceleyerek sizde bıraktığı izlenimlerle ilgili kısa bir yazı ya da şiir yazınız.

KONUŞMA

*“Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır
Toprak eğer uğruna ölen varsa vatandır.”*

Şair Mithat Cemal Kuntay’ın dizelerinden hareketle yakın çevrenizdekilere hazırlıklı bir konuşma düzenleyiniz.

Yaptığınız konuşma doğrultusunda “Konuşmamı Değerlendiriyorum” formunu doldurunuz.

KONUŞMAMI DEĞERLENDİRİYORUM

Özellikler	Evet	Hayır	Kısmen
Konuşmam için hazırlık yaptım.			
Konuşmamda beden dilini etkili bir şekilde kullandım.			
Yaratıcı fikirler sundum.			
Kelimeleri doğru telaffuz ettim.			
Konuşmamda kelimeleri anlamlarına uygun kullandım.			
Konuşmamda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullandım.			
Konuşmamda oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak, son olarak gibi geçiş ve bağlantı ifadelerini kullandım.			

3. TEMA

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

Cumhuriyet Bayramı

Atatürk'ün Türk gençliğine emanet ettiği "Cumhuriyet" acaba nasıl kazanıldı? Önemi, değeri nedir? Bize ne gibi kazanımlar getirmiştir?

Bunları daha iyi anlayabilmek için Atatürk'ün bir özlü sözü ile devam edeceğim. "Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir. Ben milletimin ve büyük geçmişimin en değerli mirası olan bağımsızlık aşkı ile yaratılmış bir adamım.". Atatürk'ün bu sözü varoluşumuzun temel ilkesidir. O, bağımsız ve özgür Türk ulusunu uygar kılan, geleceğe güvenle bakmasını sağlayan bir yol gösterici olmuştur.

Atatürk ve Türk ulusu, yurdumuzu bölüp parçalamış, işgal etmiş düşmanı yurttan kovarak Cumhuriyet'i büyük bir özveri sonucu kurmuşlardır.

Bunun için 29 Ekim çok önemlidir. Bunun için "Cumhuriyet Bayramı" en büyük bayramdır.

Aşağıdaki üç soruyu metne göre cevaplayınız.

1. Atatürk'ün en önemli özelliği nedir?

- A) Disipline çok önem verir.
- B) Olaylara duygusal yaklaşır.
- C) Özgürlüğe ve bağımsızlığa düşkündür.
- D) Çok iyi bir askerdir.

2. Aşağıdakilerden hangisi metinden çıkarılamaz?

- A) Cumhuriyet'in kurulmasında Atatürk'ün kişiliği önemli rol oynamıştır.
- B) Atatürk, Cumhuriyet'i kurmak için Türk Ulusu ile özveride bulunmuştur.
- C) Atatürk Cumhuriyet'i Türk gençliğine emanet etmiştir.
- D) Atatürk sanata ve sanatçıya büyük önem vermiştir.

3. "Ben milletimin ve büyük geçmişimin en değerli mirası olan bağımsızlık aşkı ile yaratılmış bir adamım." **sözünden aşağıdaki anlamlardan hangisi çıkarılamaz?**

- A) Bağımsızlık Atatürk ve Türk milleti için önemlidir.
- B) Bağımsızlık aşkı milletimin geçmişinde kalan bir özelliktir.
- C) Ben, bağımsızlık aşkıyla yaşayan bir insanım.
- D) Bağımsızlık aşkı bana milletimden mirastır.

4. “Tükenir elbet
Gökte yıldız, denizde kum tükenir
Bu vatan bu topraklar cömert
Kutsal bir ateşim ki ben sönmez
İnanın Mustafa Kemal'ler tükenmez”

Bu dizelerde geçen altı çizili fiillerin kipleri aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Geniş zaman – Emir kipi
B) Gelecek zaman – Geçmiş zaman
C) Görülen geçmiş zaman – Şimdiki zaman
D) Şimdiki zaman – Geniş zaman

5. Atatürk ve türk ulusu, yurdumuzu bölüp parçalamış, işgal etmiş düşmanı yurttan kovarak cumhuriyeti büyük bir öz veri sonucu kurmuşlardır.

Bu cümlede kaç tane yazım yanlışı vardır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

6. Birkaç hafta evvel Ahmet Refik Bey() e () Gazi() nin söylediği sert şeyler bir anda silinmişti() Gazi yine büyük ve yine güzeldi.

Bu parçada ayraçlarla belirtilen yerlere aşağıdakilerden hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (') (,) (') (.)
B) (:) (;) (,) (...)
C) (;) (,) (,) (.)
D) (.) (,) (,) (.)

7. “1932 yılının 19 şubat akşamı Atatürk, Akın'ı görmek üzere Tepebaşı Tiyatrosuna geliyor...” **cümlesinden alınan aşağıda verilen kelimelerin hangisinde bir yazım yanlışı yapılmıştır?**

- A) Akın'ı
B) Tepebaşı
C) 1932 yılının
D) şubat

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiil kullanılmamıştır?

- A) Günde bir iki saat spor yapar.
- B) Ondaki erdemler saymakla bitmez.
- C) Gençlere mutluluk diledi.
- D) Buraları oldukça ıssızdı.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde istek kipi kullanılmıştır?

- A) Sen de başını alıp gitme.
- B) Yaşlılara yardım etmeli.
- C) Derin derin nefes alalım.
- D) Bunları biliyor musun?

10. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde geniş zamanın olumsuzuyla çekimlenmiş bir fiil vardır?

- A) Bu oyunlara gelmez o.
- B) Yiyecekleri onlara ulaştıramamış.
- C) Yarın iyice dinlenin.
- D) O olayı bize tam olarak aktaramadı.

11. “Hikâye, memleketinden ayrılmasıyla başlar.” cümlesindeki fiilin kipi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Emir kipi
- B) Geniş zaman
- C) Gereklilik kipi
- D) İstek kipi

12. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde emir kipinin olumsuz ikinci çoğul şahsıyla çekimlenmiş bir fiil vardır?

- A) Lütfen yerlere çöp atmayınız.
- B) Konuyu tam anlamamışsınız.
- C) Bir kere gecikmesem de şaşırırsınız.
- D) Tüm işlere yetişemezsiniz.

4. TEMA KİŞİSEL GELİŞİM

4. TEMA METİNLERİ

- ▶ GAZETE HABERİ
- ▶ HAKKINI ARAMAYI BİLMEK
- ▶ HAYAT AMACIMIZ

4. TEMA: KİŞİSEL GELİŞİM

Bu temanın sonunda;

- ▶ Okuduğunuz metnin konusunu belirlemeyi,
- ▶ Haber yazısı değerlendirmeyi,
- ▶ Fiillerin yapısını,
- ▶ Hikâye yazmayı,
- ▶ Noktalama işaretlerini öğreneceksiniz.

Anahtar kavramlar

gelişim

açıklayıcı anlatım

haber 5N 1K

hikâye yazma

OKUMA

HAZIRLIK

Aşağıdaki görseli inceleyerek metnin konusunun ne olabileceğini tahmin ediniz.

Aşağıdaki metni yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine dikkat ederek okuyunuz.

MANİSA (İHA) – Uluslararası Engelsiz Bilişim 2018 Kongresi, Türkiye Engelsiz Bilişim Platformu organizasyonu ile Manisa Celal Bayar Üniversitesi (MCBÜ) ev sahipliğinde başladı.(...)

Bilişim konusunda dezavantajlı grupların sorunlarının ve çözüm önerilerinin geniş olarak işleneceği kongrenin açılış konuşmasını yapan Türkiye Engelsiz Bilişim Platformu Koordinatörü MCBÜ Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Özhan Kalaç, (...) Hızla gelişen çabalar bizi sevindirmekte ve umutlandırmaktadır. Ancak bu çalışmaların daha da arttırılması, ulusal düzeyde yaygınlaştırılması ve desteklenerek devam ettirilmesi gerekmektedir. Son yıllarda ürün ve hizmet sayısında artış olmakla birlikte engellilere yönelik bilişim teknolojileri henüz yeterince ekonomik ve yaygın değildir. Mutlak suretle bu teknoloji ve hizmetlerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar desteklenmeli ve yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.(...)

Ayhan Aktaş, (...)Biz engelliler zaten farklıyız. Farklı olduğumuzu fark ettirmek için çaba harcıyoruz. İnsanların kendi içindeki hissiyattan kaynaklanan bir şey bu engel. Biz sadece dezavantajlıyız. Diğer arkadaşlarımız da bu hayatlarındaki dezavantajları bir şekilde zaman içerisinde kaldırılması için mücadele ediyorlar. Önemli olan kafalardaki, zihinlerdeki engeli kaldırmak. Engellenenler önüne çıkan engelleri aşanlardır. O yüzden diğer arkadaşların çabalarına destek vermeye devam edeceğiz" diye konuştu.

Genel Ağ Haberi

1. ÇALIŞMA

bilişim: İnsanların teknik, ekonomik ve toplumsal iletişimde kullandığı ve bilimin dayanağı olan bilginin, düzenli ve akla uygun bir biçimde, özellikle bilgisayarlar ve benzeri elektronik aygıtlar aracılığıyla işlenmesi bilimi.

dezavantaj: Avantajlı olmama durumu, engel.

Metinde anlamını bilmediğiniz kelimeler varsa sözlüklerinizden öğreniniz.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplandırınız.

- Okuduğunuz metnin bir haber metni olmasından hareketle; kim, ne, nerede, ne zaman, nasıl, niçin (5N 1K) sorularını cevaplayınız. Bunun için metni, bu sorular doğrultusunda işaretleyerek bir kez daha okuyunuz.

Kim	
Ne	
Nerede	
Ne zaman	
Nasıl	
Niçin	

- Metnin konusu nedir?
- Metnin ana düşüncesi nedir?
- Engelsiz bir Türkiye, engelsiz bir dünya için neler yapılması gerekmektedir?
- “Farklı olduğumuzu fark ettirmek için çaba harcıyoruz.” cümlesinde anlatılmak istenen nedir?
- Haberde geçen “Önemli olan kafalardaki, zihinlerdeki engeli kaldırmak.” cümlesiyle anlatılmak istenen nedir?

7. Metinde kullanılan görselde yer alan cümlelerle kişilerin empati (kendini karşısındaki yerine koyabilmesi) yapması istenmiştir. Sizce empati yapabilmek sorunun çözümünde ne gibi yararlar sağlar.

BİLGİ KUTUSU

“Uluslararası Engelsiz Bilişim 2018 Kongresi, Türkiye Engelsiz Bilişim Platformu organizasyonu ile Manisa Celal Bayar Üniversitesi (MCBÜ) ev sahipliğinde başladı.” cümlesinde olduğu gibi bilgi vermek amacı ile oluşturulan yazılarda kullanılan anlatım biçimine **açıklama (açıklayıcı anlatım)** denir. Bu tür yazılarda amaç okuyucuyu bilgilendirmek, ona bir şeyler öğretmek olduğu için sade ve anlaşılır bir dil kullanılır. Açıklayıcı anlatımda yazar, duygularına yer vermez, nesnel bir anlatım hâkimdir.

3. ÇALIŞMA

Siz de metinden açıklama (açıklayıcı anlatım) biçimine örnek bir cümle yazınız.

.....

.....

.....

.....

4. ÇALIŞMA

Aşağıdaki yönergeleri uygulayınız.

- a. Aşağıda verilen cümlelerde koyu yazılmış fiilleri (eylemleri) parçanın anlam bütünlüğüne dikkat ederek tamamlayınız.

Konuşmaların ardından sahneye çıkan işitme engelli bireylerin sergilediği “Kalbimizin Ritmi” isimli dans gösterisi, salonun büyük beğenisini **topla**..... Kongrenin açılış töreni, Türkiye’de engellilere yönelik yürütülen başarılı bilişim hizmetlerini hayata geçiren kurum, kuruluş ve kişilere “Engelsiz Bilişim Ödülü” verilmesiyle son **bul**.....

- b. Fiilleri tamamladıktan sonra metnin anlamında bir değişiklik oldu mu?

OKUMA

HAZIRLIK

Haksızlığa uğradığınızı düşündüğünüz bir durumda nasıl tepki verirsiniz?

Aşağıdaki metni yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine dikkat ederek okuyunuz.

HAKKINI ARAMAYI BİLMEK

Julya çocuklarımın mürebbiyesidir. Uzun zamandır ona aylığını ödememiştim. Ara sıra benden para alırdı. Kendisi ile alacak verecek konusunu görüşmek için odama çağırdım.

- Senin de paraya ihtiyacın olabilir. Lütfen oturunuz Julya, hesaplaşalım. Siz çok iyi kalpli birisiniz.

Benden para istemeye yüzünüz tutmaz. Ne kadar borcum olduğunu bilmiyorum. Seninle otuz rubleye anlaşmıştık.

Julya:

- Kırk ruble idi.

- Hayır bende yazılı belgesi var, otuz ruble. Ben çalıştırdığım tüm mürebbiyelere otuz ruble aylık öderim. İki aydır çalışıyorsunuz değil mi?

Julya:

- İki ay beş gün oldu.

- Tam iki ay olmuş Julya, bende yazılı. Tamı tamına iki ay. Bu hesaba göre benden altmış ruble alacağın var. iki ayda dokuz pazar günü var. Bunu ödemedi çıkaralım. Çünkü siz de bilirsiniz ki pazar günleri Kolya ile gezmeye çıkarırsınız. Ders yapmazsınız. Üç de bayram var. Julya adamın böyle ince ince hesap yapmasına çok öfkeleni. Elbisesini çekiştirirdi. Ama adama tek söz söylemedi. (...)

- Bayram günleri ... Bu günleri maaştan düşeceğiz. Yani alacağından on iki ruble çıkaracağız. Kolya bir ara hastalanmıştı. Derslere katılmadı. Sadece Varya ile ders yaptınız. Sizin de dışınızın ağrıdığı için hanımın öğleden sonra size ders yaptırmadı. Bunları da toplam yedi ruble olarak kabul edelim. Alacağın altmış rubleden bunu çıkaralım ... Kırk bir ruble alacağın var. Anlaştık değil mi?

Julya öfkeden kızardı. Ama belli etmedi. Gözleri doldu, çenesi oynamaya başladı, neredeyse ağlayacaktı. Öksürdü. Sinirini öksürüğünden çıkardı. Ama bana tek söz etmedi.

- Ha unutuluyordum. Bir tabak ile çay bardağını düşürüp kırmıştınız. Bunun için iki ruble daha borcunuz var. Aslında çay bardağının değeri daha fazla ya... Çünkü o ailemden bana kalan bir armağandı. Neyse bu böyle olsun. Yine unutuluyordum. Sizin dikkatsiz davranışınız nedeniyle Kolya ağaca tırmanırken ceketini yırtmıştı. Bu ceket de pahalıydı. Bunun için de on rublenizi keseceğim. Aklıma şimdi geldi. Yine dikkatsizliğiniz sonucu Varya'nın ayakkabıları çalındı. Bu da sizin dikkatsizliğiniz sonucu oldu. Eğer dikkat etseydiniz ayakkabılar çalınmayacaktı. Bunu cezası olarak da beş rublenizi daha vermeyeceğim. Tamam mı?

Julya'dan hiç ses çıkmadı.

- Ayrıca benden ayın onunda on ruble almışsınız...

Julya benim zor duyacağım bir sesle mırıldanarak:

- Hayır almadım.

- Ama bak bende yazılı.

Julya:

- Yazılıysa siz bilirsiniz.

- Şimdi hesaplayalım. Kırk bir rubleden aldıklarını çıkarırsak on dört ruble alacağınız kaldı.

Julya dokunsan ağlayacaktı. İki gözü de dolmuştu. Yüzünden ter damlaları akmaya başladı. Kızcağız titrek ve ağlamayla karışık bir sesle:

- Beyefendi, ben sadece bir kez nakit para aldım. Onu da sizden değil hanımımından aldım. Aldığım sadece üç rubleydi. Başka da nakit para almadım.

- Ha bak bunu bilmiyordum. Bu bende yazılı değil.

Hesap yaparken bunu da dikkate almalıyım. Üç ruble daha çıkarırsak benden on bir ruble alacağınız kaldı. işte paranız. Alın lütfen. Üç tane üç iki tane de birer rubleniz.

Ona on bir rubleyi verdim. Zavallı kız parayı aldı.

- Teşekkür ederim, dedi.

Çok sinirlenmiştim. Ayağa fırladım. Odanın içinde bir süre dolandım. Öfkeyle sordum:

- Niye bana teşekkür ediyorsunuz ki?

Julya:

- Verdiğiniz paralardan dolayı.

- Ben sizin alacağınızı birçok nedenler öne sürerek kuşa çevirdim. Sizi kandırdım. Alacağınızı kuşa çevirerek çok azını verdim. Siz hâlâ bana teşekkür ediyorsunuz.

Julya:

- Birçok yerde çalıştım. Oralarda bu kadarını bile alamazdım.

- Demek bu kadarını da vermezlerdi öyle mi? Eee doğaldır. Oysa ben size küçük bir oyun oynamak istedim. Siz çok iyi bir mürebbiyesiniz. Çocuklarıma çok yardımınız oldu. Şu elimdeki zarfta seksen ruble var. Sizin mürebbiyelik ücretiniz tam seksen ruble. Bu sizin hakkınız. Siz hakkınızı aramaz her söylenene boyun eğerseniz size tabii hakkınızı vermezler. Siz nasıl böyle uysal ve verilene razı olabiliyorsunuz ki? Niye karşı çıkmıyorsunuz haksızlığa? Size yapılan haksızlığa neden susuyorsunuz? İnsan günümüz dünyasında biraz mücadeleli olmalı.

Julya gülümsedi. Sanki kendince doğru söylersiniz der gibiydi. Julya'ya iyi bir ders vermiştim.

- Eğer davranışım sizi kırdıysa özür dilerim, dedim.

Julya'ya seksen ruble bulunan zarfı verdim. Julya zarfı çekinerek aldı. Teşekkür ederek gitti. İnsan biraz güçlü olmalı. Güçlü olmak da çok zor değil.

Anton ÇEHOV, Hikâyeler

1. ÇALIŞMA

ders vermek: Azarlamak, sert davranmak, sert bir karşılıkla yola getirmek.

kuşa çevirmek: İşe yaramaz biçime sokmak.

müebbiye: Bir evde yatılı olarak ve aylıkla çalışan, evin çocuğunun ya da çocuklarının bakımı ve eğitimiyle özel olarak görevlendirilmiş olan, görgülü, bilgili kadın.

ruble: Rusya'nın para birimi.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplandırınız.

1. Metnin konusu ve ana düşüncesi nedir?
2. Okuduğunuz metinde geçen Julya nasıl bir kişidir? Belirtiniz.
3. Hikâyenin anlatıcısı kimdir?
4. Evin beyinin Julya'ya böyle bir oyun oynamasının nedeni nedir?
5. Julya kendisine yöneltilen suçlamalar karşısında hangi tepkileri vermektedir? Siz olsaydınız nasıl davranırdınız?

3. ÇALIŞMA

“Hakkını Aramay Bilmek” adlı hikâyenin unsurlarını yazınız.

Kişiler:	Yer:
Zaman:	Olay Örgüsü

BİLGİ KUTUSU

FİLLERİN YAPISI

Basit Fiiller:

Yapım eki almamış, bir tek kelimedenden oluşan, yani kök hâlindeki fiillerdir. Fiil kökünden sonra kısa çizgi getirilerek gösterilir.

“Uzun zamandır ona aylığını ödememiştim. Ara sıra benden para alırdı. Kendisi ile alacak verecek konusunu görüşmek için odama çağırdım.”

Cümlelerinde altı çizili kelimeler "öde-, al-, çağır-" birer basit yapılu fiildir. Türkçede anlamları değişmeden hem isim hem de fiil olarak kullanılan kelimeler vardır ki bunlara ortak kök (ikili kök) denir.

Not: boya, boya-, tat, tat-,

4. ÇALIŞMA

Siz de okuduğunuz metinden basit yapılu fiiller bulunuz.

.....

.....

Türemiş Fiiller

İsim veya fiil kökleriyle yansılardan, yapım ekleriyle türetilmiş fiillerdir. Bunlara fiil gövdesi denir.

“Gözleri doldu, çenesi oynamaya başladı, neredeyse ağlayacaktı.”

baş-**la**-, ağ-**la**-

Türemiş fiiller; isim soylu kelimelerden türetilen fiiller, fiil kök ve gövdelerinden türetilen fiiller olmak üzere ikiye ayrılır:

İsim soylu köklerden fiil türeten eklerin başlıcaları şunlardır:

az-**al**-mak, düz-**el**-mek, doğru-**l**-mak, sivri-**l**-mek, eğri-**l**-mek, ot-**la**-mak, yem-**le**-mek, baş-**la**-mak, yavru-**la**-mak, tekrar-**la**-mak, bağış-**la**-mak, ...

Not: -l eki, "k" ile biten kelimelere gelince "k" düşer: küçü(k)-**l**-mek, alça(k)-**l**-mak,...

Not: Bu ekle, ünlemlerden üf-**le**-mek, of-**la**-mak...; ses taklidi için kullanılan kelimelerden gür-**le**-mek, şar-**la**-mak, zır-**la**-mak, ... biçiminde de fiiller türetilir.

haber-**leş**-mek, mektup-**laş**-mak, güzel-**leş**-mek, iyi-**leş**-mek, ağır-**laş**-mak...

baş-**ar**-mak, mor-**ar**-mak, kara-**r**-mak, yeş(yaş)-**er**-mek, gö(gök)**er**-mek, ...

yaş-**a**-mak, kan-**a**-mak, tün-**e**-mek, oyun:oyun-**a**-mak...

benim-**se**-mek, su-**sa**-mak, garip-**se**-mek...

Ses taklidi için kullanılan kelimelerden: gümbür-**de**-mek, takır-**da**-mak, hırıl-**da**-mak, ...

Yansımalardan fiil türetir: püs-**kür**-mek, hay-**kır**-mak, fiş-**kır**-mak, hıç-**kır**-mak, ...

Fiilden Fiil Türeten Eklerin Başlıcaları:

eş-**ele**-mek, kov-**ala**-mak...

sür-**ü**-mek, kaz-**ı**-mak...

dik-**il**-mek, yak-**ıl**-mak, üz-**ül**-mek...

5. ÇALIŞMA

Siz de okuduğunuz metinden türemiş fiiller bulunuz.

.....

.....

.....

.....

BİRLEŞİK FİLLER

“Bunları da toplam yedi ruble olarak **kabul edelim.**” ,”Hesap yaparken bunu da **dikkate almalıyım.**”, “Niye bana **teşekkür ediyorsunuz** ki?” Çocuklarıma çok **yardıminız oldu.**”, “Siz nasıl böyle uysal ve verilene **razı ola-biliyorsunuz** ki?”, “Julya'ya iyi bir **ders vermiştim.**”

Birden fazla kelimededen oluşan fiillerdir. Birleşik fiili oluşturan kelimelerden biri veya her ikisi fiil olabilir.

A) Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiiller

Tek başlarına da fiil olarak kullanılabilen ama daha çok isim soylu kelimelerle ve asıl fiillerle birlikte birleşik fiil oluşturan fiillere **yardımcı fiil** denir.

"etmek, olmak, eylemek, kılmak, bilmek, buyurmak"

- yardım etmek, hasta olmak...

B) Özel Kurallı Birleşik Fiiller

Herhangi bir fiille "yazmak, vermek, bilmek, durmak, gelmek" yardımcı fiillerinden oluşur.

Bu yardımcı fiiller kendi anlamlarını tamamen yitirir, "yeterlik, tezlik, sürerlik ve yaklaşma" olmak üzere dört anlam ifade eder

İki fiil arasına "**-a, -e, -ı, -i, -o, -ö, -u, -ü**" **zarf-fiil** eklerinden biri girer.

1) Yeterlik Fiili: fiil + "-e" + bil- şeklinde yapılır.

- Aksel, bu işi başarabilir. Başarmaya gücü yeter. Yeterlik
- Bu imkân ve şerait, çok namüsaıt bir mahiyette tezahür edebilir.
- Ben de gelebilir miyim? İzin verir misiniz?
- Oku-y-a-bil-ir-im oku-y-a-ma-m (Olumsuzu)
- Gel-e-bil-ir-iz gel-e-me-y-iz
- Yaz-a-bil-ir-im yaz-a-ma-y-a-bil-ir-im
- Oku-y-a-bil-ir-ler oku-y-a-ma-y-a-bil-ir-ler

2) Tezlik Fiili: fiil + "-i" + ver- ve fiil + "-i" + gel- şeklinde yapılır.

- Bana bir simit alıver. (Tezlik, çabukluk)
- Birden karşısına çıkıverdi. (Ansızın)
- Onu bir kenara atıvermişler. (Önemsememe, gelişigüzel yapma)
- Beklemediğimiz bir anda çıkageldi. (Ansızın)
- Kapıyı açıvermedi. (Açmadı, tezlik)
- Kapıyı açmayıver. (Tezlik)

3) Sürerlik Fiili: fiil + "-e" + kal- , fiil + "-e" + gel- , fiil + "-e" + dur- şeklinde yapılır.

- Bakakalırım giden her geminin ardından
- Sen vitrinlere bakadur, ben birazdan gelirim
- Eskiden beri böyle anlatılagelmiş.

Uyuyakalmamış, yol kapalı olduğu için gecikmiş. (Olumsuz)

4) Yaklaşma Fiili: fiil + "-e" + yaz-

Merdivenden inerken düşeyazdı. Az kalsın düşüyordu./ Az daha düşüyordu. / Az kaldı ki düşüyordu./ Düşmesine az kaldı.

C) Anlamca Kaynaşmış (Deyimleşmiş) Birleşik Fiiller

Birleşik fiili oluşturan kelimelerden birinin veya tümünün anlam kaybetmesi ve kelimelerin anlamca kaynaşarak tamamen yeni ve farklı bir anlam kazanmaları sonucu oluşan birleşik fiillerdir.

şehit düşmek, değer biçmek, deniz tutmak, hasta düşmek, kural koymak, öğüt vermek, gözünü korkutmak, bileğine güvenmek, ayağına gelmek, tası tarağı toplamak, deliye dönmek, baş kaldırmak, kalp kırmak, elvermek, varsaymak, öngörmek, başvurmak, vazgeçmek, abayı yakmak, feleğin çemberinden geçmek...

ÇALIŞMA - 6

Siz de okuduğunuz metinden birleşik fiiller bulunuz.

.....

.....

OKUMA

HAZIRLIK

1. İlim ilim bilmektir
İlim kendin bilmektir
Sen kendin bilmezsin
Ya nice okumaktır (Yunus Emre)

Kişisel gelişimin ilk aşaması kişinin kendini bilmesidir. Kişisel gelişimle ilgili neler biliyorsunuz? Kişisel gelişiminize katkı sunacak neler yapıyorsunuz?

Aşağıdaki metni yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine dikkat ederek okuyunuz.

HAYAT AMACINIZ

Zamanın birinde küçük bir karınca, sırtına çıkını vurmuş, yola çıkmış. Etraftaki diğer hayvanlar sormuşlar:

"Hayrola karınca kardeş, nereye böyle?"

"Mekke'ye gidiyorum, hacı olacağım."

Hayvanların hepsi kahkahaya boğulmuş.

"Ufacık hayvansın, oraya varmadan açlıktan, susuzluktan ölürsün." demişler.

"Olsun." demiş, minik karınca; "Varamazsam da yolunda ölürüm!"

(...) Hayatınızın bir amacı olması, sizi ve hayatınızı değerli kılar.

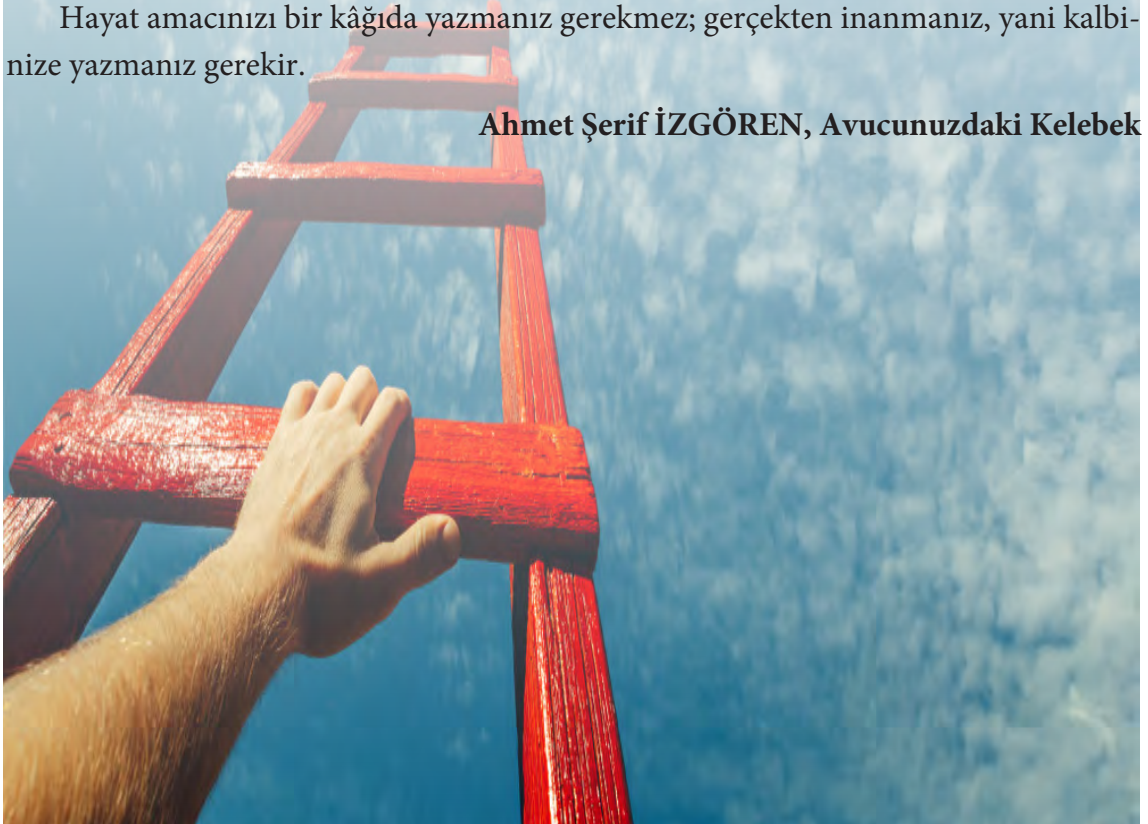
Burada kastettiğim, on beş cümlelik bir amaç değil. Bu, (...) herkes için farklıdır.

Biri için ülke topraklarının kaybını önlemek, bir başkası için ülkesinde istihdam yaratmak, başka biri için bilgi yaymak, lösemili çocuklara yardım etmek, kendini hayvanlara adanmak gibi her şey olabilir. Bu yazdıklarımın bir bölümü için "Böyle hayat amacı mı olur?" diyebilirsiniz. Biri için hiçbir önem taşımayan bir amaç bir başkası için çok şey ifade eder. Hayrettin Karaca'yı hepimiz için değerli kılan şey hayat amacının hepimize kattıklarıdır. Kendini adadığı ülke topraklarını ve ormanlarını koruma amacı; işi ve hayatıyla ilgili yaşadıklarının sonunda, onu ayakta tutan yegâne güçtür, diye düşünüyorum.

Yaşamınızda çok büyük bir başarısızlık yaşadınız mı? İşe yaramaz bir avukat yaşadım. Çok varlıklı bir aileden geliyordu ve anne babasının gurur kaynağıydı. En iyi okullarda okumuş, avukatlık diploması almıştı ve çok önemli insanlar tanıyordu. Fakat iyi bir avukat olarak kendisini kanıtlaması gerekiyordu. Babasının yardımını ve sosyal çevresini kullanmadan başarmak istiyordu bunu. Ancak, mahkeme salonunda bıraktığı ilk izlenim korkunçtu. Karşı tarafın gücünden o kadar korkmuştu ki büyük bir yenilgiye uğradı. Kendisini bitkin hissettiği bir anda, kendisinden çok daha kötü durumda olan insanlar olduğunu fark etti ve işte o zaman, sorununu nasıl çözeceğini düşünmeye başladı. Çok ünlü bir avukat olmayı başaramadı; ama kendi felsefesini geliştirdi ve kendine bir hayat amacı belirledi. (...)

Hayat amacınızı bir kâğıda yazmanız gerekmez; gerçekten inanmanız, yani kalbinize yazmanız gerekir.

Ahmet Şerif İZGÖREN, Avucunuzdaki Kelebek

1. ÇALIŞMA

istihdam yaratmak: İş alanı açmak.

lösemi: Kan kanseri.

sosyal çevre: Kültür aracılığıyla kişinin davranış ve düşünüş biçimini etkileyen, kişinin etkileşim durumunda bulunduğu topluluk.

Metinde geçen anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarının anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Daha sonra tahminlerinizi sözlükteki anlamıyla karşılaştırınız.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplandırınız.

1. Yazarın yazısına küçük bir hikâye anlatarak başlaması metni okumanızda nasıl bir etki yarattı?
2. Herkesin bir hayat amacı olmalı mıdır? Neden?
3. Metne göre, kişilerin ne gibi farklı amaçları vardır?
4. Yazar okuyucularına düşüncelerini aktarırken anlatımında hangi örneklere başvurmuştur? Bunları metinden bulunuz.
5. Okuduğunuz metnin konusu nedir?
6. Metnin ana düşüncesini ve yardımcı düşüncelerini belirleyiniz.

3. ÇALIŞMA

“Fakat iyi bir avukat olarak kendisini kanıtlaması gerekiyordu. Babasının yardımını ve sosyal çevresini kullanmadan başarmak istiyordu bunu. Ancak, mahkeme salonunda bıraktığı ilk izlenim korkunçtu. Karşı tarafın gücünden o kadar korkmuştu ki büyük bir yenilgiye uğradı.” cümlelerinde geçiş ifadeleri olarak “fakat” ve “ancak” kelimeleri kullanılmıştır.

Siz de okuduğunuz metinden böyle geçiş ifadeleri bulunuz.

4. ÇALIŞMA

“Biri için ülke topraklarının kaybını önlemek, bir başkası için ülkesinde istihdam yaratmak, başka biri için bilgi yaymak, lösemili çocuklara yardım etmek, kendini hayvanlara adamak gibi her şey olabilir.” Cümlelerinde geçen fiilleri ve fiillerin türlerini yazınız.

YAZMA

I. ÇALIŞMA

12 Ülke Konyaaltı'nda Buluştu

ANTALYA, (DHA) - KONYAALTI Belediyesi ve Konyaaltı Kent Konseyi iş birliğiyle düzenlenen Konyaaltı Uluslararası Kültür Sanat Festivali, 12 ülkenin katıldığı, birbirinden renkli etkinliklerin sergilendiği gösterilerle son buldu.

Konyaaltı Belediyesi ve Konyaaltı Kent Konseyi iş birliğiyle düzenlenen Konyaaltı Uluslararası Kültür Sanat Festivali'nde farklı kültürden onlarca dans ve müzik grubu sahne aldı. Rusya, Polonya, Azerbaycan, Ukrayna, Türkmenistan, Özbekistan, Kazakistan, Tacikistan, Almanya ve Kırgızistan ile Irak Türkleri ve Ahıska Türkleri, Konyaaltı Kent Meydanı'nda gün boyunca birbirinden renkli gösterilerle kültür ve sanatlarını sergiledi.

Basından

a) Yukarıdaki gazete haberini 5N 1K kuralına göre yazınız.

KİM:

NE:

NEREDE:

NE ZAMAN:

NASIL:

NEDEN:

b) “12 Ülke Konyaaltı'nda Buluştu” adlı haber metninin nasıl iletildiğine ve görselin nasıl kullanıldığına dikkat ediniz. Siz de yaşadığınız yerde düzenlenen bir organizasyonla ilgili kısa bir haber metni yazınız. Haber metninizde 5N 1K sorularının cevaplarını vermeyi unutmayınız. Haberinizi ilgi çekici kılmak ve zenginleştirmek için görsel kullanabilirsiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ÇALIŞMA

Kısa ve yalın bir olay örgüsüne sahip olan, genellikle bir olayla tek ve yoğun bir etki uyandıran, az sayıda karaktere yer veren anlatı türüne hikâye dendiğini biliyorsunuz.

Daha önce okumuş olduğunuz **Eskici** ve **Hakkını Aramayı Bilmek** hikâyelerinde olduğu gibi siz de bir hikâye yazmayı deneyiniz.

1. **Olay:** Hikâyede üzerinde söz söylenen yaşantı ya da durumdur.
2. **Kişiler:** Olayın oluşmasında etkili olan ya da olayı yaşayan insanlardır.
3. **Yer:** Olayın yaşandığı çevre veya mekândır.
4. **Zaman:** Olayın yaşandığı dönem, an mevsim ya da gündür.

Hikâyenin unsurları çerçevesinde yazacağınız metnin; dili açık, akıcı ve günlük konuşma dilinden farklı olarak, etkili kelime, deyim, atasözü ve tamlamalarla zenginleştirilmiş güzel bir dil olmalıdır.

Yazınızda yazım ve noktalama kurallarına uyunuz.

3. ÇALIŞMA

Aşağıdaki yazıda () işareti bulunan yerlerde, kullanılması gereken noktalama işaretlerini cümlelerin özelliğini dikkate alarak tamamlayınız.

Ne söylediğiniz değil, nasıl söylediğiniz önemli. Konuşma ile ilgili kurallar, kardeşlerinizle ilişkileriniz için de geçerli. Kız kardeşiniz ilk kez allık sürdüğünde, “Domatese dönmüşsün ()” yerine, “Senin yanakların zaten pembe, daha az sürsen sanırım daha iyi olacak ()” dersiniz hem doğruyu söylemiş, hem de onu kırmamış olursunuz. Anneniz size seslendiğinde, “Ha?” yerine, “Efendim() ” dersiniz, “Çarşıdan ekmek alıver() ” dediğinde, “Üff be!” yerine, “Şu anda televizyonda çok sevdiğim bir dizi var. Biter bitmez alsam, olur mu?” dersiniz, anneniz eriyecek ve tüm arkadaşlarına, “Vallahi kendi çocuğum diye söylemiyorum ama...” diye başlayarak övünüp duracaktır. Bunlar küçük pırıltılardır ama yaşamı ne kadar değiştirir bir bilseniz... Az önce kardeşlerinizden söz etmiştik () kardeşlerinizle ilgili birkaç kural daha...

DİNLEME / İZLEME

Genel ağdan bir hikâyeye dinleyiniz. Dinlediğiniz hikâyeyi belli bir dakikada durdurup daha sonraki gelişmeleri ve hikâyenin sonunu tahmin ediniz.

KONUŞMA

Aşağıdaki formu dikkate alarak dinlediğiniz hikâyeyi çevrenizdekilere özetleyiniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	EVET	KISMEN	HAYIR
Konuşurken nefesimi ayarladım.			
İşitilebilir bir ses tonuyla konuştum.			
Konuşurken gereksiz sesler çıkarmaktan kaçındım.			
Kelimeleri doğru telaffuz ettim.			
Uygun yerlerde vurgu, tonlama yaptım.			
Jest ve mimiklerimin uyumuna dikkat ettim.			

4. TEMA

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

Teneke Düş

Çiftahavuzlar'da bir bahçede kocaman bir çiçek vardı. Yıllar yılı otobüsle, dolmuşla gelip geçerken seyredirdim. Hiçbir yerde yoktu eşi. Ne çiçeğiymi, bilmezdim. Sormak da istemezdim. Bambaşka bir çiçekti. Bambaşka bir düşe sürüklerdi beni. Kış olsun yaz olsun hep diriymi, hep güzeldi. Kar altında bile yaşardı, soluk alırdı. Bütün çiçekler solardı, o solmazdı. Garip bir ülkenin bitkisi sanırdım. Hep uzaktan bakardım hayranlıkla. Bir gün yıkıldı o ev, o güzel bahçe. Koca bir apartmanın temeli atıldı, beton direkler dikildi. O garip çiçek toz toprak altındaydı. Gene de canlı, gene de güzel. Bir gün baktım söküp atmışlar bir yana. Çiçekleri toz toprak içinde ama ölmemiş büsbütün. Böyle bir çiçeğim olmalıydı benim de. Ölmeyen, eskimeyen, değişmeyen, yaşlanmayan, zamanı durduran bir çiçek.

Oktay AKBAL, Düş Ekmeği

1. Parçada sözü edilen çiçek için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Eşsiz
- B) Kocaman
- C) Dayanıklı
- D) Nazik

2. Aşağıdaki dizelerin hangisinde basit ve birleşik yapılı fiiller bir arada kullanılmıştır?

- A) Saçlarımdan tutup kor gözlerinle
Yaşlı gözlerime dalıver gitsin
- B) Geçti istemem gelmeni,
Yokluğunda buldum seni;
- C) Ağlasam sesimi duyar mısınız,
Mısralarımda;
- D) Evlerin içi devir devir değişti
Evlerin dışı pencere, duvar.

3. Aşağıdaki kelimelerden hangisi ifade ettiği duygu bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Sevinç
- B) Korku
- C) Üzüntü
- D) Kaygı

4. I. Beni sevdiğine gerçekten inanabilir miyim?
II. Kar yağışı yüzünden herkes evlere hapsedilmişti adeta.
III. Aralarındaki tartışmayı birkaç cümleyle anlatıverdi.
IV. Gerekli izinleri almak için belediye-ye başvurmalısın.

Numaralandırılmış cümlelerin hangi ikisinde kurallı birleşik fiil kullanılmıştır?

- A) I - II
B) II - IV
C) I - III
D) III - IV

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, "yeterlilik fiili" cümleye "ihtimal" anlamı katmıştır?**

- A) İşin bitince eve gidebilirsin.
B) İsterse, o da bizimle tiyatroya gelebilir.
C) Hava bulutlu, bu gece yağmur yağabilir.
D) Yanında taşıdığı ilacı içirebilirsin.

6. Kimi birleşik eylemle, bir adla bir yardımcı eylemin birleşmesiyle oluşur.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, bu bilgiye uymayan bir birleşik eylem vardır?

- A) Herhâlde pişman olmuştur bizimle gelmediğine.
B) Bu yıl açık liseye kaydolacak.
C) Marmaris'teki güzel günlerden bahsediyordu.
D) Şiiri bir solukta okuyuverdi.

7. **Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi basit yapı bir fiil değildir?**

- A) Beni görünce hep kitap istiyorsun.
B) İstedğim kitabı bana buldu.
C) Hafta sonu seni ararım.
D) Beni toplantıdan önce bekletti.

8. **Aşağıdakilerden hangisinde bir kelime yanlış anlamda kullanılmıştır?**

- A) Kentin nüfusu giderek artıyor.
B) Her olayı abartmaya bayılırsın.
C) Alabildiğince kısa konuşmaya çalışacağım.
D) Çok uğraşmama rağmen onu ikna edemedim.

9. Aşağıdakilerden hangisinde kelimenin yanlış anlamda kullanılmasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Yillardır toplum, bir çıkış yolu bulamadı.
- B) Caddeyi kapsayan çöpler temizleniyor.
- C) Bu havada dışarı çıkmayı uygun bulmuyorum.
- D) Çantayı umarım evde unutmazsın.

10. Aşağıdaki cümlede altı çizili fiillerden hangisi türemiş fiil değildir?

- A) Akşam için sizlere enfes yemekler hazırlıyorlar.
- B) Yola çıkmadan arkadaşları, anne ve babasıyla vedalaştı.
- C) Cunda'da daracık sokaklara dalıyoruz.
- D) Aklın ve bilimin ışığında ilerliyoruz.

11. Aşağıdakilerden hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Kapıda ağrısız kulak delineceği yazıyordu.
- B) Evden çıkarken onları gördüm.
- C) Hızınıza yetişmeye çalışıyor herkes.
- D) Bir süre yabancı dil kursuna gittim.

12. NİCEDİR ÖZLEMİŞİM

Nicedir özlemişim

Bu rüzgârı

Hani doğuda eser

Bahar akşamları

Nicedir özlemişim

Bir elma ağacının

Dibinde oturmayı

Nicedir özlemişim

Şoseleri, dağları

Nicedir özlemişim

Bir dostu sarılıp ağlamayı

Ataol BEHRAMOĞLU

Şiirde işlenen ana duygu nedir?

- A) Coşku
- B) Özlem
- C) Üzüntü
- D) Kaygı

13. Aşağıdakilerden hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Bu iş yerinin ücret politikasını müdür belirliyor.
- B) Onun kararlarını eleştirmek bize düşmez.
- C) Demek ki bir tek ben fark etmişim bu yanlış.
- D) Takım elbisesiz kuruma gelmek yasaklandı.

14. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde fiil, şahıs eki almamıştır?

- A) Gelecek ay bir sınav daha yapacağız.
- B) Ayın elamanı seçildim.
- C) Ben bir şey yazayım, onu verelim.
- D) Ay, Elif'in çarıklı ayaklarına gü-lüyordu.

15. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde gereklilik kipi kullanılmıştır?

- A) Boş hayallere kapılmayalım.
- B) Bu günden yarını planlayalım.
- C) Yarınlar için tasarruf etmeliyiz.
- D) Erken kalkan yol alır.

16. Aşağıdakilerden hangisi öznel bir yargıdır?

- A) En sevdiğim şair Orhan Veli'dir.
- B) En küçük ilimiz Yalova'dır.
- C) Sonbaharda kuşlar göç eder.
- D) Gümüşün simgesi Ag'dir.

17. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sebep-sonuç ilişkisi yoktur?

- A) Resimde başarılı olamadığı için fotoğrafa yöneldi.
- B) Gürültüden hoşlanmadığı için konsere gelmedi.
- C) Doğum gününe az kişi katıldığı için hayal kırıklığına uğradı.
- D) Bu sabah da kan şekeri düşmüş.

18. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde parça-bütün ilişkisi vardır?

- A) Evi gelecek hafta taşıyoruz.
- B) Seni şirketten aradılar.
- C) Herkes başının üstünde bir çatı olmasını ister.
- D) Düşük bir maaşla altı canı besliyor.

19. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde basit fiil vardır?

- A) Bu gezinin üzerinden bir ay geçmişti.
- B) Gösterilen yurtlardan birine yerleştiler.
- C) Nezlesi için ıhlamur yapraklarını kaynatmaya başlamıştı.
- D) Hasan'ı yanına alıp güvertenin kenarına dayandı.

5. TEMA
OKUMA KÜLTÜRÜ

5. TEMA METİNLERİ

- ▶ ATATÜRK NELER OKURDU, NASIL OKURDU?
- ▶ KÜTÜPHANELER
- ▶ TÜRKÇE'YE AĞIT

5. TEMA: OKUMA KÜLTÜRÜ

Bu temanın sonunda;

- ▶ Anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarının anlamını sözlüklerden bulmayı,
- ▶ Okuduğunuz metindeki kelime ve kelime gruplarının cümle içinde kazandığı anlamı fark etmeyi,
- ▶ Yazılarınızda anlatım biçimlerini kullanmayı,
- ▶ Herhangi bir konuda araştırma yapmanın yöntemlerini,
- ▶ Yazacağınız bir yazıda yazılı ve çoklu medya kaynaklarından örnekler vermeyi öğreneceksiniz.

Anahtar kavramlar

okuma kültürü

öyküleme (öyküleyici anlatım)

araştırma yapma

yazılı ve çoklu medya

OKUMA

HAZIRLIK

Atatürk'ün engin kültürlü bir kişi olmasında kitap ve kütüphanenin nasıl bir etkisi olmuştur?

Kitaplarla ve okumayla ilgili özdeyişler araştırınız.

*** Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. ***

ATATÜRK NELER OKURDU, NASIL OKURDU?

Atatürk, vatanı düşman saldırısından kurtardıktan, Türkiye Cumhuriyeti'ni kurup Cumhurbaşkanı seçildikten sonra daha yoğun bir biçimde okumaya koyulmuştur. (...) Atatürk acaba neler okudu ve nasıl okurdu? Bu sorulara yanıt aradığımızda da yine yakınında bulunanların gözlemlerine ve anılarına dayanarak görüyoruz ki:

O'nun okuma sevgisine ilişkin bilgi veren O'nun yakınında bulunma onurunu yaşayan Afet İnan, Atatürk'ü "O kitap seven bir fikir adamıydı" diye tanımlayarak şu bilgileri de veriyor:

"Atatürk çalışma hayatında yorulmaz bir kudrete malikti. Onun için okumak, en büyük bir ihtiyaçtı. En çok okumayı sevdiği mevzular: Tarih, coğrafya, dil, hukuk, sosyoloji, ekonomi ve sanat meseleleri idi. Roman az okurdu, fakat şiirden hoşlanır ve onları asıl şairlerinden ve güzel okuyan edip arkadaşlarından dinlemeyi severdi." (...)

Nasıl Okurdu?

Atatürk için okumak engin bir tutku, vazgeçilmez bir gereksinimdir. O çalışma saatlerinin çoğunu kütüphanesinde geçirmiştir. Burada saatlerce hatta günlerce kitap okuduğu yakınları tarafından gözlenmiştir.(...)Atatürk'ün bu özelliğine değinen Afet İnan; "O herhangi bir kitaba başladığı zaman hacmi ne olursa olsun, elinden bırakmamıştır. Bir insan için normal sayılan çalışma saatlerini çok aşan bir zamana dayanma gücü daima olmuştur." derken Falih Rıfkı Atay da bu konuda şunları belirtmiştir: "Bir kitabı merak edince koca bir cilt de olsa bitirmeden uyuyamaz veya pek az uyku aralaması ile okumaya devam ederdi. "

Bu konuda genel sekreteri Hasan Rıza Soyak da anılarında diyor ki: "Okumayı çok severdi, genel bilgisini sürekli olarak arttırmaya çalışırdı. Zengin bir kütüphanesi vardı. Okuması da çalışması gibiydi; eline aldığı kitabı, eğer ilginç buldu ise bitirmeden bırakmazdı.Okuduğu kitaplarda, ileri sürülen temel fikirlerle güdülen hedefleri açıklık ve isabetle tespit ve gayet iyi özetlerdi. Bir geziden Ankara'ya dönüyordum Sabahleyin trenden iner inmez doğru köşke gitmiş, özel hizmetine bakanlara ne durumda olduğunu sormuştum; 'İki gün, iki gecedir ki durmadan kitap okuyor; yalnız birkaç kere banyo yaptı ve koltuğunda dinlendi.' dediler. İzin alıp yatak odasına girdim; beyaz keten gecelik entarisi ile, geniş koltuğuna bağdaş kurmuş, dinleniyordu; elinde bitirmek üzere bulunduğu kitap vardı, bana: Hoş geldin, otur bakalım... Elime bir tarih kitabı geçti ... Bilmem ne zamandan beri okuyorum, dedi; hayretle sordum: Yorulmadınız mı Paşam? Hayır; yalnız gözlerim yaşarıyor, fakat onun da çaresini buldum. Birkaç metre tülbent aldurdım, işte gördüğün gibi parça parça kestirdim; ara sıra bunlarla gözlerimi kuruluyorum. (...)

Atatürk'ün kütüphanesindeki kitaplardan birçoğunu elden geçirdiğini belirten Uluğ İğdemir ise şunları belirtiyor:

"Atatürk bu kitapları bir süs olsun diye toplamamıştır. Çoğunu okumuş ve kenarlarına çeşitli işaretler koymuştur. Atatürk çok ve çabuk okuyan, okuduğu üzerinde düşünen bir insandı. Rahmetli Aka Gündüz "Dikmen Yıldızı" adlı romanını Atatürk'ün bir gecede okuduğu-

nu kendisine söylediğini bize anlatmıştı." cümleleriyle bir tanıklığı getirerek ekliyor; 48 saat uyumadan çalışabilen Atatürk'ün ilgi duyduğu bir eseri uyumadan bir hamleyle bitirmesini doğal saymak gerekir.

Atatürk'ün kitap okurken bir diğer özelliği de; okuduğu bir kitabın önemli yerlerine kendine özgü işaretler koyması satır altlarını kırmızı ya da mavi kalemle çizmesi, sayfa kenarlarına notlar almasıdır.

Bu konuda da Falih Rıfkı Atay;

"Atatürk, kitapları mutlaka masa başında okumuş, elinde kırmızı, mavi uçlu kalemle, bazen kitap üzerine çizgi ve işaretler yapmış bazen de kurşun kalemle kâğıtlara notlar almıştır." derken Afet İnan ise şunları belirtmiştir:

"O'nun dikkatle okuduğunu siz okuyacak olsanız işaretlemiş olduğu şekilleri bilmiş olsanız, kitabın bütün ilginç yönlerinin belirtildiği meydana çıkar."

Cemil SÖNMEZ, Atatürk ve Okuma Sevgisi

1. ÇALIŞMA

malik: Sahip.

mevzu: Konu.

sosyoloji: Toplum bilim.

Metinde geçen anlamını bilemediğiniz kelimeleri metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizi TDK Türkçe Sözlük'teki anlamıyla karşılaştırınız.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplandırınız.

1. Okuduğunuz metnin konusu ve teması nedir?
2. Afet İnan, Atatürk'ün en çok okumasını sevdiği konuların hangileri olduğunu belirtmektedir?
3. Bir kimsenin kendi hayatını, yaşadığı dönemde tanık olduğu ya da duyduğu olayları edebî değer taşıyan bir dille anlattığı yazılara **anı (hatırat)** denir. Bu bilgiden hareketle metinde kimlerin anılarından yararlandığını belirtiniz.
4. Atatürk kitap okurken nelere dikkat etmektedir?
5. Metnin ana düşüncesi ve yardımcı düşünceleri nelerdir?

3. ÇALIŞMA

Kitap okurken nelere dikkat edersiniz? Okuduğunuz kitapta dikkat çekici kısımları nasıl belirtirsiniz? Aşağıda verilen noktalı yere yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ÇALIŞMA

Düşünceyi geliştirmenin bir yolu olarak yazar, kendisiyle aynı düşünen birinden alıntı yaparak tanık gösterir.

"Atatürk bu kitapları bir süs olsun diye toplamamıştır. Çoğunu okumuş ve kenarlarına çeşitli işaretler koymuştur. Atatürk çok ve çabuk okuyan, okuduğu üzerinde düşünen bir insandı. Rahmetli Aka Gündüz "Dikmen Yıldızı" adlı romanını Atatürk'ün bir gecede okuduğunu kendisine söylediğini bize anlatmıştı." cümleleriyle bir tanıklığı getirerek ekliyor; 48 saat uyumadan çalışabilen Atatürk'ün ilgi duyduğu bir eser uyumadan bir hamleye bitirmesini doğal saymak gerekir.

Siz de metinden **tanık göstermeye** örnek yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

OKUMA

HAZIRLIK

Kütüphanelerin insan hayatındaki önemi nedir?

*** Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. ***

KÜTÜPHANELER

Eskişehir'de, şimdi yerine büyük bir okul dikilmiş bahçe içindeki tek katlı beyaz kütüphane, lise sıralarında benim saadeti duyduğum en güzel yerlerden biriydi. (...) İş hayatında başarı kazanamamış olan babam, bir daha geri dönmek üzere, bütün evi Sivrihisar'dan Eskişehir'e taşımıştı. Porsuk Nehri'nin ötesinde, demir yolu istasyonuna yakın, tek katlı kerpiç bir evde oturuyorduk. Evin kerpicini bütün aile biz kırmış, kesmiş ve kurutmuştuk. Gece yarıları istasyona gider, süt, simit, ekmeğe veya köpük taşı satardım. Evde okul kitabı, Kur'an ve bir rüya tabirnamesinden başka kitap yoktu. Kışın mangal kömürü ile ısınırdık. Bilmiyorum, hangi arkadaş, bir gün beni şehir kütüphanesine götürmüştü. Soba gürül gürül yanıyordu. Masalarda düğmesine basınca yanan ampuller...ve istediğim her kitabı saygı ile getiren ciddi çehreli memurlar... Yaşadığım hayat ne kadar fakir ve ıstırap verici ise bu güzel kütüphanede geçirdiğim saatler o kadar geniş, zengin ve mesut edici idi. Ben hayal kurmasını, dü-

şünmesini, sevmesini orada öğrendim, diyebilirim.

O zamanlar caddeler böyle gürültülü vasıtalarla dolu değildi. Kütüphane, çarşı ve pazardan uzak bir yerde, büyük bir bahçe içindeydi. Biraz ötesinde temyiz mahkemesi vardı. Saat beşte bu ciddi binadan yaşlı, hürmet telkin eden adamlar çıkar, yolda bastonlarına dayanarak uzun uzun konuşurlardı. Onların bende uzak bir memleket intibası uyandıran bu hâllerini severdim. Sonradan içime, kitaplardan geldiğini fark ettiğim bir uzak memleket hayali, bana yıllarca arkadaşlık etti. Kendimi uzak bir diyarda hissediyordum. Bir gün asıl vatanıma dönecektim. O asıl vatanın neresi olduğunu bilmiyordum. Bazı kitaplarda ben oranın tatlı havasını hissediyordum. O ıstıraplı yıllarda benim için asıl hayat, dışarda değil, kitaplarda idi. Allah'ım, orada neler okumadım!(...) Benim gibi fakir, evlerinde kitap, masa, soba olmayan Anadolu çocukları için kütüphane, okul kadar, hattâ okuldan da mühim bir saadet ülkesidir. Günlük hayatları dar olanlar, orada genişliği hissederler. Tarihe, dünyaya, kâinata, varlık ötesine açılırlar. Kütüphaneler, ruhların kendilerini en hür hissettikleri yerlerdir. Bundan dolayı onlara okullar ve mabetler kadar önem vermek lazımdır.

Mehmet KAPLAN, Sevgi ve İlim

I. ÇALIŞMA

intiba: İzlenim.

kerpiç: Duvar örmekte kullanılmak için kalıplara dökülüp güneşte kurutulmuş saman ve balçık karışımı ilkel tuğla.

köpük taşı: Çok hafif, köpük gibi, süngere benzer, delikli taş.

mabet: Tapınak.

telkin: Bir duyguyu, bir düşünceyi birinin belleğine sokma, ona aşılama.

temyiz: Bir mahkemece verilen kararın yasa, usul yönünden incelenmesini sağlayan yol.

Metinde geçen anlamını bilemediğiniz kelimeler varsa metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizi TDK Türkçe Sözlük'teki anlamıyla karşılaştırınız.

2. ÇALIŞMA

1. Metinden yazarın kütüphaneye ilgili izlenimlerini anlatan cümleleri belirleyiniz.
2. Okuduğunuz metnin konusunu ve ana düşüncesini defterinize yazınız.
3. Yazarın, çocukluk yıllarından hareketle kütüphane ve kitapların hayatımızdaki önemine değindiği cümleleri belirleyiniz.

BİLGİ KUTUSU

“Eskişehir'de, şimdi yerine büyük bir okul dikilmiş bahçe içindeki tek katlı beyaz kütüphane, lise sıralarında benim saadeti duyduğum en güzel yerlerden biriydi.”

Tasarlanmış veya yaşanmış bir olayın başkalarına sözle ya da yazıyla anlatıldığı anlatım biçimine **öyküleme (hikâye etme)** denir.

3. ÇALIŞMA

Evde okul kitabı, Kur'an ve bir rüya tabirnamesinden başka kitap yoktu. Kışın mangal kömürü ile ısınırdık. Bilmiyorum, hangi arkadaş, bir gün beni şehir kütüphanesine götürmüştü. Soba gürül gürül yanıyordu.

Yukarıda verilen cümlelerde altı çizili fiillerin kip ve kişi eklerini tabloda belirtiniz.

KELİMELER	KİPLERİ	KİŞİ EKLERİ
ısınırdık		
götürmüştü		
yanıyordu		

OKUMA

HAZIRLIK

Türkçenin korunması ve doğru kullanımı için toplum olarak neler yapmak gerekir ?

*** Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. ***

TÜRKÇE'YE AĞIT!

Victor Hugo kitaplarında kırk bin değişik kelime kullanmış. Müthiş bir başarı. Bazı yazarlarda bu sayı birkaç bine düşer, bazılarında daha da az. Yazarın kültürü zayıfladıkça dili de tutuk, güdük ve kısır olmaya başlar. Bugün gazetelerde kullanılan Türkçe kelime sayısı herhalde binli sayılarla ancak ifade edilebilir. O da geniş bir kültür birikimine sahip, çok boyutlu yazarlarda.

Konuşma dilinde ise durumumuz içler acısı. Bu alanda kullanılan kelime sayısı birkaç yüze düşüyor. Aynı kelimeler içinde dönüp duruyor Türkçe.

Gençler kelime yerine anlamsız sesler çıkarmayı tercih ediyorlar. “Hoop, uaah, laaaan, heeeeyt!” gibi seslerle iletişim kurmaya çalışıyorlar.

(...) Dünyayı bu dilin sınırları kadar kavriyorlar.

Dinledikleri şarkıların sözleri de böyle. Zaten sayıları az olan Türkçe kelimeler, yanlış kullanımlarıyla zihinlere yerleştiriliyor. Bir şarkı:

(...)

“Jest oldum!” diyor.

Bir başkası, “Seni tek geçirim bu âlemde!” nakaratını tekrarlıyor.

Bunların hangisi Türkçe? (...)

Zülfü LİVANELİ, Sanat Uzun Hayat Kısa

1. ÇALIŞMA

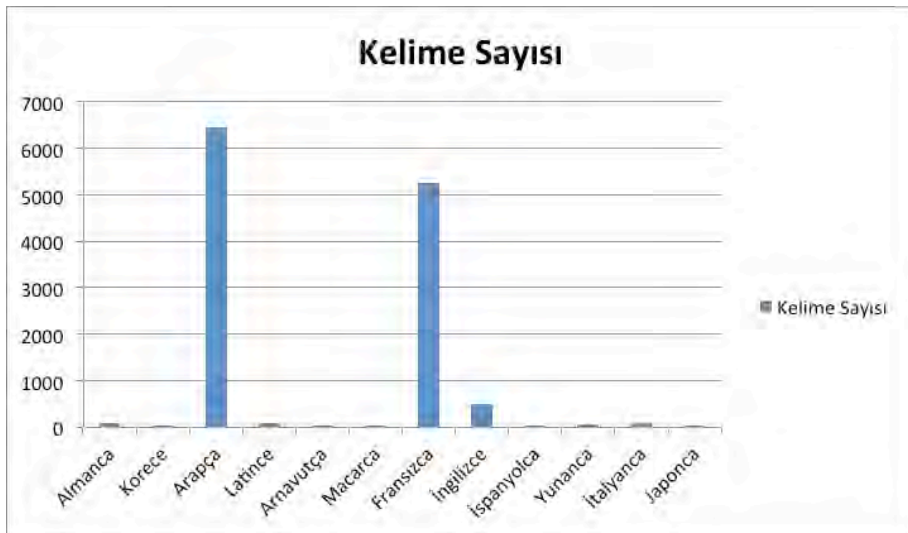
güdük: Eksik yanı bulunan, tamamlanmamış olan.

Metinde geçen anlamını bilemediğiniz kelimeler varsa metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizi TDK Türkçe Sözlük'teki anlamıyla karşılaştırınız.

2. ÇALIŞMA

1. Metnin konusu ve ana düşüncesi nedir?
2. Metinden yazarın Türkçenin kullanımına dair tespitlerine katılıyor musunuz?
3. Bir yazarın kelime hazinesinin zengin olması ile kültür birikimi arasında ne gibi bir ilişki vardır?
4. Metinde geçen "çok boyutlu yazar" söyleminden ne anlıyorsunuz?

3. ÇALIŞMA

Aşağıda genel ağdan alınmış Türkçe Sözlük'te bulunan yabancı dillere ait kelimelerin sayısı verilmiştir. Sütun grafiğinde; dilimizde kullanılan yabancı kelime sayısı ve ülke adları verilmiştir. Dilimize yabancı dillerden giren en az ve en çok sayıdaki kelimeleri ve ülkeleri tespit ediniz.

4. ÇALIŞMA

Türkçe'ye Ağıt metninden basit ve türemiş fiillerin her birine birer örnek veriniz.

Basit Fiiller

Türemiş Fiiller

5. ÇALIŞMA

Verilen “Kitap Okuma ve Değerlendirme Formu” nu en son okuduğunuz kitaba göre yönergelerine uygun olarak doldurunuz.

KİTAP OKUMA VE DEĞERLENDİRME FORMU

KİTAPIN DIŐ TANTIMI	
Kitabın Adı
Kitabın Yazarı
Kitabın Türü – Sayfa Sayısı
Yayınevi, Basım Yılı ve Yeri
KİTAPIN İÇERİĞİNE YÖNELİK BİLGİLER	
Kitabın Konusu

Kişiler ve Özellikleri	
Zaman	
Mekân	
Kitabın Özeti	
Eserle İlgili Düşüncelerim	

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ÇALIŞMA

Aşağıda verilen kelime ve kelime gruplarını şiirdeki noktalı yerlere yerleştiriniz.

boyunca	doruğa dek	ışıl ışıl	sabah	serdi
şimdi	seven	tatlı	en uzun	çok şey

KİTABIN SERÜVENİ

Bir dere ben
 Upuzun bir kavaktım.
 Ta dipten
 yapraktım.
 Bir bir testere
 Beni de yere.
 Kendimi birdenbire
 Makinelerde buldum.
 geçti başımdan
 Bembeyaz kâğıt oldum.
 kitabım işte,
 Yine yapraklarım var.
 Yükselir yıldızlarım var.
 Beni çocuklar.
 Sıkıntılı da olsa,
 Benimle geçer,
yolculuklar.

M. Necati ÖNGAY

DİNLEME / İZLEME

a) Genel ağdan “Kitap Tanıtım ve Okuma Kültürü” ile ilgili videolar izleyiniz. İzlerken ve dinlerken aşağıda verilen yönergeye uyunuz.

1. Dinlediklerinizde/izlediklerinizde geçen olayların gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulununuz.
2. Dinlediklerinizde /izlediklerinizde geçen, bilmediğiniz kelimelerin anlamını tahmin etmeye çalışınız. Kelimelerin anlamlarına yönelik tahminlerinizle sözlük anlamlarını karşılaştırınız.
3. Dinlediklerinizi/izlediklerinizi özetleyiniz.
4. Dinlediklerinizin/izlediklerinizin konusunu belirleyiniz.
5. Dinlediklerinizin /izlediklerinizin ana fikrini belirleyiniz.
6. Dinlediklerinize /izlediklerinize yönelik farklı başlıklar bulunuz.
7. Dinlediğiniz /izlediğiniz videoyu çevrenizdekilerden yardım alarak canlandırabilirsiniz.

b) Genel ağdan “kitap okuma ,kitap sevgisi ile ilgili ” bir şiir dinleyiniz. Şiiri bir kez de verilmek istenen duyguyu yansıtır bir ses tonuyla ve sözün ezgisine dikkat ederek siz okuyunuz.

c) Dinlediğiniz şiirde anlatılanlara benzer bir dördlük yazınız.

.....
.....
.....
.....

KONUŞMA

“Atatürk’ün Kitap Sevgisi ve Okuma Alışkanlığı” ile ilgili bir araştırma yaparak bu konuda kısa bir konuşma hazırlayınız. Konuşmanızda konuyla ilgili özdeyişlerden ve atasözlerinden yararlanarak konuşmanızı zenginleştirebilirsiniz.

5. TEMA

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

Kitaplık ve Okuma

Evde bulunduğum zaman hayatım daha çok kitaplığında geçer; oradan ev işlerini yönetmek imkânını da bulurum. Giriş kapısının hemen üstündeyim; hem bahçeyi, kümesi, avluyu görürüm, hem de evimin öteki bölümleri içinde sayılırım. Hiçbir düzene uymadan, hiçbir amaç gütmeyen bir bu kitabı, bir şu kitabı karıştırırım; zaman olur hayal kurarım zaman olur kurduğum hayalleri ya kendim yazarım ya da bir aşağı bir yukarı dolaşarak başkasına yazdırırım.

Kitaplığım yusuvarlak bir oda; masamla sandalyemi alacak kadar yer var; bir bakışta kitaplarımın tümünü birden görebileceğim şekilde düzenlenmiş beş raflı dolaplar çember hâlinde duvarları kaplar. (...) Gençken gösteriş olsun diye okurdum; sonradan, biraz da kendimi yetiştirmek için okumaya incelemeye başladım; şimdi ise vakit geçirmek, oylanmak için yapıyorum bu işi; çıkarımı sağlamak aklımdan bile geçmedi. Kitaba karşı içimde, beni baştan çıkarıcı aşırı bir sevgi vardı; yalnız kendi ihtiyacımı karşılamak için değil, üç adım uzaktaki çevremi doldurmak, süslemek içindi bu sevgi; bir hayli oluyor, onu da bıraktım. Seçmesini bilen için kitabın çok hoş meziyetleri vardır.

1 ve 2. soruları metne göre cevaplandırınız.

1. Metinde aşağıdaki anlatım biçimlerinden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Betimleme B) Tanımlama
C) Açıklama D) Tartışma

2. Metinden çıkarılacak en kapsamlı yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kitap okumak gösterişli bir eylemdir.
B) Kitapları belli bir düzen içinde okumalı.
C) Hoş vakit geçirmek için kitap okumalı.
D) Seçmesini bilenler için kitapların hoş meziyetleri vardır.

3. Ağrı Dağı'na özellikle Nuh'un Gemisi Efsanesi sayesinde binlerce dağcı tırmanıyor. Ağrı Dağı, yüksek ama aynı zamanda tırmanması kolay bir dağdır. Dedegöl Dağları da sportif kaya tırmanışının merkezi olma yolunda ilerliyor. Aladağlar ise onlarca zirveyle âdeta bir tırmanma bahçesi. **Bu metnin konusu aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Nuh'un Gemisi efsanesi
- B) Türkiye'de dağcılığa uygun dağlar
- C) Ağrı Dağı'na tırmanış
- D) Dağa tırmanmanın zorlukları

4. **Yabancı kökenli absürt kelimesinin Türkçe karşılığı aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Komik
- B) Saçma
- C) Yanlış
- D) Dengesiz

5. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde neden - sonuç ilişkisi yoktur?**

- A) Onu aramadım diye bana küsmüş.
- B) Toplantı için İstanbul'a gittim.
- C) Ormanlar dünyanın akciğerleridir.
- D) Yorgunluktan hemen uyudum.

6. "Süratli okuma hakkında bir kursa gittim, Savaş ve Barışı yirmi dakikada okumayı başardım. Olay Rusyada geçiyor."

Bu parçada kaç tane yazım yanlışı vardır?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4

7. **Düşünceyi geliştirme yollarından olan "tanık gösterme" ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) Kişilerin görüşleri aynen alınıp tırnak içinde verilebileceği gibi dolaylı anlatımla da verilebilir.
- B) Tanık göstermede amaç yazarın kendi düşüncesinin haklılığını ön plana çıkarmaktır.
- C) Tanık göstermede atasözleri ve özdeyişlere çok fazla başvurulur.
- D) Tanık göstermede başkasının sözünü doğrudan aktarmak şarttır. Dolaylı anlatıma başvurulmaz.

8. Günlüğü kişi kendisine özel olarak yazdığından, hislerini yazıya döktüğünden bu yazıları başkalarıyla paylaşmak istemez. Ancak günlüklerini kitap hâline getiren yazarlar olmuştur. Bazı yazarlar romanlarını, hikâyelerini günlük türünden yararlanarak oluşturmuştur. Reşat Nuri Güntekin'in "Çalıkuşu" adlı romanı günlüklerden oluşan bir roman örneğidir.

Bu parçanın anlatımında özellikle aşağıdakilerden hangisine başvurulmuştur?

- A) Karşılaştırma
B) Betimleme
C) Tanık Gösterme
D) Benzetme

9. Öykü ya da hikâye, gerçek ya da gerçeğe yakın bir olayı aktaran kısa, düzyazı şeklindeki anlatılardır. Hikâye; kısa oluşu, yalın bir olay örgüsüne sahip olması, genellikle önemli bir olay ya da sahne aracılığıyla tek ve yoğun bir etki uyandırması ve az sayıda karaktere yer vermesiyle roman ve diğer anlatı türlerinden ayrılır. Ömer Seyfettin, Refik Halit Karay, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Reşat Nuri Güntekin, Sait Faik Abasıyanık, Memduh Şevket Esendal ve Tarık Buğra önemli hikâyecilerimizdendir.

Bu parçanın anlatımında özellikle aşağıdakilerden hangisine başvurulmamıştır?

- A) Karşılaştırma B) Tanımlama
C) Örneklendirme D) Benzetme

10. "için" kelimesi aşağıdaki cümlelerden hangisine amaç anlamı katmamıştır?

- A) Akşam olduğu için çocuklar evlere dağıldı.
B) Evi geçindirmek için çok çalışması gerekiyordu.
C) İnsanlar plastik kullanımını azaltmak için bilinçlendirilmeli.
D) En sevdiğim oyuncuyu görmek için dakikalarca sırada bekledim.

11. Şemsiye yapımcıları
ıslanmaktan
tek kişiyi koruyacak genişlikte
kesince kumaşları
yağmur değil
yalnızlıktır yağın

Sunay AKIN

Bu şiirin ana duygusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Özlem B) Aşk
C) Bencillik D) Yalnızlık

12. İnsan beyni okuyarak beslenir ve bilgiler güçlenir. Okuyan insanların farklı bakış açıları vardır. Kelime dağarcıkları zengindir. Bilgi edinme istekleri vardır. Kitap okumak, düşünceleri besler ve güçlendirir. Tıpkı bir pusula gibi insana yol gösterir.

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Bilgi vermek amacı vardır.
B) Betimlemeye başvurulmuştur.
C) Düşünce akışını bozan cümleler vardır.
D) Okuyucuyu inandırmak için tartışma tekniğine başvurulmuştur.

13. Sanatçı, diğer insanların yerine düşünür, duygulanır ve gerçekleri görmeye çalışır. Sonrada bunları, insanlara anlayabilecekleri, görebilecekleri biçimde iletir. Bunları yaparken kendisini yalnızca çevresindekilerin değil, tüm insanlığın, yarınlara ve yeniliklerin için de görür.

Parçada kaç tane yazım yanlışı vardır?

- A) 1 B) 2
C) 3 D) 4

14. Roman; genellikle insanların başından geçenleri, insan ilişkilerini ve durumlarını, toplumsal olay ve olguları gerçeğe uygun bir biçimde yada kurmaca bir yapı için de ve geniş oylumlu olarak anlatan bir yazınsal türdür.

Yukarıdaki parçada kaç tane yazım yanlışı yapılmıştır?

- A) 1 B) 2
C) 3 D) 4

6. TEMA DOĞA VE EVREN

6. TEMA METİNLERİ

- ▶ PAPATYA
- ▶ KOLİBRİ
- ▶ ACABA BİRAZ MAVİNİZ, BİRAZ YEŞİLİNİZ VAR MI?

6. TEMA: DOĞA VE EVREN

Bu temanın sonunda;

- ▶ Anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarının anlamını s3zlüklerden bulmayı,
- ▶ Okuduğunuz metindeki kelime ve kelime gruplarının cümle içinde kazandığı anlamı fark etmeyi,
- ▶ Okuduklarınızın konusunu ve ana duygusunu belirlemeyi,
- ▶ Söz sanatlarını,
- ▶ Ek fiili,
- ▶ Noktanın kullanıldığı yerleri öğreneceksiniz.

Anahtar kavramlar

doğa

teşhis

tezat

ek fiil

intak

OKUMA

HAZIRLIK

İlkbaharla ilgili gözlemlerinizi nelerdir?

Şiiri noktalama işaretlerine, vurgu ve tonlamaya dikkat ederek sesli okuyunuz.

PAPATYA

Bahar olsun da seyredin,
Nasıl süsler bayırları,
Zümrüt gibi çayırları.
Yüze gülen o nazenin,

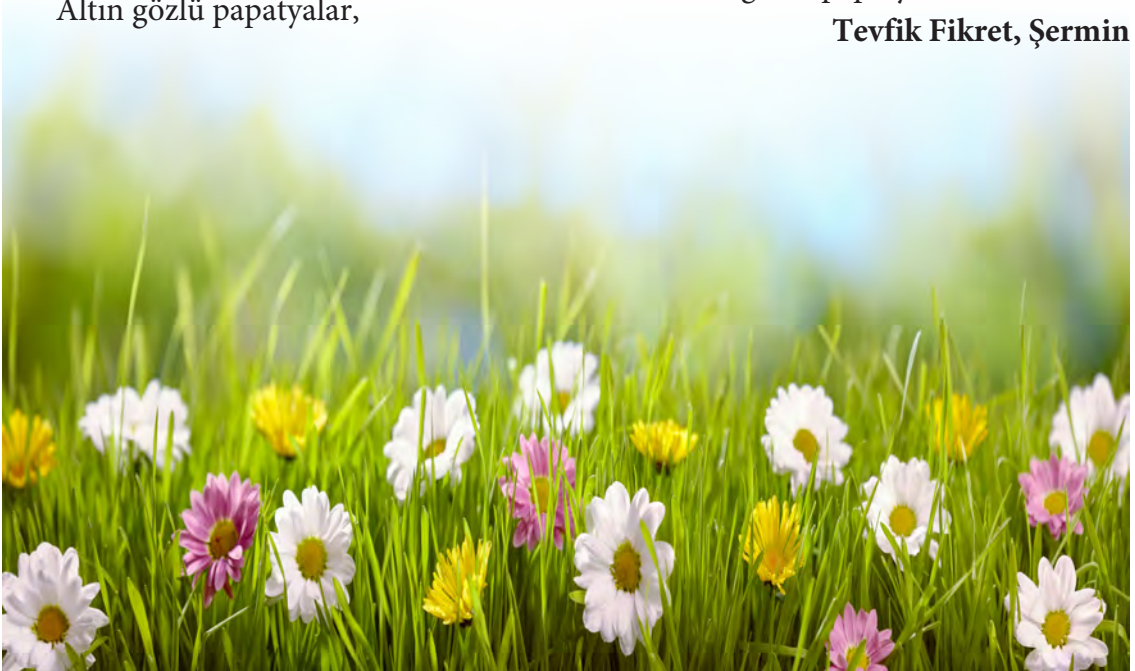
Gelin yüzlü papatyalar,
Altın gözlü papatyalar.
Tarlalarda hoş a giden,
Sarı, turuncu, pembe, mor,

Birçok dilber çiçek olur.
Bence dilberdir hepsinden,
Güler yüzlü papatyalar,
Altın gözlü papatyalar,

Yaprakları kıvrır kıvrır;
O da ayrı bir güzellik.
Boy, pos, boyun ip incecik,
Hem güzel, hem de nazlıdır.
Gelin yüzlü papatyalar,
Altın gözlü papatyalar.
Rüzgâr eser kâh o yana,
Kâh bu yana hep beraber.

Dalga dalga eğilirler,
Ferah verirler insana,
Gelin yüzlü papatyalar,
Altın gözlü papatyalar.

Tevfik Fikret, Şermin

I. ÇALIŞMA

a) Aşağıda sözlük anlamları verilen kelimeleri cümle içerisinde kullanınız. Metindeki anlamıyla kurduğunuz cümlelerdeki anlamlarını karşılaştırınız.

dilber: Çok güzel, çok alımlı (kadın).

ferah: İç açıcı, aydınlık, havadar.

güler yüzlü: Yakınlık gösteren, içten davranan.

nazenin: İnce yapılı, narin (kimse).

zümrüt: Doğal alüminyum ve berilyum silikası olan, saydam ve cam parlaklığında, yeşil renkte bir süs taşı.

b) güzellik, incecik

Yukarıdaki kelimeleri zıt (karşıt) anlamlarıyla cümlelerde kullanınız.

.....

.....

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Şiirin ana duygusu nedir?
2. Şiirde papatya nelere benzetilmektedir?
3. Papatyalar insana nasıl bir duygu vermektedir?

BİLGİ KUTUSU

Kişileştirme (Teşhis): İnsana özgü nitelikleri bulunmayan cansız varlıkları, hayvanları ya da düşsel yaratıkları, insana, kişiye özgü nitelikleri varmış gibi davrandırma, düşündürme sanatı; kişileştirmedir.

“Bence dilberdir hepsinden” dizesinde papatyaya; güzel alımlı kadın anlamı verilerek kişileştirme yapılmıştır.

Gel etme karınca kardeş

Ağustosböceğine acı.

Onun mu kabahat sanki

Şarkı söylediye bütün yaz.

İnsan dışındaki varlıkları konuşurma sanatına **konuşturma (intak)** denir. Her konuşurmada kişileştirme vardır. Ancak her kişileştirmede konuşurma yoktur. Masallar ve fabllar, kişileştirme konuşurma sanatına en çok rastlanan türlerdir.

Abartma (Mübalâğa): Bir şeyin anlamını güçlendirmek amacıyla, o şeyi olağanüstü bir şekilde anlatma sanatıdır.

Bugün dünya kadar soru çözdüm.

“Altın gözlü papatyalar.” dizesinde papatyalara insana ait hangi özellik yüklenerek kişileştirme yapılmıştır?

“Bir ben miyim perişan, gecenin karanlığında

Yosun tutmuş gözlerim, yalnızlar rıhtımında.” bu dizelerde “yosun tutmak” sözüyle abartmaya başvurulmuştur.

3. ÇALIŞMA

Okuduğunuz şiirde papatya ile ilgili abartılı ifadeler var mıdır? Aşağıdaki noktalı yere yazınız.

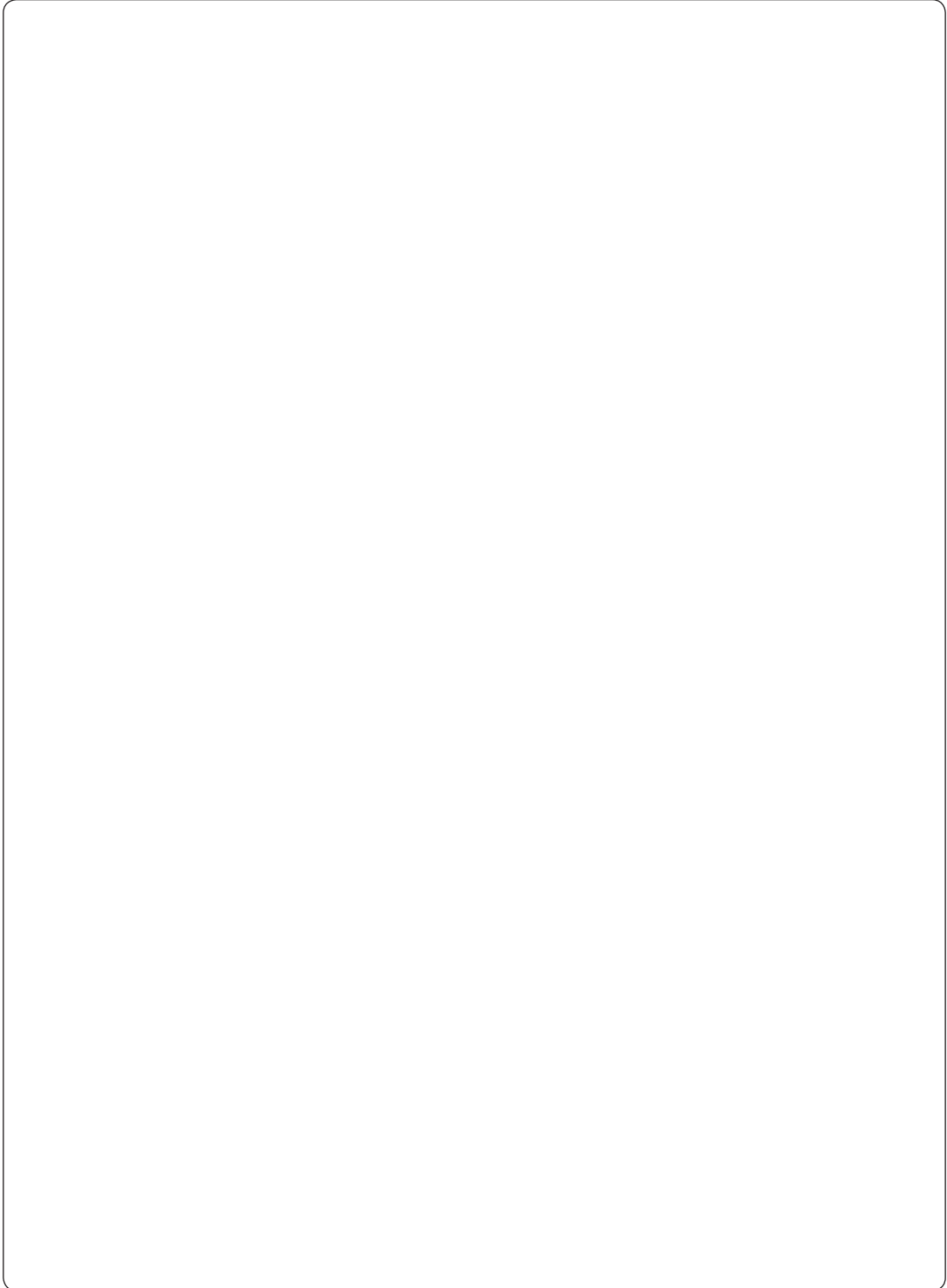
.....

.....

.....

4. ÇALIŞMA

Okuduğunuz şiirin zihninizde yarattığı çağrışımları, sizde uyandırdığı duyguları aşağıdaki yere resimleyiniz.

EK FİİL

Hem güzel, hem de nazlıdır.”

“Nazlı” kelimesi isim soyludur. Bu kelimeye “-dır” ek fiil eki getirilerek kelime cümleinin yüklemi yapılmıştır. Böyle cümlelere isim cümlesi denir.

İsim ve isim soylu kelimelerin yüklem görevinde kullanılmasını sağlayan, ayrıca eklendiği çekimli fiilleri, birleşik zamanlı fiil yapan ek biçimindeki yardımcı fiile **ek fiil (ek eylem)** denir. Ek fiil mastar olarak anlamı olmayan “-i(-mek)” fiilidir. Konuşmada ve yazmada ek fiildeki “-i” genellikle düşer. Ek fiilin iki görevi vardır. Birincisi isim ve isim soylu kelimelere eklenerek onları yüklem yapmaktır. İkincisi ise basit çekimli fiilleri birleşik çekimli fiil yapmaktır. İsim cümlelerinde ek fiil, dört kiple çekimlenir:

1. **Ek Fiilin Görülen Geçmiş Zamanı (idi):** İsimlere “idi” getirilerek yapılır, getirildiği kelimeye göre “-dı / -di / -du / -dü / -tı / -ti / -tu / -tü” şeklinde kullanılır.

Örnek: Alen, çok iyi yüzücüydü.

yüzücü – y - dü

Bu cümlede “yüzücüydü.” kelimesi cümleinin yüklemidir. “yüzücü” kelimesi fiilleri ayırt etmekte kullandığımız “-mek / -mak” eklerinden birini alamaz, dolayısıyla fiil değildir.

Bir isim veya isim soylu kelime yüklem olmuşsa mutlaka ek fiil almıştır. Buradaki “-dü” eki, ek fiilin görülen geçmiş zaman eki olan “idi” nin uyuma göre -dü olmuş şeklindedir.

2. **Ek Fiilin Öğrenilen (Duyulan) Geçmiş Zamanı (imiş):** İsimlere “imiş” getirilerek yapılır, getirildiği kelimeye göre “-mış / -miş / -muş / -mü” şeklinde kullanılabilir.

Örnek: Dün gördüğü çiçek çok güzelmiş.

“güzel-miş” bu cümlede “güzel” kelimesi isimdir. Bu kelime ek fiilin duyulan geçmiş zaman eki olan “imiş”i alarak yüklem olmuştur.

3. Ek Fiilin Geniş Zamanı: Söz edilen durumun her zaman gerçekleştiği anlamı vardır. Ek fiilin geniş zaman eki olmadığı için kişi ekleri ek fiil eki olarak kullanılır. Bu yüzden ek fiilin geniş zaman eklerine “-im, -sin, dir, -iz, -sınız, -lerdir /-dirler” diyebiliriz.

Örnek: Buraya çöp dökmek yasaktır.

Bu cümlede “yasak” kelimesi isimdir. Bu kelime ek fiilin geniş zaman eki olan “dir”i alarak yüklem olmuştur.

UYARI: Ek fiilin geniş zaman eki olan “-im” eki, iyelik eki olan “-im” veya 1. tekil şahıs eki olan “-im” ile karıştırılmamalıdır.

NOT: Ek fiilin geniş zaman eki olan “dir” bazen cümlede kullanılmaz, cümleden düşer. Bu durumda yüklem, ek fiille çekimlenmiş kabul edilir.

Gelin yüzlü papatyalar → Papatyalar gelin yüzlüdür.

Altın gözlü papatyalar → Papatyalar altın gözlüdür.

4. Ek Fiilin Şartı

Ek fiilin şart kipi, ek fiilin diğer kiplerinden farklı olarak eklendiği isim ve isim soylu kelimeleri yüklem yapmaz, cümleye şart (koşul) anlamı katar. İsimlere “ise” getirilerek yapılır, getirildiği kelimeye göre “-sa / -se” şeklinde kullanılabilir.

Örnek: Hastaysan dışarı çıkma.

Bu cümlede “hasta” kelimesi isimdir. Bu kelime ek fiilin şart eki olan “ise”yi almıştır.

UYARI: Ek fiilin şart eki olan “ise”, bağlaç olan “ise” ile karıştırılmamalıdır. Ek fiil olan “ise” cümleye koşul (şart) anlamı katar ve olumsuz yapılabılır; bağlaç olan “ise” cümleye şart anlamı değil karşılaştırma anlamı katar ve olumsuz yapılamaz.

Ek Fiilin Olumsuzu

İsim cümlelerinde ek fiilin olumsuzu “değil” edatıyla yapılır. “değil” olumsuzluk edatı isimle ek fiil arasına eklenir.

Örnek:

Gördüğüm ev güzelmiş.

Gördüğüm ev güzel değilmiş.

Ek Fiilin Soru Şekli

Ek fiilin soru biçimi de diğer fiillerde olduğu gibi “mi” soru edatıyla yapılır. “mi” soru edatı isimle ek fiil arasına eklenir.

Örnek:

Gördüğüm ev güzel miymiş?

Ek fiilin ikinci görevi;

Basit Zamanlı Fiilleri Birleşik Zamanlı Yapmak (Fiil Cümlelerinde Ek Fiil)

Basit zamanlı (sadece bir kip eki almış) fiiller, ek fiil olarak birleşik zamanlı (birden fazla kip eki almış) fiil olurlar. Fiilin birleşik zamanlı olması demek iki kip ekinin yan yana gelmesi demektir. Birleşik zamanlı fiillerde ikinci kip eki her zaman ek fiildir.

Fiil cümlelerinde ek fiil, üç kiple çekimlenir:

Fiil kök ya da gövdesi + Kip eki + Ek fiil (idi, imiş, ise) + Şahıs eki = Birleşik zamanlı fiil

1. Ek Fiilin Hikâye Birleşik Zamanı (idi)

gel + iyor + idim = geliyordum (Birleşik zamanlı fiil)

2. Ek Fiilin Rivayet Birleşik Zamanı (imiş)

gecik + miş + idi + m = gecikmiştim (Birleşik zamanlı fiil)

3. Ek Fiilin Şart Birleşik Zamanı (ise)

Git + meli + ise + k = Gitmeliyse (Birleşik zamanlı fiil)

5. ÇALIŞMA

Aşağıdaki kelimelerden hangisi ek fiil eki almış bir isim değildir?

A) Güzeldi

B) Yetenekliymiş

C) Kazanıyor

D) Yakınsa

OKUMA

HAZIRLIK

Çevrenizdekilere en sevdiğiniz hayvanı kısaca tanıtınız.

*** Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. ***

KOLİBRİ

“Küçük Dâhi”

Arı kolibrisi (*Mellisugahelena*) bilinen en küçük kuş olup ağırlığı bir kuruştan azdır. Tüylü bir kanat kasından fazlası değilmiş gibi görünse de toplam 320 kolibri türünün her biri müthiş bir beyin gücüne sahiptir. Vücut boyutuyla kıyaslandığında beyinleri, bizimkinin iki kat büyüklüktedir; bu da kolibrilere, daha büyük hayvanların faaliyet alanını aşan bir dizi eylemi yapma becerisi sunar.

Tıpkı bizim gibi net bir zaman kavramları vardır. Kırmızı kolibri (*Selasphorus rufus*) yemeğini nereye koyduğunu hatırlamakla kalmaz, orada en son ne zaman beslendiğini de aklında tutar. Çiçeklerin bal özümüyle dolması için tam olarak ne kadar beklemesi gerektiğini bilir.

Kolibriler aynı zamanda dürtülerle yetinmeyerek sesli iletişimi öğrenebilen altı hayvan grubundan biridir. İnsanlar, balinalar ve yarasaların haricinde taklit yoluyla iletişim kurmayı öğrenen diğer kuş türleri papağanlar ve ötücü kuşlardır.(...) Bal özü yalamanın her şeyden önemli olduğu yaşam şekilleri öylesine enerji gerektirir ki komşularını besin kaynağından, uzak tutmak, hayatta kalmaları için elzemdir. Şarkı söylemekse bunu mümkün kılmanın en etkili yoludur.

Havada asılıyken çiçeklerden beslenmek yine bu türe özgü bir beceri olup özel beyin adaptasyonları gerektirir. Diğer kuşlarla kıyaslandığında morötesi spektrumun çok daha ötesini görebilirler (belki de çiçeklerin tanınmasına yardımcı olmak için); ayrıca beyinlerinin büyük bir kısmı, saniyede 200 defa çarpan kanatlarının yarattığı hava akımına rağmen, belli bir noktaya odaklanmalarını sağlayan görsel ayar işlevine ayrılmıştır. Bu aynı zamanda, şaşırtıcı fiziksel gereksinimleri de beraberinde getirmiştir. Kolibriler, zeki yaratıklar olmalarının yanı sıra, vücut boyutlarına göre en büyük kalbe, dolayısıyla en hızlı metabolizmaya sahip hayvanlardır. Tek bir dakikada kalp atış sayıları 1200'e, soluk alıp verme sayıları 500'e çıkabilir.

Uçma yöntemleri diğer kuşlarınkine kıyasla yaban arısınınkine daha yakındır; yuvalı topuzlu omuz eklemi sayesinde kanatlarını her yöne 180 derece döndürebilirler. Havada asılı kaldıklarında kanat uçları yatay bir konum alır; yukarı aşağı salınma hareketi yapan diğer birçok kuş türünün aksine, havada sekiz çizme hareketi yaparlar.

Her kanat çırpışlarında, havalanabilmelerini sağlayan bu özellikleri sayesinde öne veya arkaya doğru hatta baş aşağı bile uçabilirler. Bu durumu devam ettirebilmek için her gün en az kendi vücut ağırlıkları ölçüsünde bal özü (enerji için) ve böcek (protein için) yemeleri gerekir. Bu da ortalama 1500 çiçeğe konmak demektir.

Minik ayakları zeminde hiçbir işe yaramaz, bu yüzden günlerinin dörtte üçünü tüneyip enerji tasarrufu yaparak geçirirler. Bazı türler, geceleri, bu tasarrufu devam ettiren bir hareketsizlik içine girerler -bir tür mini kış uykusu-; metabolizmaları iyice yavaşlar ve vücut sıcaklıkları neredeyse yarıya iner. Kolibri tüylerinin iki temel rengi vardır: Kızıl kahve ve siyah.(...)

John Lloyd ve John Mitchinson
Cahillikler Kitabı 2 Hayvanlar Âlemi
Çeviri: M.E. Dinçer, N. Taşçı

I. ÇALIŞMA

Aşağıda sözlük anlamları verilen kelimeleri cümle içerisinde kullanınız. Metindeki anlamıyla kurduğunuz cümlelerdeki anlamlarını karşılaştırınız.

adaptasyon: Bir canlının belli bir çevrede yaşama ve üreme şansını artıran kalıtsal özelliklerin tümüne (uyum sağlamasına) denir.

bal özü: Bazı çiçeklerin içinde bulunan, arıların bal yapmak için emdikleri tatlı sıvı, nektar.

dürtü: Bedensel veya ruhsal dengenin değişmesi sonucu ortaya çıkan ve canlıyı türlü tepkilere sürükleyebilen içten gelen gerilim.

elzem: Gerekli.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Metnin temasını ve konusunu kutulara yazınız.

Metnin Teması

Metnin Konusu

- Kolibri bilinen en küçük kuştur.
- Kolibri'nin ağırlığı 1 kuruşunkinden azdır.

2. Yukarıda Kolibri'nin özellikleriyle ilgili bazı örnek cümleler verilmiştir. Siz de metinden Kolibri'nin özellikleri ile ilgili cümleler bulunuz. Bunlardan üç tane-sini aşağıya yazınız.

1	
2	
3	

3. Okuduğunuz metnin yardımcı fikrini belirlemeye yönelik bir soru cümlesi ve bu sorunun cevabını aşağıdaki tabloya yazınız.

Yardımcı fikir	Soru	Cevap
	Kolibriler, komşularını niçin besin kaynağından uzak tutmaya çalışırlar?	Çünkü Kolibriler yaşam şekillerinden dolayı çok enerjiye ihtiyaç duyarlar.
Soru cümlem		

4. Aşağıdaki cümlelerin metne göre doğru olanlarının sonuna (D), yanlış olanların sonuna ise (Y) yazınız.

- a. Bu metin Cahillikler Kitabı 2 Hayvanlar Âlemi adlı kitaptan alınmıştır. (.....)
- b. Kolibriler hakkında verilen bilgiler doğruluğu ispatlanmış kişiden kişiye göre değişmeyen kesin bilgiler değildir. (.....)
- c. Bu metin bilgi vermek amacıyla yazılmıştır. (.....)
- ç. Bu metin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşan yedi paragraflık bilgilendirici bir metindir.(.....)

OKUMA

HAZIRLIK

1. Çevremizdeki mevcut dokunun tahribine, tarihsel, kültürel ve doğal değerlerin yok olmasına yol açan çarpık kentleşme için hangi önlemler alınabilir?
2. Şehirlerin nefes alacak yeşil alanlarını korumak için neler yapılabilir?

*** Metni, noktalama işaretlerine vurgu ve tonlamaya dikkat ederek sessiz okuyunuz. ***

ACABA BİRAZ MAVİNİZ, BİRAZ YEŞİLİNİZ VAR MI?

Çöp üretimi gelişmişlik göstergesi...

Ne duruyorsunuz?

Kullanın hemen atın.

Beğenmeyin, modelini değiştirip eskisini atın.

Atın, atın, temizlemek için uğraşmayın boşuna,

Yedikleriniz yeter, artanını atın.

Yeni sıradağlar gerekli yeryüzüne.

Satın çöpünüzü zehirli-zehirsiz demeden

Seyretsin gelişmek isteyen ülkeler hayranlıkla...

Çimento, demir-çelik tüketimi gelişmişlik göstergesi...

Ne duruyorsunuz?

Betonlaştırın tarlaları, bahçeleri,

Örün deniz, göl kenarlarına yeni Çin Sedlerini,
 Yazlık, kışlık, ilkbaharlık, sonbaharlık gerekli sizlere,
 Kalmasın bana bir tutam maydanozluk toprak.
 Yalnız unutmayın şu uyarımı;
 Mezarınız olmayacak asla!
 Mecburum,
 Söküp üzerinde yetiştireceğim buğdayımı, narımı!

Nail TAN, 9 Çevre Şiiri

I. ÇALIŞMA

betonlaşma: Özellikle büyük şehirlerde insanların doğanın her alanını tahrip etmeleri, binayla, havuzla ve parke taşlarla doğanın yok olmasına neden olan durum.

Çin Seddi: Çin'in kuzeybatısı boyunca alabildiğine uzanan ve dünyanın en büyük savunma duvarları olan yapı.

Okuduğunuz şiirde anlamını bilemediğiniz başka kelime veya kelime grubu varsa sözlüklerden öğreniniz.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Şiirin ana duygusu nedir?
2. Şair gelişmişlik göstergesi olarak görülen hangi durumları eleştirmektedir?
3. Şiirden hareketle insanoğlunun doğaya ve insanlığa verdiği zararları belirleyiniz.
4. Gelişme adına yapılan yanlışların sonucu ne olacaktır?
5. Şairin bu şiirle vermek istediği mesaj sizce nedir?

3. ÇALIŞMA

“Satın çöpünüzü zehirli - zehirsiz demeden” dizesindeki kısa çizginin işlevini yazınız.

.....

BİLGİ KUTUSU

Şair “Yazlık, kışlık, ilkbaharlık, sonbaharlık gerekli sizlere,” dizelerinde tezat(karşıtlık) sanatından yararlanmıştır.

Tezat (Karşıtlık): Birbirine zıt olan düşünce, kavram, duygu veya hayali bir arada söyleme sanatıdır. Bunun için, genellikle birbirine zıt kelimelerden yararlanır.

"Ağlarım hatıra geldikçe gülüştüklerimiz."

4. ÇALIŞMA

“Yükseğinde büyük namlı karın var,

Alçağında mor sümbüllü bağı var.” dizelerinde geçen tezat sanatını bulunuz.

5. ÇALIŞMA

Aşağıda verilen cümleleri okuyunuz. Cümlelerden nesnel yargı bildirenlerin başına “N” öznel yargı bildirenlerin başına “Ö” yazınız.

(.....) 5 Haziran günü Dünya Çevre Günü olarak kutlanmaktadır.

(.....) Çevre kirliliği birçok hastalığın nedenidir.

(.....) Gökyüzündeki kuşlar özgürlüğün şarkısını söylüyorlardı.

(.....) Çevreyi kirletmek kendi varlığımızı yok etmeye çalışmaktır.

(.....) Yazdığım şiiri herkes çok beğenecek.

(.....) Bahçemizin iki tane giriş kapısı var.

(.....) Türkiye’den Avustralya’ya gitmek için denizleri, karaları aşmamız gerekecek.

6. ÇALIŞMA

BİR VAPUR YOLCULUĞU

Dün sabah kalkınca annem, halamlara gideceğimizi söyledi. Ablam ve ben "Yaşasın!" diye bağırдық. O kadar gürültü yapmışız ki sesimize babam kalktı geldi. "Ne oluyor? Deprem filan mı var?" "Annem bizi gezmeye götürüyor." Babam: "Ah, anlıyorum. Sevinmekte haklısınız.

Dört duvar arasında hapis gibisiniz. Park yok, bahçe yok... Biz ne şanslı çocuklarımız meğer. Arsalarda top koşturur, bahçelerde oyun oynardık..." diyerek çok iyi bildiğimiz bir konuşmaya başladı. Biz, bunları defalarca dinlediğimiz hâlde, yine de ağızımız açık hayran hayran onun anlattıklarına daldık. Tam babam, dut ağacına kurdukları salıncakları anlatıyordu ki, annemin sesi bizi gerçeklere döndürdü. "Eğer hemen sofraya oturmazsanız gezmeye filan gidemeyeceğiz. O zaman oturup akşama kadar babanızın anlattıklarını dinleyebilirsiniz." Babam şakacıktan öfkeleni. "Hıh, sen ne anlarsın? Şehir çocuğu. Sen de apartmanda yetişmişsin." "Tamam, sen haklısın. Ama eğer 11.15 vapuruna yetişemezsek, öteki vapur saat 14.00'te. O saatten sonra adaya gidip dönemeyiz." "Haklısın karıcığım. Şaka yapıyordum." Yarım saat sonra, hep birlikte adalara giden vapurdaydık. (...)

Vapurun penceresinden, yemyeşil tepeleri, bembeyaz martıları görünce heyecanla ayağa kalktım. Tam bu sırada babam içeri girdi. "Hazırlanın, iniyoruz. Hiç değilse bir gün temiz hava soluyacağız." dedi. Gerçekten vapurdan inince mis gibi tertemiz bir hava doldu ciğerlerimize. Ah, keşke her yer böyle olsa...

Gülsüm CENGİZ, Başak'ın Çevre Günlüğü

Okuduğunuz metin günlük türünde bir metindir. Bir kimsenin düzenli olarak, günlük olaylarla ilgili yorumlarını , düşüncelerini, üstüne tarih atarak kaleme aldığı kısa yazılara "günlük" veya "günce" denir. Günlüklerinizi yazmak için bir günlük defteri edininiz. Günlüğünüze her gün yazabileceğiniz gibi yalnızca etkilendiğiniz olaylar hakkındaki duygu ve düşüncelerinizi de yazabilirsiniz.

YAZMA

Yeni öğrendiğiniz kelime veya kavramları kullanarak; şiir, mektup, hikâye vb. serbest türde bir yazı yazınız. Yazınızda aşağıda verilen kurallara uyunuz.

Yazma kuralları

1. Kâğıt ve sayfa düzenine dikkat ediniz.
2. Düzgün ve okunaklı yazınız.
3. Elektronik ortamdaki yazışmalarda biçim ile ilgili kurallara uyunuz.
4. Standart Türkçe ile yazınız.
5. Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurunuz.
6. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanınız.
7. Olayları ve bilgileri sıraya koyarak yazınız.
8. Yazılarınızda sebep-sonuç, amaç-sonuç ilişkileri kurunuz.
9. Yazdıklarınızda atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımlarınızı zenginleştiriniz.
10. Yazdıklarınızı yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden gözden geçirin.

DİNLEME / İZLEME

“Çevre Kirliliği” adlı videoyu www.eba.gov.tr adresinden izleyiniz.

Videoyu izlerken aşağıda verilen kurallara uyunuz.

- a. İzlediğiniz videoda ipuçlarından hareketle tahminlerde bulununuz.
- b. Not alabilmek için uygun yerlerde videoyu duraklatınız.
- c. İzlediğiniz videoda anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarını, videonun bağlamından hareketle çıkarmaya çalışınız. Tahminlerinizin doğruluğunu kontrol etmek amacıyla sözlüklerden yararlanınız.
- ç. İzlediğiniz videoda kafanıza takılan noktaları yazınız. İkinci kez dinleyerek anlamaya çalışınız.
- d. Videonun başlığı ile içeriği arasındaki ilişkiyi değerlendiriniz.

- e. Videoya farklı başlıklar bulunuz.
- f. İzlediğiniz videonun konusunu ve ana fikrini bulunuz.
- g. İzlediğiniz videoyu dil ve anlatım yönünden değerlendiriniz.
- h. İzlediğiniz videoda kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını belirleyiniz.

KONUŞMA

- “Hayvan sevgisi” denince aklınıza neler geliyor?
- En çok hangi hayvanı seviyorsunuz? Niçin?

Yukarıdaki konulardan birini seçerek hazırlıksız olarak çevrenizdekilere bir konuşma yapınız. Konuşmanızda aşağıda verilen kurallara uyunuz.

Konuşma kuralları

1. Konuşmaya uygun ifadelerle başlayınız.
2. Konuşma sırasında uygun hitap ifadelerini kullanınız.
3. Bulduğunuz ortama uygun bir konuşma tutumu geliştiriniz.
4. Standart Türkçe ile konuşunuz.
5. Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurmaya özen gösteriniz.
6. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanmaya dikkat ediniz.
7. Karşınızdakinin algılamakta zorluk çekmeyeceği bir hızda ve akıcı biçimde konuşunuz.
8. Konuşmalarınızda nezaket kurallarına uyunuz.
9. Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatınız.
10. Konuşmalarınızda sebep-sonuç ilişkileri kurunuz.

6. TEMA

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

Güzel Dünya

Ne güzel bir dünya!
Dağların zirvesi
Var mı eşi benzeri?
Bulutlardan taç yapar.
Güneşin bu güzel kızında,
Yağmur ormanlarında,
Yaşadı niceleri.
Binbir çeşit çiçek açar.
Mavi engin denizlerde
Dinozorlar, buzullar,
Yüzer renk renk balıklar.
Neler gördü evimiz.
Dinle! Rüzgâra şarkı söylüyor,
İyi bakalım ona,
Balinalar, yunuslar.
Yok gidecek yerimiz.

Nesrin ULUSOY

İlk dört soruyu şiire göre cevaplayınız.

1. Şiirde “Dünya”nın hangi özellikleri anlatılıyor?

- A) Dünya'nın yaşı
- B) Dünyanın geçiciliği
- C) Dünya'nın oluşumu
- D) Dünyanın nimetleri

2. Şiirden aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) Dünyanın eşsiz olduğu
- B) Dünyanın zengin bir tabiata sahip olduğu
- C) Dünyanın madenler açısından zengin olduğu
- D) Dünyanın farklı canlıları barındırdığı

3. Şiirde teşhis ve intak sanatları hangi dizelerde geçmektedir?

- A) Ne güzel bir dünya!
Var mı eşi benzeri?
- B) Dağların zirvesi
Bulutlardan taç yapar.
- C) Dinle! Rüzgâra şarkı söylüyor,
Balinalar, yunuslar.
- D) İyi bakalım ona,
Yok gidecek yerimiz.

4. I. Dinozorlar, buzullar,
II. Neler gördü evimiz.
III. İyi bakalım ona,
IV. Yok gidecek yerimiz.

Yukarıda verilen dörtlükte geçen ek fiil kaçınıcı dizededir?

- A) I
B) II
C) III
D) IV

5. Sihirli bir ülke düşünelim. Her akşam insanlar, kapılarının önüne küçük bir zarf bırakıyorlar. Zarfların içine, ihtiyaç duydukları şeylerin listesini koyuyorlar ()meyve, et, süt, çikolata, giyecek, kitaplar, oyunlar, CD()ler () şekerler()

Yukarıda verilen ayraçlara hangi noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (:) (') (,) (...)
B) (;) (') (,) (...)
C) (:) (') (,) (.)
D) (.) (') (,) (.)

6. Bir gün, kimsenin nedenini anlamadığı bir şekilde peri ortadan kayboluyor. İnsanlar artık kapılarının önünde hiç bir şey bulamıyorlar.

Yukarıdaki cümlelerde kaç tane yazım yanlışı vardır?

- A) 1
B) 2
C) 3
D) 4

7. I. Onun odası bizim evin salonu kardı.
II. Burayı güzelleştiren yemyeşil bağlarmış.
III. Babam çok iyi bir okurdu.
IV. Ben bu okulda öğretmenim.

Yukarıdaki parçada numaralanmış kelimelerden hangisi, “ek fiilin geniş zamanı” ile çekimlenmiştir?

- A) I.
B) II.
C) III.
D) IV.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem, ek fiilin geniş zaman birinci çoğul kişisiyle çekimlenmiştir?

- A) Oyunun başlama saatinden bir saat önce salondayız.
- B) Etrafta temizlik işçileri ve bizden başka kimsecikler yoktu.
- C) Birkaç iyi adam sokakta sessizce geziniyordu.
- D) Dün gece bu salonda "klasik müzik" konseri vardı.

9. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi ek fiille çekimlenmemiştir?

- A) Trende karşılaşmaları birkaç saat sonraydı.
- B) Arkadaşı heyecanla bizim kamara-ya geldi.
- C) Oralarda suların yükselip alçalması vardır.
- D) Burası İsveç vapurunun geniş bir kamarasıydı.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem, ek fiilin rivayetiyle çekimlenmiştir?

- A) Son günlerde hayatımın yeni bir dönüm noktasındaydım.
- B) Acemilik, gençlik, toyluk, bir de oyunculuk vardı başımda.
- C) Bu, tüm yaşananlara, acı tatlı tüm anılarıma veda idi.
- D) Meğer işittiklerim beni uğurlama-ya gelen arkadaşlarımın sesleriy-miş.

11. Salındı bahçeye girdi

Çiçekler selama durdu

Mor menekşe boynun eğdi

Gül kızardı hicabından

Bu dördlükte aşağıdaki söz sanatlarından hangisinin örneği vardır?

- A) Kinaye
- B) Kişileştirme
- C) Mübalağa
- D) Ad aktarması

7. TEMA ZAMAN VE MEKÂN

7. TEMA METİNLERİ

- ▶ CENNET BURSA
- ▶ ESKİ ÇARŞI
- ▶ GENEL AĞ HABERİ

7. TEMA: ZAMAN VE MEKÂN

Bu temanın sonunda;

- ▶ Anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarının anlamını sözlüklerden bulmayı,
- ▶ Okuduğunuz metindeki kelime ve kelime gruplarının cümle içinde kazandığı anlamı fark etmeyi,
- ▶ Cümlelerde geçen yazım yanlışlarını,
- ▶ Okuduklarınızın konusunu ve ana duygusunu belirlemeyi,
- ▶ Tartışma, betimleme ve açıklama anlatım biçimlerini,
- ▶ Zarfları ve zarf çeşitlerini,
- ▶ Noktanın kullanıldığı yerleri öğreneceksiniz.

Anahtar kavramlar

Gezi

Zarf

Tartışma

Betimleme

Açıklama

OKUMA

HAZIRLIK

Yörenizde anlatılan efsaneler var mıdır? Araştırınız.

Metni sessizce noktalama işaretlerine dikkat ederek okuyunuz.

Bursa Efsanesi

CENNET BURSA

Sultan Süleyman, yeryüzünün en güzel yerini aramaya çıktı. Uludağ'a geldiğinde gördüğü manzaradan başı döndü. Vezirinin dili dolaştı. "Cennet burası" diyeceği yerde "Cennet Bursa" diye haykırdı.

Vaktiyle Sultan Süleyman derler, bir hükümdar varmış. Tanrı'nın çok sevdiği bir kuluymuş. Ona öyle bir mühür vermiş ki görülmüş işitilmiş gibi değil. Süleyman o mühürü cebinde taşıdıkça dağa taşa, kurda kuşa hükmedermiş. En azgın bir aslana gel dese gelirmiş, her hayvanın her kuşun dilinden, hâlınden anlarmış. Eğilir minicik karıncayla konuşur, doğrulur dağ gibi bir fille sohbet edermiş. Süleyman, perilerin taşıdığı altın bir tahtirevanla dolaşmış. Bir ülkeden başka bir ülkeye mi gidecek? Periler

omuzladıkları gibi tahtirevanı, kaşla göz arasında istenilen yere uçururirlermiş.

Bir gün Süleyman yeryüzünün en güzel köşesini bulmaya karar vermiş. Böyle bir yer bulursa buraya fildişinden akça bir saray yaptıracaktı. Bu sarayı sevgilisi Seba ülkesinin kraliçesi Belkis'a armağan

etmeyi düşünürmüş. Yanına iki vezirini de alarak tahtirevanla yolculuğa çıkmış. Yeryüzünün dört bucağını dolaşmışlar. Gezmişler, tozmuşlar, uğramadık köşe bucak bırakmamışlar ama güzel diyebilecekleri bir yer bulamamışlar. Dönüp ülkesine gidecekken uzaktan başı dumanlı ulu bir dağ görmüş Süleyman. Vezirlerine:

"Bir umudum da şu dağın ardında, demiş. Gidip bir de oralara bakalım."

Periler tahtirevanı Uludağ'ın başına kondurmuşlar. Süleyman yere ayak basıp da aşağılara, ovaya doğru baktığında aklı başından gideyazmış. Bir yeşillik, bir renk, bir ışık denizi ki gel beni gez diye davet çıkarıyor. Yeşilin en yeşili, pembenin en pembesi, beyazın en beyazı dal dal, top top salınıyor. Ovadan ağır esen rüzgâr Uludağ'a vurdu mu çiçek, çimen, yaprak kokusu insanın başını döndürüyor. Süleyman sağına dönmüş, büyük vezirine:

"Vezirim," demiş, "söyle bakalım, yeryüzünde dolaşmadığın köşe bucak kalmadı. Hiç bu kadar güzel bir yer gördün mü?"

"Hayır," demiş büyük vezir, "görmedim. Allah bütün güzellikleri buraya vermiş. Dağ desen dağ. Ova desen ova. Suyu havası desen, eşi benzeri yok"

Büyük vezirden bu karşılığı alınca solunda duran küçük vezire dönmüş: "Sen söyle küçük vezirim," demiş, "sen de burasını güzel buldun mu?"

Küçük vezirin gördüğü güzellik karşısında aklı karmakarışık olmuş. Dili dolaşa dolaşa:

"Güzel de söz mü hükümdarım, cennet bursa!.. Cennet bursa!.." diye haykırmış.

Süleyman gülmüş:

"Cennet burası demek istiyorsun sanırım. Gerçekten de cennet burası. Böyle bir güzellik ancak cennette bulunur."

Her iki vezirine de buyurmuş:

"Tez olun, bu yeşil cennetin içine beyaz bir saray yaptırın."

Vezirler kollarını sıvamış, ustadır, işçidir, derlemişler. Fildişinden beyaz bir saray yaptırmışlar ki yeryüzü yeryüzü olalı, böylesi ne görülmüş, ne de işitilmiş.

Süleyman, Seba ülkesi kraliçesi Belkıs'la ara sıra buraya gelip öbür dünyanın cennetini bu dünyada yaşarmış. Gel zaman git zaman Süleyman'a da kalmamış dünya. Mühür de masallara karışmış, kömür gözlü Belkıs da... Uludağ eteğine yaptırdığı saray da yıkılıp ören olmuş. Süleyman sarayı çevresine yapılan yeni yeni evlerle kent gittikçe büyümüş gelişmiş. O gün bugün bu kentin adına Bursa demişler.

Türkler burayı kendilerine yurt, ülkelerine başkent yaptıktan sonra Bursa bir başka Bursa olmuş. Her bucağı camilerle, medreselerle, çeşme ve sebillerle dolup taşmış. Kent gittikçe büyümüş ama evleri sarıp sarmalayan yeşillığe hiç balta vurmamış atalarımız. Bursa her devirde Yeşil Bursa, Cennet Bursa olarak kalmıştır.

Hasan Lâtif SARIYÜCE, Anadolu Efsaneleri

I. ÇALIŞMA

Metinde geçen anlamını bilemediğiniz kelimeleri metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizi TDK Türkçe Sözlük'teki anlamıyla karşılaştırınız.

ören: Eski yapı ya da kent kalıntısı.

Seba ülkesinin kraliçesi Belkıs: Tarihçilere göre MÖ 950-930 yıllarında yaşadı. Tarihte iz bırakmış en ünlü kadınlardan biri olan Saba Melikesi, Kızıl Deniz'in iki yakasına yayılan Etiyopya ve Somali'de hükümlanlık sürmüştür. Dillere destan güzelliğiyle çevresindekileri büyüleyen Saba Melikesi, adaletiyle de gönüllerde taht kurmuş biridir.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplandırınız.

1. Okuduğunuz metnin konusu nedir?
2. Metnin yapı unsurlarını aşağıda verilen tabloya yazınız.

Olay	
Kişiler	
Yer	
Zaman	

3. Metni özetleyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ÇALIŞMA

Metinde geçen abartılı cümleleri bularak noktalı yere yazınız.

.....

.....

.....

.....

BİLGİ KUTUSU

Zarflar; fiillerin, fiilimsilerin, sıfatın ve kendi türünün **hâlini/durumunu** anlatır, gittikleri yöneldikleri **yeri-yönü** işaret eder, onların yaptığı şeylerin **zamanını** söyler, onları **miktar** bakımından belirtir ve bütün bunları **soru** şeklinde onlara sorabilir. Zarfları bu ilişkiler bakımından beşe ayırmak mümkündür:

1-Durum Zarfı

Yapılan her bir hareketin yapılış şekli, tarzı, hâli, vaziyeti vardır. Durum zarfları, bu hareketlerin yani fiillerin **nasıl** yapıldığını gösteren zarflardır. Fiile sorduğumuz “**nasıl, niye, neden, niçin**” sorusuna cevap verir.

Hayvanlara **iyi** davranalım. (nasıl)

2-Zaman Zarfı

Yapılan eylemlerin, hareketlerin yapılma zamanını gösteren kelimeler **zaman zarfı** olarak adlandırılır. Zaman zarfları fiillere ve fiilimsilere sorduğumuz “**ne zaman**” sorusuna karşılık verirler.

3-Yer Yön Zarfı

Fiilleri ve fiilimsileri yer-yön anlamlarıyla belirten, onların yöneldikleri yeri-yönü gösteren kelimelerdir. “**İçeri, dışarı, aşağı, yukarı, ileri, geri, öte, beri**” en sık kullanılan yer yön zarflarıdır.

İçeri girdi ve elindeki kafesi annesine verdi.(nereye)

4-Miktar (Azlık-Çokluk, Ölçü) Zarfı

Fiilin ya da başka bir zarfın anlamını miktar, ölçü bakımından etkileyen, onların ne kadar olduğunu gösteren zarflardır. “ne kadar” sorusuna cevap verirler.

“Az, azıcık, çok, daha çok, çokça, kadar, bu kadar, biraz, oldukça, pek, pek çok, en, en çok, fazla, epeyce, denli” vb. kelimeler en sık kullanılan miktar zarflarıdır.

Az konuş **çok** dinle.

5-Soru Zarfı

Fiilin nasıllığını, zamanını, sebebini, miktarını soran soru anlamlı kelimeler **soru zarflarıdır**. "Nasıl, niçin, neden, niye, ne, ne zaman, ne kadar" vs. kelimeler soru zarflarıdır.

Buraya kadar **nasıl** uçmuş.

Sabahları yüzlerce kuş birden öter.(ne zaman)

4. ÇALIŞMA

(I) Yavaşça eğiliyor. (II) Yaş topraktaki izi (III) özenle siliyorum. (IV) Uzaklara dalıyorum.

Yukarıdaki cümlelerde numaralanmış kelimelerden hangisi, tür ve görev bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) I.
- B) II.
- C) III.
- D) IV.

5. ÇALIŞMA

sultan süleyman, yeryüzünün en güzel yerini aramaya çıktı. uludağ'a geldiğinde gördüğü manzaradan başı döndü. Vezirinin dili dolaştı. "cennet burası" diyeceği yerde "cennet bursa" diye haykırdı.

Yukarıdaki cümlelerde geçen yazım yanlışları olan kelimeleri bularak doğru biçimlerini noktalı yerlere yazınız.

.....

.....

.....

OKUMA

HAZIRLIK

Aşağıdaki görseli inceleyiniz. Böyle çarşılar mı yoksa modern çarşılar mı ilginizi çekiyor?

*** Metni vurgu ve tonlamaya dikkat ederek okuyunuz. ***

ESKİ ÇARŞI

Kentin en güzel semti

Eski çarşıdır çarşı

Çarşıda her sokacık

İcabından daha dar

Dükkânlar sıra sıra

Hepsi camlı kepenkli

Her dükkânın önünde

Mal dolu sergiler var

Ne güzeldir ne güzel

Eski zanat malları

Kazancı ve fişci

Kuyumcu yapıtları

Sandalcı ve kürkçüler

Şapka çarık yapanlar

Demir döven ustalar

Arabacılar da çok

Tatlıcı ve aşçılar

Yorgancı ve saraçlar

Leblebici ve çaycılar

Daha neler var neler var...

Şükrü RAMO,

(İştîp 1919-Üsküp 1988)

Makedonya

1. ÇALIŞMA

saraç: Koşum ve eyer takımları yapan veya satan kimse.

“zanat” kelimesinin ne anlama geldiğini öğrenerek doğru yazımını TDK Yazım Kılavuzu’ndan kontrol ediniz.

Metinde geçen anlamını bilemediğiniz kelimeleri metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizi TDK Türkçe Sözlük’teki anlamıyla karşılaştırınız.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplandırınız.

- Okuduğunuz şiirin ana duygusu nedir?
- Şiirde kentin en güzel semtinin neresi olduğu söyleniyor?
- Eski çarşıda dükkânlardan başka neler vardır?
- “Çarşıda her sokacık
İcabından daha dar” dizelerinde sokakların niteliği nasıl belirtilmiştir?
- Okuduğunuz şiir dünya edebiyatından bir şiirdir. Şiirin dil ve anlatım özellikleri ile ilgili neler söylenebilir?

3. ÇALIŞMA

Aşağıdaki dizeleri, fiil çekim eklerini (kip ve kişi eklerini) ve istediğiniz kelimeleri kullanarak cümlelere dönüştürünüz. Bu cümleleri aşağıya yazınız.

Kentin en güzel semti	
Eski çarşıdır çarşı	
Çarşıda her sokacık	
İcabından daha dar	

4. ÇALIŞMA

“Ne güzeldir ne güzel” cümlesindeki ek fiil alan kelimeyi yazınız.

.....

OKUMA

HAZIRLIK

"Çocukken her şeyin sahibi olmak için büyümek isterdik. Büyüdük; şimdi her şeyden uzak olmak için hep çocuk kalmak istiyoruz." yazar Paulo Coelho'nun (Paulo Kolho) bu sözü hakkında ne düşünüyorsunuz?

Aşağıdaki şiiri yazım, noktalama, vurgu ve tonlamaya dikkat ederek okuyunuz.

ÇOCUKLUK

Affan Dede'ye para saydım,

Sattı bana çocukluğumu.

Artık ne yaşım var, ne adım;

Bilmiyorum kim olduğumu.

Hiçbir şey sorulmasın benden;

Haberim yok olan bitenden.

Bu bahar havası, bu bahçe;

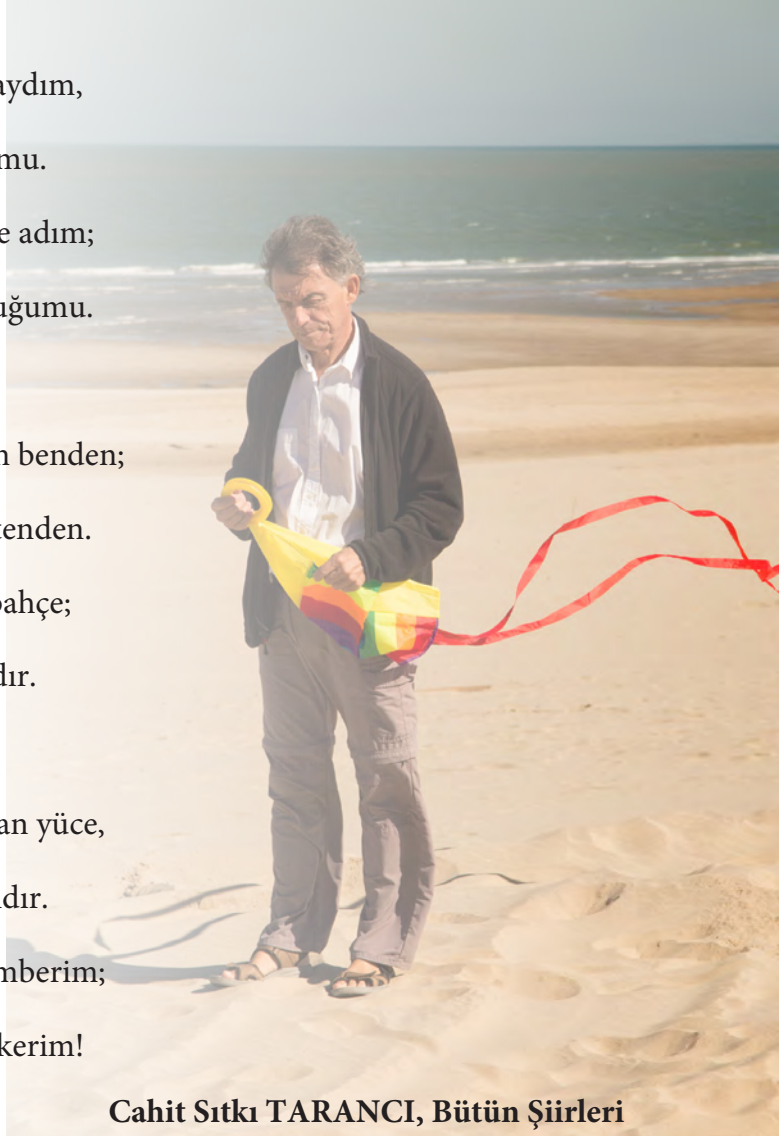
Havuzda su şırıl şırıldır.

Uçurtmam bulutlardan yüce,

Zıpızplarım pırıl pırıldır.

Ne güzel dönüyor çemberim;

Hiç bitmese horoz şekerim!

Cahit Sıtkı TARANCI, Bütün Şiirleri

1. ÇALIŞMA

zıpızıp: Çocukların oynadığı, taştan ya da camdan yapılmış küçük yuvarlak, bilye.

Metinde geçen anlamını bilemediğiniz kelimeleri metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizi TDK Türkçe Sözlük'teki anlamıyla karşılaştırınız.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplandırınız.

1. Okuduğunuz şiirin konusu ve ana duygusu nedir?
2. Şair için çocukluk ne anlama gelmektedir?
3. Sizce şair çocukluğunu niçin arıyor olabilir?
4. Size göre çocukluk satın alınabilir mi?
5. Özlemine duyduğunuz zaman ya da olay var mı? Anlatınız.

3. ÇALIŞMA

Aşağıdaki dizelerde altı çizili kelimeleri; türüne, yapısına, aldığı eke ve köke göre çözümleyiniz.

Artık ne yaşım var, ne adım;

Havuzda su şırıl şırıldır.

Affan Dede'ye para saydım,

Hiç bitmese horoz şekerim!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BİLGİ KUTUSU

Yazarın kendi doğrularına okuyucuyu inandırmak, onu kendi gibi düşündürmek için kullandığı anlatım tekniğine **tartışma** denir.

Varlıkların okuyucunun gözünde, zihninde canlanacak şekilde ayırt edici nitelikleriyle resim çizer gibi anlatılmasına **betimleme (tasvir etme)** denir.

Bilgi vermek amacı ile oluşturulan yazılarda kullanılan anlatım tekniğine **açıklama (açıklayıcı anlatım)** denir. Bu tür yazılarda amaç okuyucuyu bilgilendirmek, ona bir şeyler öğretmek olduğu için sade ve anlaşılır bir dil kullanılır. Açıklayıcı anlatımda yazar, duygularına yer vermez, nesnel bir anlatım hâkimdir.

4. ÇALIŞMA

Okuduğunuz metinde hangi anlatım biçimi kullanılmıştır?

.....

.....

.....

.....

5. ÇALIŞMA

ZAMANIN DEĞERİ

“Zaman altın kadar
değerlidir.” diyor annem
Peki anne diyorum,
o kadar değerli de
neden altın yerine
zamanı alıp satmıyoruz,
ve mücevher diye

kolumuza, boynumuza takmıyoruz?
 Şaşıyor annem,
 çiçeklerin yanına gidiyor,
 onlar susuz kaldıkları hâlde sulamıyor,
 dönüp geliyor, verecek yanıt bulamıyor.
 Düşümde, “zaman altından
 da değerlidir.” diyor ak sakallı bilge,
 “Dilediğin gibi kullan, kocaman
 bir yaşam bağışladım sana sevgiyle...”

Mehmet GÜLER, Zamanın Elleri Var

a) Şiirde geçen fiil çekim eklerini bularak ekini ve kökünü belirtiniz.

.....

b) Şiirdeki zarfları bularak altlarını çiziniz.

6. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerin somut mu soyut mu olduğunu tabloya işaretleyiniz.

Cümleler	Somut	Soyut
Bu <u>film</u> i iki yıl önce izlemiştim.		
<u>Korku</u> , cesaret kadar doğal bir duygudur.		
<u>Heyecan</u> dolu bir yaz geçirdim.		
Onun işi hepimizinkinden daha <u>iyidir</u> .		

7. ÇALIŞMA

Aşağıdaki atasözlerini verilen kelimelerden uygun olanlarıyla tamamlayınız.

üzüme	baştan	et	bağ	can
dağ	yetmişinde	taş	yedisinde	yarına

Koyun derdinde, kasap derdinde.

Üzüm baka baka kararır.

Bugünün işini bırakma.

Yuvarlanan yosun tutmaz.

Balık kokar.

Bakarsan bakmazsan olur.

İnsan ne ise de odur.

YAZMA

“Eski Çarşı” şiirini kısa bir hikâye şeklinde yazınız.

.....

.....

.....

.....

DİNLEME

Genel ağ adresinden “ mi, de ve ki'nin yazımı” ile ilgili videoyu izleyiniz.

İzlediğiniz / dinlediğiniz videoda “mi, de ve ki' nin yazımı” ile ilgili kurallara dikkat ediniz. Videodaki anahtar kelimeleri belirleyiniz. Anahtar kelimelerin; çağrışıma

açık, konunun anlaşılmasına yardımcı olan ve hatırlamayı kolaylaştıran kelimeler olmasına dikkat ediniz. İzlediğiniz / dinlediğiniz videoda düşünceyi geliştirme yollarını belirleyiniz.

KONUŞMA

Yazdığınız hikâyeyi; görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullanarak çevrenizdekilere sununuz.

Sunumunuzu yaparken aşağıda verilen yönergeyi uygulayınız.

Sesini ve Beden Dilini Etkili Kullanma Kuralları

1. Konuşurken nefesinizi ayarlayınız.
2. İşitilebilir bir sesle konuşunuz.
3. Kelimeleri doğru telaffuz etmeye özen gösteriniz.
4. Konuşurken gereksiz sesler çıkarmaktan kaçınınız.
5. Uygun yerlerde vurgu, tonlama ve duraklama yapmaya özen gösteriniz.
6. Yapmacıklıktan, taklit ve özentiden uzak bir sesle konuşmaya dikkat ediniz.

Sununuzda aşağıda verilenleri yaptığınızdan emin olunuz. Bunu için tabloda yapabildiklerinize (+) yapamadıklarınıza (-) koyunuz.

Sesimi ve beden dilimi iyi kullandım.	
Sunum sırasında öz güvene sahiptim.	
Sunuyu hedefe yönelik materyallerle destekledim.	
Konuyu dinleyicilerin ilgisini çekecek şekilde sundum.	
Sorulara cevap verebildim.	
Sunuyu değerlendirdim.	

7. TEMA

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

BU DİYAR

Bu diyar, bu diyar üstüne
Şiirler söyledim, söyleyeceğim yine
Bu diyar bizim memleketimiz,
Hepimizin delice sevdiğimiz.
Evvel bahar erişti mi seslenir
Kına yakar eline,
Giyinir kuşanır toprağımız,
Gelin olur allı pullu gelin
Duvak olur yüzüne bayrağımız.

Bu diyar ben, ekmeğim, aşım,
Çiftim, çubuğum, tarlam,
Gurbetim, sılam.

Dönüp hangi yana baksam: Vatan,
Neyleyeyim ki gönlümce değil.
Şu üç beş haneli uzak köyler,
Şu toprak odalar, evler,
Güneşin olsun isterim elbet,
Gece değil.

Hasan ŞİMŞEK

Verilen 1, 2 ve 3. soruları şiire göre cevaplayınız.

HAYAT BOYU ÖĞRENME

1. Şiirin ilk bölümünde aşağıdaki varlıklardan hangisi kişileştirilmiştir?

- A) Memleket B) Bahar
C) Toprak D) Bayrak

2. Bu şiirde en çok hangi duygu vurgulanmıştır?

- A) Yalnızlık B) Kahramanlık
C) Özlem D) Memleket Sevgisi

3. Şair, “Güneşin olsun isterim elbet, / Gece değil.” dizeleriyle ne anlatmak istiyor?

- A) Ülkemizin her yerinin güzel olması
B) Mevsimin yaz olması
C) İnsanların karanlıkta kalmaması
D) İnsanlar arasında dayanışma olması

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birleşik isim kullanılmamıştır?

- A) Kahvaltı yapmadan işe gitmez.
 B) Bilimsel gelişmeleri yakından takip ediyoruz.
 C) Sonbaharın da kendine özgü güzel-likleri vardır.
 D) Onu öyle görünce gözyaşını tuta-madı.

5. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili ke-limelerden hangisi duyu organları-mızla algılayamadığımız bir isim-dir?

- A) Dün gece kitabı bir çırpıda bitirdim.
 B) Marketten üç kilo elma aldım.
 C) Onun en güzel şiiri sevgi üzerine yazdığı şiiirdir.
 D) Sabah akşam durmadan televizyon seyrediyor.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme zarf görevinde kullanılmamıştır?

- A) Hafif hafif esiyordu rüzgâr bu gi-zemli şehirde.
 B) Bize karşı yapılanları bir bir anlatacağım.

7. Ali, çekine çekine gelip babasının elini öptü.

8. İşlerle ilgili kara kara düşüncelere saplanıp kaldı.

7. Aşağıdakilerin hangisinde cevap cümlesi zarf görevinde kullanılmamıştır?

- A) –Neden sürekli sürekli olarak ök-sürüyorsun?
 - Hastalıktan.
 B) Yukarıya neden çıkıyorsunuz?
 - Soğuktan.
 C) -Bu sabah ne kadar çalıştın?
 -Hayli.
 D) Buraya geleli kaç yıl oldu?
 -On.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ek-sik" kelimesi zarf görevinde kullanılmamıştır?

- A) Dizinin eksik bölümlerini çekecek-lermiş.
 B) Bu işler eksik akılla yapılamazdı.
 C) Eksiklerini tamamlamak için çok az vaktin var.
 D) Düzenlemeyi her zamanki gibi ek-sik yapmışlar.

9. Aşağıdakilerin hangisinde cevap bir soru zarfıdır?

- A) - Bu akşam konuklarımız gelecek.
- Kimler?
- B) - Bu yaz köye gidiyoruz.
- Nereye?
- C) - O müzikali daha önce izlemiştim.
- Ne zaman?
- D) - Arkadaşını biriyle gördüm.
- Nerede?

10. “Vaktiyle Sultan Süleyman derler, bir hükümdar varmış. Tanrı'nın çok sevdiği bir kuluymuş. Ona öyle bir mühür vermiş ki görülmüş işitilmiş gibi değil.”

Parçada kaç tane yazım yanlışı vardır?

- A) 1
B) 2
C) 3
D) 4

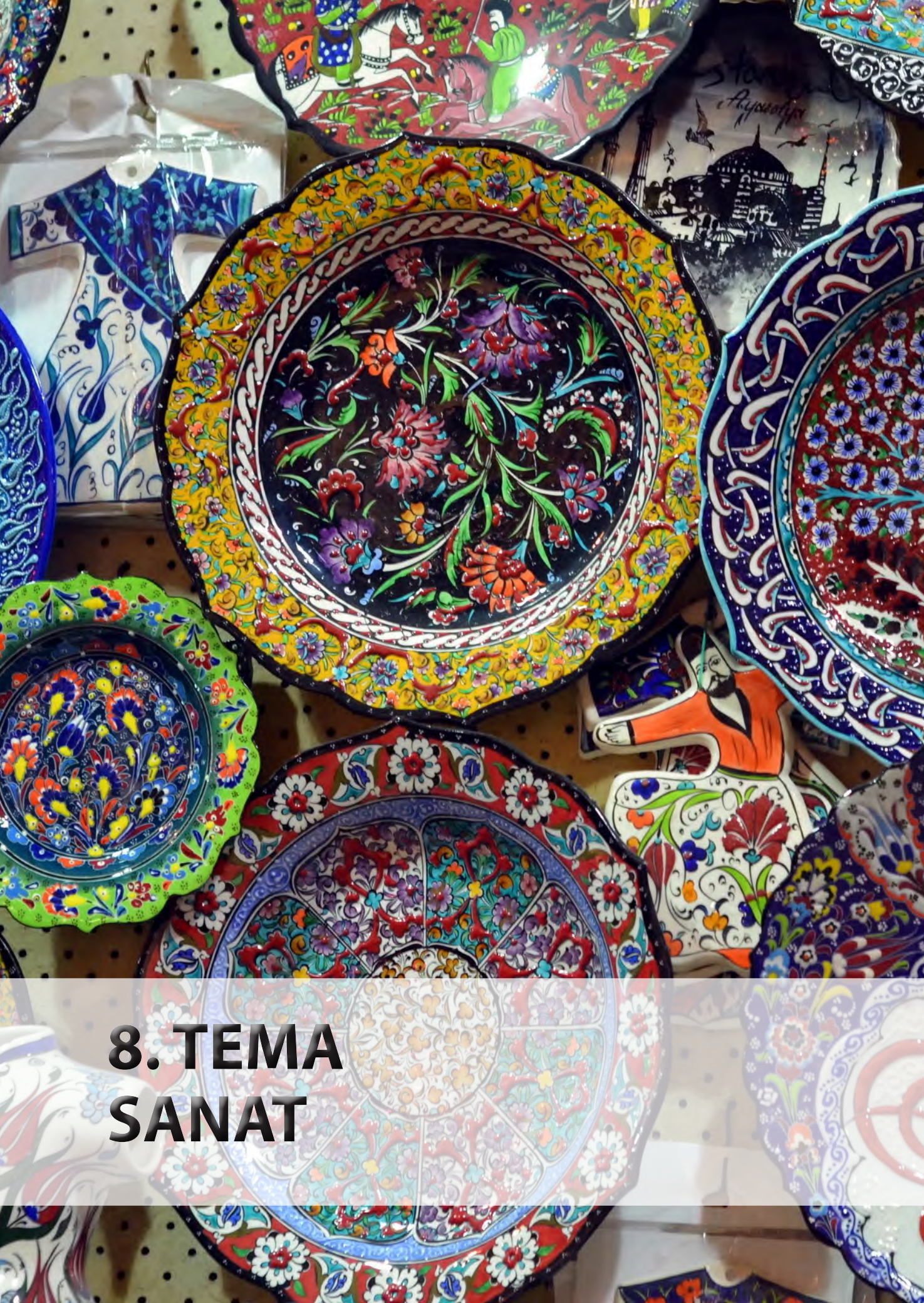
11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde abartma anlamı yoktur ?

- A) Kardeşim ona istediği giysi alınmayınca kıyameti kopardı.
- B) Türkçe sınavım çok iyi geçti.
- C) Bebek ateşler içinde yanıyordu.
- D) Bir of çeksem karşıki dağlar yıkılır.

12. Bu, Roma'ya üçüncü gelişimdir. Ama Roma, orada doğup orada büyüyenler için bile bitmez. Her heykel, her tablo, her anıt, size her görünüşünde güzelliğin yeni bir sırrını açacaktır. Roma'da heykel vatandaş olmuştur. O, müzede değil, bizim gibi sokaklarda dolaşiyor, meydanlarda geziniyor, parklarda dinleniyor !

Yukarıdaki yazının türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Biyografi
B) Otobiyografi
C) Deneme
D) Gezi yazısı

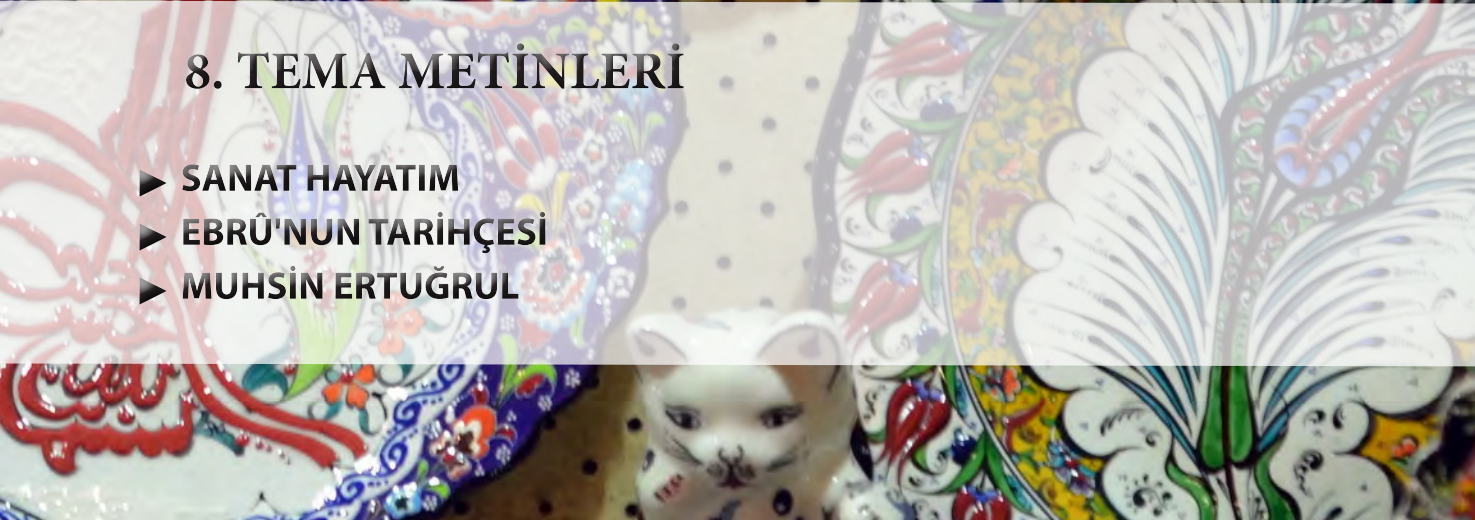

8. TEMA SANAT

8. TEMA METİNLERİ

- ▶ SANAT HAYATIM
- ▶ EBRÜ'NUN TARİHÇESİ
- ▶ MUHSİN ERTUĞRUL

8. TEMA: SANAT

Bu temanın sonunda;

- ▶ Anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarının anlamını sözlüklerden bulmayı,
- ▶ Okuduğunuz metindeki kelime ve kelime gruplarının cümle içinde kazandığı anlamı fark etmeyi,
- ▶ Okuduklarınızın konusunu ve ana duygusunu belirlemeyi,
- ▶ Düşünceyi geliştirme yollarını kullanmayı,
- ▶ Bilgilendirici metin yazmayı,
- ▶ Okuduğunuz metnin türünü belirlemeyi,
- ▶ Dinlenen konuşmadan notlar almayı öğreneceksiniz.

Anahtar kavramlar

tanık gösterme

örneklendirme

otobiyografi

biyografi

OKUMA

HAZIRLIK

Sizce ressam, heykeltıraş vb. sanatçıların yetişmesinde edebiyat ve edebiyatçıların nasıl bir etkisi vardır?

*** Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. ***

Bedri Rahmi'nin Evi

SANAT HAYATIM

1913'te Karadeniz kıyısındaki Görele'de doğmuşum. Ben kardeşin ikincisiyim. Babam Görele kaymakamıymış. Daha sonra Orta Anadolu'da çeşitli ilçelerde kaymakamlık yapmış. İstiklâl Savaşı'nda Kütahya ve Artvin mutasarrıfı olmuş, daha sonra da Trabzon milletvekili olan Rahmi Eyuboğlu edebiyatı severdi. Beş kardeşi bir araya toplayıp bize Victor Hugo'dan (Viktor Hügo), Moliere'den (Molyer) tercümeler yapardı. Bu edebiyat sevgisini anamızın Yunus Emre, Pir Sultan Abdal, Karacaoğlan'dan boyuna tekrarladığı türküler, ninniler, ilahiler beslerdi. Lisenin 10. sınıfına kadar resmin R'sinden haberim yoktu. Resim ödevlerimi lisede iki yaş büyüğüm Sabahattin Eyuboğlu yapardı. 10 numara aldığım tek ders Türkçe ve edebiyat olmuştur. Eğer Edebiyat Fakültesi liseyi bitiremeyenlere gel deseydi, kuşkusuz o tarafa yönelirdim.

Akademiye girmeden önce aylık dergilerden birinde şiirim, günlük gazetelerden birinde hikâyem yayınlanmıştı. Akademide önce Nazmi Ziya atölyesinde ikinci yıl Çallı atölyesinde çalıştım. Büyük bir tesadüf babamla Çallı'yı karşılaştırıyor. Çallı babama :

— Ne yap yap oğlunu bir an evvel Avrupa'ya gönder diyor, o benden alacağını aldı. Sene 1930. O yıl Fransa'dan tatile gelen ağabeyim iki yıllık Akademi işlerimi görünce Çallı'nın öğüdünü de duyunca devletin kendisine 5 yıl süreyle verdiği bursu benimle paylaşmayı göze alıyor. 1930 yılında onunla Fransa'ya gidişimiz meslek hayatımın(*) en önemli olayıdır. Dil öğrenmek, müze gezmek, sanat çevreleriyle haşır neşir olmak, gözümü fal taşı gibi açıyor. O gün bugün çok başarılı öğrencilerime bir yıl sonunda Çallı'nın armağanı şu sözü tekrarlarım:

— Benden alacağını aldın. İstikamet Avrupa müzeleri. Marş, marş.

1930 - 1935 dönemine yüzde yüz bilinçli bir çalışma diyemem. Kalsiyumsuz kalan bebeğin kireci yalması gibi bir dönem bu. Ama 40 yıl sonra kafama dank eden bir dönem. Bilinçsiz olarak yöneldiğim yola 40 yıl sonra tekrar döndüm. 1935 - 50 arası 15 yılım ortasından ikiye bölündü. Bu dönemde öğretmenlik ve ressamlığı at başı yürütmeye çalıştım. (...)

35 - 50 yıl arası daha çok öğretmenliğin verdiği bir hızla yazı hayatına bağlanmıştım. Bu 15 yıl içinde çeşitli dergiler ve günlük gazetelerde 4-5 kitap dolusu yazım çıktı. Bunların en az yarısı Akademideki derslerimdi. Ama bu arada yani bir taraftan resim yapıp bir taraftan öğretmenliği sürdürürken bir yandan günlük gazetelere makale yetiştirirken araya şiir karışıyordu. 1935'ten bugüne kadar ilk kitabım ressam Nazmi Ziya'nın hayatı (1937) olmak üzere 1941'de ilk şiir kitabım çıktı. Yaradana Mektuplar, arkasından Karadut, Tuz, Üçü Birden, Canım Anadolu, Dördü Birden. En son 1969'da Karadut'69 kitabım yayınlandı. (...)

Bir noktayı biraz geç de olsa belirtmem şart: 1930'da Paris'te tanıdığım sapına kadar ressam bir Romen'le 1936'da İstanbul'da evlendik. İkinci Dünya Savaşının başladığı gün bir oğlumuz oldu. Ben askerdim. Dokuz ay sürecek yedek subaylığım 3 yıl sürdü. 1941'de terhis oldum. 1943'de ikinci defa askere çağrıldım. Bu güç günlerde eşim sahici bir sanatçı olmasa idi ve birbirimizi sonuna kadar desteklemeseydik, zor dayanırdık. Bugüne bugün bir de torunum var. On yaşında torunum Rahmi Bey ellerinizden öper.

* Bedri Rahmi'nin kendi el yazısıyla kaleme aldığı bu yazı olduğu gibi alınmıştır.

Bedri Rahmi EYUBOĞLU, Bütün Eserleri 3

1. ÇALIŞMA

at başı: Aynı hızda, düzeyde gitmek.

haşır neşir olmak: Bir arada bulunduğu kimselerle ve onların işleriyle uğraşıp durmak, onlarla ve o işlerle kaynaşmak.

gözleri fal taşı gibi açılmak: Hayret, şaşkınlık ve öfke gibi sebeplerle gözleri iri iri açılmış olmak.

mutasarrıf: Osmanlı Dönemi'nde, Tanzimat'tan sonra, Osmanlı yönetim örgütünde sancak yöneticisi.

tercüme: Çeviri.

Metinde geçen anlamını bilmediğiniz başka kelime ve kelime grupları varsa www.tdk.gov.tr sitesinden ya da Türkçe sözlüklerden bulunuz.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplandırınız.

1. Okuduğunuz metnin konusu nedir?
2. Yazardaki edebiyat sevgisinin oluşumuna kimlerin katkıları olmuştur?
3. Yazar annesinden hangi sanatçıları öğrenmiştir?
4. Yazar, 1930-35 yılları arasındaki çalışmalarını neye benzetmektedir?
5. Metinden hareketle yazarın hangi alanlarda eserler verdiğini belirleyiniz.
6. Bedri Rahmi Eyuboğlu'nun hayatının anlatıldığı metnin anlatıcısı kimdir?

BİLGİ KUTUSU

Tanık Gösterme: Yazarın, savunduğu düşüncenin doğruluğuna okuyucuyu inandırabilmek için tanınan ve görüşlerine itibar edilen kişilerin sözlerinden alıntı yapılmasına **tanık gösterme** denir.

3. ÇALIŞMA

“Çallı babama:

— Ne yap yap oğlunu bir an evvel Avrupa’ya gönder diyor,” **metinden alınan bu ifadelerde düşünceyi geliştirme yollarından hangisi kullanılmıştır?**

.....

4. ÇALIŞMA

“İkinci Dünya Savaşının başladığı gün bir oğlumuz oldu. Ben askerdim. Dokuz ay sürecek yedek subaylığım 3 yıl sürdü. 1941’de terhis oldum. 1943’de ikinci defa askere çağrıldım.” **metinden alınan bu cümlelerdeki noktalama yanlışlarını tespit ederek doğru biçimiyle yeniden yazınız.**

.....

.....

.....

5. ÇALIŞMA

“35 - 50 yıl arası daha çok öğretmenliğin verdiği bir hızla yazı hayatına bağlan-mıştım. Bu 15 yıl içinde çeşitli dergiler ve günlük gazetelerde 4-5 kitap dolusu yazım çıktı.” **cümlelerindeki altı çizili kelimelerin türünü ve yapısını belirleyiniz.**

Kelimeler	Tür	Yapı

BİLGİ KUTUSU

Otobiyografi (Öz yaşam öyküsü): Yazarın, kendi hayat hikâyesini anlattığı yazılara denir.

OKUMA

HAZIRLIK

Osmanlı Dönemi'nde uygulanan ve o dönem önemli bir iş kolu olan ebru sanatının günümüzdeki durumunu araştırınız.

*** Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. ***

EBRUNUN TARİHÇESİ

Kâğıt bezeme sanatlarının en mühimlerinden olan ebruculuğun hangi tarihten beri bilindiğini kesinlikle söylemek, bugün için imkânsızdır; böyle bir belgeden mahrumuz. Gerçi çok eski tarihli kitap ciltlerinde bile yan kâğıdı (kapak ile kitabı birbirine bağlayan kâğıt) olarak ebruyu görmekteyiz. Yine eski bir albümün içindeki yazı kıt'alarının etrafında pervazlara yapıştırılmış ebru kâğıtlarına da rastlamamız mümkündür. Ancak, bu eserlerin yazıldıkları tarih bilinse bile bizim için, ebruya dâir bir belge sayılamaz. Çünkü böyle eski yazmalar, yüzyıllar boyunca hiç değilse birkaç defa tamir görüp yenilenmiştir. Bu ebru kâğıtlarının da o tamir sırasında konulmuş olması muhtemeldir; yani kitabın tarihinden çok sonraya âit olabileceği akla gelir. Şu hâlde ancak üzerinde yazıldığı tarih kayıtlı olmak şartıyla bir hat örneği ihtiva eden ebru kâğıtları, zamanı göstermek bakımından bir vesika hükmündedir. Hafif ebru denilen ve

bilhassa üstüne yazı yazılmak için soluk renklerle yapılan ebru kâğıtlarında rastlanacak tarihler bu bakımdan önem taşır. İşte o zaman “bu ebru kâğıdı şu tarihte yapılmıştır.” diyebiliriz. (...)

Hâl böyle olunca, ebrunun başlangıç tarihini bulmak için hiç değilse On beşinci asıra kadar inilebilir. İsviçre’de yayınlanan «Palette» mecmuasında (1969, No.30), Türk Ebruculuk Sanatı’nı Batı âlemine tanıtıcı bir makale yazan Sayın Mehmet Ali Kâğıtçı, üstünde 1447 tarihli bir yazının bulunduğu ebru kâğıdının Topkapı Sarayı Müzesinde görüldüğünden bahsediyorsa da (s. 19), numarası verilmediği için tespiti mümkün olmamıştır. (...)

Netice olarak, kütüphanelerde ebruculuk tarihine dâir eski bir yazma kaynak ele geçirilmedikçe, bu mesele çözülmeyen kalacağına benzemektedir.(...)

Müzelerindeki gerçek Türk eserlerini bile zaman zaman İran’a yahut başka bir millete mâl eden, hiç olmazsa “küçük Asya” etiketi ile geçiştiren Batı zihniyeti, ebru sanatının Türk asıllı olduğunu nasılsa kabul etmiştir. Bu sebeple ebru kâğıdının o diyarlardaki ismi Türk Kâğıdı veya Türk Mermer Kâğıdı’dır. Avrupa’da ebru “Buntpapier” (alacalı kâğıt) isimli eserin girişinde “Türklerin çok güzel bir sanatları vardı. Bizce bilinmeyen bu sanat kâğıdın mermerleştirilmesi diye tarif edilebilir.” sözleriyle bir hakikat ifade edilmiş olmaktadır. Yine aynı eserde, ebrunun Türkistan’dan çıkmış olduğu belirtiliyor. Bizdeki ebru sanatkarları arasında söylenegelen rivayet de ebruculuğun gerçekten Buhara’da başladığı şeklindedir.(...) Ebru, sonra Büyük İpek Yolu ile İran üzerinden Türkiye’ye Ebri ismini alarak geliyor.(...)

M.Uğur Derman, Türk Sanatında Ebrû

I. ÇALIŞMA

hat: Genellikle Arap harfleriyle oluşturulan, sanatsal değeri olan bir yazı türü.

İpek Yolu: Tarihteki en önemli ticaret yollarından ve dönemin en büyük ekonomik gelir kaynaklarından birini oluşturan yolun adıdır.

kıta: Güzel yazı ile yazılmış küçük levhalara denir.

vesika: Belge.

Metinde geçen anlamını bilemediğiniz başka kelimeler varsa metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizi TDK Türkçe Sözlük'teki anlamıyla karşılaştırınız.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplandırınız.

1. Okuduğunuz metnin konusu nedir?
2. Metnin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini belirleyiniz.
3. Ebru sanatı hangi tarihe dayanmaktadır?
4. Hafif ebru, neden önemlidir?
5. Ebru sanatı Türkiye'ye nasıl ulaşmıştır?

BİLGİ KUTUSU

Örneklendirme: Bir düşüncenin somut hâle getirilerek daha anlaşılır kılınması için anlatılan konuyla ilgili örnekler verilmesine örneklendirme denir. Düşüncenin anlaşılır ve akılda kalıcı olması amaçlanır.

3. ÇALIŞMA

Okuduğunuz metinde düşünciyi geliştirme yollarından hangilerinin kullanıldığını tespit ederek aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

OKUMA

HAZIRLIK

Önemli kişilerin yaşamlarını ve çalışmalarını öğrenmek kişiye neler kazandırır?

*** Metni, noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz. ***

MUHSİN ERTUĞRUL

Sinema Filmi Yönetmeni, Tiyatro Yönetmeni, Oyuncu, Çevirmen Muhsin Ertuğrul kimdir?

Tiyatro ve sinema yönetmeni, oyuncu, çevirmen olan Muhsin Ertuğrul 7 Mart 1892 yılında İstanbul'da doğmuştur. 29 Nisan 1979 tarihinde İzmir'de öldü. Babası Hariciye Nezareti (Dışişleri Bakanlığı) memurlarından Hüseyin Hüsnü Bey, annesi Alman asıllı Fatma Dilruh Hanım'dır. Çocukluğundan başlayarak gördüğü meddah, Karagöz, orta oyunu gibi geleneksel sahne gösterileri, onda derin bir tiyatro tutkusuna dönmüştü. Babasının onu Saray'da kâtip olması için yönlendirmek istemesi sonuç vermedi. İstanbul'da Tefeyyüz Mektebi ve Darüledep okullarında ilköğrenimini tamamladıktan sonra, Soğukçeşme ve Toptaşı rüştiyeleri (ortaokulları) ile Mercan İdadisi (Lisesi)'nde okudu. Daha rüştiye öğrencisiyken arkadaşları ile amatör tiyatro çalışmalarına başladı.

Henüz on yedi yaşındayken Burhanettin Kumpanyası'nda sahneye çıkarak, Ot-hello ve Türkiye'de ilk kez sahnelenen Hamlet piyeslerinde oynadı. (...)

Muhsin Bey, 1912 senesinde gittiği Fransa’da, Paris Konservatuari’na girmek istedi ama başaramadı. Fransa’nın ünlü oyuncusu Suzanne Désprés’in(Suzan Döpres) yardımı ile birçok tiyatro ustası ile tanıştı.(...)Birinci Dünya Savaşı’nın başlaması üzerine 1913 yılında İstanbul’a dönerek, “Ertuğrul Muhsin ve Arkadaşları” topluluğunu kurdu.

Darülbedayi (İstanbul Şehir Tiyatrosu)’nin kuruluşunda görev üstlendi. Berlin’e giderek “Karanlıkta Işık” filminde önemli bir rol aldı. Temaşa dergisinde sinema eleştirileri yazmaya başladı. (...) Darülbedayi’de sanat yönetmeni oldu. İlk sesli film olan, 1931 yılında Türk-Yunan ortak yapımı “İstanbul Sokaklarında” filmini yönetti. (...) Muhsin Ertuğrul 1932 yılında çektiği “Bir Millet Uyanıyor” filmi ile sinemada bir doruk çalışma sergiledi. Kurtuluş Savaşı gerçeğini konu edinen bu filmde, savaş sırasında çekilen belgesel filmler de kullanılmıştı ve Atatürk’ün “Nutku” okuyuşu da filmde gösteriliyordu. Daha sonra operetlere ağırlık vererek “Karım Beni Aldatırsa”, “Söz Bir Allah Bir”, “Cici Berber”, “Leblebici Horhor Ağa” gibi filmler çekti. Ünlü şair Nâzım Hikmet bu süreçte en yakın çalışma arkadaşlarından biriydi.

Ertuğrul, eşi Neyyire Neyir ile bir süre Perde ve Sahne dergisini çıkardı. İstanbul Açık Hava Tiyatrosunun açılmasını sağladıktan sonra Devlet Tiyatroları ve Operası Genel Müdürlüğüne atandı. 1949 yılında Ankara’da Büyük Tiyatro’yu yaptırdı. Sahneye son kez “Bir Komiser Geldi” oyunuyla çıktı. Sinemadaki son çalışması 1953 yılında çekilen “Halıcı Kız” ise Türk sinemasının ilk renkli filmidir . Aynı yıl, İstanbul’da ilk ciddi repertuarlı özel tiyatro olan Küçük Sahne’yi kurdu. Bursa, İzmir, Adana ve Konya devlet tiyatroları sahnelerini açtı. Küçük Tiyatro, Üçüncü Tiyatro ve Cep Tiyatrosu’nu kurarak, Ankara’daki sahne sayısını dörde çıkardı. Çocuk oyunlarına da ağırlık verdi. (...)

1969 senesinde, Ertuğrul’un 60. sanat yıldönümü, İstanbul’da büyük bir jübile ile kutlandı. 1970 yılında, AÜ Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi yönetimi aldığı bir kararla, Tiyatro Araştırmaları Enstitüsü’nün şeref üyesi olmasına karar verdi.

Muhsin Ertuğrul, ömrünün yirmi beş yılında Türk sinema ve tiyatrosunu “tek adam” olarak yönetmiştir. Türk sinemasında “Tiyatrocular Dönemi” olarak adlandırılan dönem, “Muhsin Ertuğrul Dönemi” olarak da adlandırıldı. Bu dönem, 1940’lı yıllardan itibaren, yurtdışında eğitim gören gençlerin sinema alanına adım atışına kadar sürdü.(...)

Muhsin Ertuğrul, 29 Nisan 1979 tarihinde İzmir’de ölmesine karşın, vasiyeti üzerine, İstanbul Zincirlikuyu Mezarlığı’nda toprağa verildi.(...)

ESERLERİ: İnsan ve Tiyatro Üzerine Gördüklerim (anılar, İstanbul 1975), Benden Sonra Tufan Olmasın: Muhsin Ertuğrul'un Anıları (haz.: Özdemir Nutku - Efdal Sevinçli, 1989).

Basından

1. ÇALIŞMA

Metinde geçen anlamını bilemediğiniz kelimeleri metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizi TDK Türkçe Sözlük'teki anlamıyla karşılaştırınız.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metinden hareketle cevaplandırınız.

1. Okuduğunuz metnin konusu nedir?
2. Metnin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini tespit ediniz.
3. Muhsin Ertuğrul'un tiyatroya ilgi duymasını sağlayan unsurlar nelerdir?
4. Muhsin Ertuğrul'un tiyatro konusunda yaptığı önemli çalışmalar nelerdir?
5. Metinde olaylar belli bir düzen içinde ve tarihî akış içinde verilmiş midir?
6. Metinde Muhsin Ertuğrul'un hayatı ve çalışmaları kim tarafından anlatılmıştır?

BİLGİ KUTUSU

Biyografi (Yaşam Öyküsü): Bir insanın yaşamındaki olayların belirli bir sıraya göre anlatıldığı yazılardır.

3. ÇALIŞMA

Okuduğunuz metni daha önce okuduğunuz “Sanat Hayatım” adlı metinle anlatıcı açısından karşılaştırınız.

4. ÇALIŞMA

Metinde kullanılan düşünceyi geliştirme yollarından (tanımlama, betimleme, örnekleme, karşılaştırma, tanık gösterme, benzetme ve sayısal verilerden yararlanma) hangilerinin kullanıldığını belirleyiniz.

5. ÇALIŞMA

“Muhsin Ertuğrul, 29 nisan 1979 tarihinde izmirde ölmesine karşın, vasiyeti üzerine, istanbul zincirlikuyu mezarlığında toprağa verildi.” cümlesini yazım yanlışlarını gidererek yeniden yazınız.

.....

.....

.....

.....

YAZMA

“Bu arada birinci perde kapanmıştır. İlk alkışlar, en değerli alkışlar Atatürk’ün locasından yükseliyor. Temsilden sonra başta Muhsin Ertuğrul olmak üzere yapıtta rol alan sanatçıları yanına kabul eden Atatürk hepsini kutluyor, güzel sözlerle hepsinin gönüllerini hoş ediyor ve teşvik ediyor. Sonra Muhsin Ertuğrul’a dönerek :

—Bahsi kazandın, diyor, sen bizim en değerli sanatçımızsın.

Yine o yıllarda aynı topluluk Ankara’da Vedat Nedim Tör’ün “Kör” piyesini oynamaktadır, temsile Atatürk de gelecektir.

Zamanın İç İşleri Bakanı Şükrü Kaya, Muhsin Ertuğrul’la önce konuşur:

— Muhsin Bey, Atatürk gelmeden sakın perdeyi açma!

— Biz geleneğimiz gereği saat dokuz oldu mu perdeyi açar temsile başlarız.

— Aman...

— Maalesef.

— Atatürk, durumu nedeniyle biraz geç kalabilir.

— Benim bildiğim Atatürk, her şeyi bırakır, tiyatroya zamanında gelir.

Ve o gece birinci zil çalar, ikinci zil çalar, Atatürk gelmemiştir. Üçüncü zil çalar, perde açılır. Bundan sonrasını Muhsin Ertuğrul şöyle anlatır:

— Perde açılırken, sahnede rol gereği, ceketimi çıkartıyordum. Göz ucuyla baktım, Atatürk yanındakilerle,

Cumhurbaşkanlığı locasına yeni gelmiş oturmaktadır. Rahatladım. Oyundan sonra bizleri kutlayan Atatürk:

— Nasıl, Muhsin Bey, tiyatroya zamanında geldim değil mi, dedi.”

Kemal Arıburnu, Atatürk ve Çevresindekiler

Yukarıdaki metni okuyunuz. Atatürk'ün “sanat ve sanatçı” ya bakışı ile ilgili bilgilendirici bir metin yazınız. Metninizi yazmadan önce konuyla ilgili araştırma yaparak bilgi edininiz. Yazınızda daha önce öğrendiğiniz yazma kurallarına uyunuz.

DİNLEME/İZLEME

Genel ağdan Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk Müziğine Verdiği Önem adlı videoyu izleyerek önemli gördüğünüz noktaları not alınız.

KONUŞMA

Merak ettiğiniz bir kişinin yaşamını araştırdıktan sonra çevrenizdekilere o kişiyi tanıtıcı hazırlıklı bir konuşma yapınız. Konuşmanızda;

Araştırmalarınızdan elde ettiğiniz bilgileri ve olayları sıraya koyunuz.

Konunun özelliğine uygun düşünceyi geliştirme yollarını kullanınız.

Daha önce öğrendiğiniz konuşma kurallarına uyunuz.

8. TEMA

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

ANADOLU'DA RENKLER ÜSTÜNE

Anadolu'da insanlar susar ya da susmak zorunda kalırlarsa, o zaman renkler, çizgiler dile gelir, konuşur. Buna "sessizlik içinde sesler" diyebilirsiniz. Sevdiğine sarı bir yağlık gönderenin sevdası yeğindir, sararıp solmadadır. Yeşil murattır, sevgiliye ulaşır; mavi umuttur, beyaz mutluluğu, siyah üzüntüyü söyler. Al giyenin gönlü dolu, mor giyenin çoktur malı... Pembeye gönlüm akmaz, turuncuya kimse bakmaz.

Anadolu süslemelerindeki çizgilerin, şekillerin, desenlerin de dili vardır, her biri ayrı birer anlam taşır. Anadolu kadını, tezgâhının, gergefinin başına oturmaya görsün, bir kitap dokur, bu kitabı ancak o dilden anlayan okur. Dokuduğu kitap, halıdan kilime, uçkurdan peşkire renk renk, sayfa sayfa açılır. Anadolu'nun çeşitli bitkileri bu renklerde. Kırmızı mı gerek, kaynatırlar kızılçam kabuğunu, kara mazıyı, sütleğeni, doğu çınarını, işte size tutam tutam kırmızı. Sarı mı istiyorsunuz, papatya çiçeğinden, yeşil yabancı naneden, kahverengi ceviz kabuğundan. Daha başka otlar, kökler çeşit çeşit renk verir. Yıllar yılı solmayan, güneşe, suya dayanıklı boyalar, Anadolu'nun geleneksel boyalarıdır.

Birçok köyün, kasabanın yanı

başında "boyalık" denen tarlalar vardır. Boya bitkileri özel olarak bu topraklarda yetiştirilir. Renkler dizi dizi desenlerde yerini alırken, desenler de dizi dizi tezgâha yayılır. Her desenin bir adı vardır: Yılanlı bahçe, horoz ibiği, güneş yangını, karınca izi, yürek ağrısı, cennet çiçeği, güvercin gözü bunlar arasındadır. Kimi uğur getirir, kimi mutluluk. Tümüyle iyilik ve güzellik... Renkler sevgiye açılan kapı...

Mehmet ÖNDER

HAYAT BOYU ÖĞRENME

1. "Sevdiğine sarı bir yağlık göndere- nin sevdası yeğindir, sararıp solma- dadır. Yeşil murattır, sevgiliye ula- şır; mavi umuttur, beyaz mutluluğu, siyah üzüntüyü söyler. Al giyenin gönlü dolu, mor giyenin çoktur malı... Pembeye gönlüm akmaz, tu- runcuya kimse bakmaz."

Verilen metinden alınan bu parça- da renklere yüklenen özellikleri kısaca ifade etmek istesek aşağı- dakilerden hangisini seçmemiz gerekir?

- A) Renklerin karmaşası
- B) Renklerin dili
- C) Sıcak renkler
- D) Renklerin doğası

2. “Anadolu süslemelerindeki çizgilerin, şekillerin, desenlerin de dili vardır, her biri ayrı birer anlam taşır. Anadolu kadını, tezgâhının, gergefinin başına oturmaya görsün, bir kitap dokur, bu kitabı ancak o dilden anlayan okur. Dokuduğu kitap, halıdan kilime, uçkurdan peşkire renk renk, sayfa sayfa açılır.”

Yukarıdaki paragrafta “Anadolu süslemelerindeki çizgiler, şekiller, desenler” neye benzetilmiştir?

- A) Anadolu süslemelerindeki çizgiler, şekiller, desenler gergefe benzer.
 B) Anadolu süslemelerindeki çizgiler, şekiller, desenler kilime benzer.
 C) Anadolu süslemelerindeki çizgiler, şekiller, desenler peşkire benzer.
 D) Anadolu süslemelerindeki çizgiler, şekiller, desenler kitaba benzer.

3. “ses getirmek” fiili yapı bakımından aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Basit fiildir.
 B) Türemiş fiildir.
 C) Anlamca kaynaşmış birleşik fiildir.
 D) Kurallı birleşik fiildir.

4. En başta gelen romancılarımızdandır. 1884’te İstanbul’da doğdu. İstanbul’un çeşitli okullarında öğretmenlik yaptı. Birinci Dünya Savaşı’nda Suriye’de kız okulları müfettişi olarak çalıştı. Kurtuluş Savaşı yıllarında Anadolu’ya geçerek mücadeleye destek verdi. 1926’da eşi Adnan Adıvar ile birlikte yurt dışına gitti. 1939’da yurda döndü. İngiliz Dili ve Edebiyatı kürsüsünde ders verdi. 1960’ta emekliye ayrıldı. 1964’te öldü. Ünlü romanı Sinekli Bakkal 1942’de Türkiye çapında düzenlenen bir roman yarışmasında birincilik kazanmıştır. Halide Edip Adıvar’ın romanları dışında tiyatro denemeleri, gezi notları, anıları ve hikâyeleri vardır.

Yukarıdaki parça aşağıdaki yazı türlerinin hangisinden alınmış olabilir?

- A) Biyografi
 B) Fıkra
 C) Günlük
 D) Eleştiri

5. “Severim renkleri turuncu, sarı,
Göğün mavisini, ala dağları
Çağlayan suları, yeşil bağları,
Çiçekli, meyveli dalı severim.”
Verilen dördlükte geçen fiilin kip ve kişisi aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?
- A) Geniş zaman 1.tekil kişi eki
B) Gelecek zaman 3.tekil kişi eki.
C) Öğrenilen geçmiş zaman 2.tekil kişi
D) Geniş zaman 2.tekil kişi eki.

6. Bu türlerden biri yaşanırken, diğeri ise yaşandıktan sonra yazılır. Bunun için de kişinin bir gün boyunca gördüklerini, yaşadıklarını, gün içinde hissettiklerini günü gününe yazdığı kısa ve samimi yazılara sonradan kaleme alınan, olaylar üzerinden çok zaman geçtikten sonra kaleme alınan yazılara ise denir.
Yukarıdaki parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Günlük – fıkra
B) Roman – Öykü
C) Günlük – Anı
D) Anı – Tarih

7. **Günlük türü ile ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) Kullanılan dil sanatsal olmalıdır.
B) Birinci kişi ağzından yazılmış kısa yazılardır.
C) Kişisel yazılar olduğu için içten bir üslubu vardır.
D) Yazıldığı günün tarihini taşır.

8. Adana: 3 Ocak 1922

Mareşal Hazretleri,

Son Anadolu gezimde, sizden gördüğüm iyi kabulün, görüşmelerimizin, bana gösterilen yakınlık ve itimadın hatıralarını birlikte götürmek üzere, yarın Anadolu'dan ayrılıyorum. Ne kadar duygulandığımı arz edemem.

Bu parça aşağıdaki yazı türlerinden hangisinden alınmış olabilir?

- A) Mektup
B) Anı
C) Biyografi
D) Günlük

9. Haber yazılarıyla ilgili olarak aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Açık ve anlaşılır bir dil kullanılır.
- B) İlginç ve doğru olmalıdır.
- C) Tarafsız olmalı, muhabirin yorumunu içermemelidir.
- D) Toplumun bir kısmına seslenmelidir.

10. Malezya Havayollarına ait bir uçağın 8 Mart 2014 tarihinde Hint Okyanusu üzerinde kaybolduğu bildirildi. Yukarıdaki haber yazısında aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur?

- A) Ne?
- B) Nerede?
- C) Ne zaman?
- D) Nasıl?

11. Ahmet Haşim, tabiatın soluk renklerine, hayal gücünü hareketlendiren renk ve ışık oyunlarına ve unsurlar bakımından zengin olduğu için gurub vaktine düşkün, böyle manzaralar karşısında insanın iç ürperişlerini dile getiren bir şairdir. Merdiven şiiri de gurub manzarasının ilhamı içinde yazılmıştır.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisine başvurulmuştur?

- A) Tartışma
- B) Örnekleme
- C) Öyküleme
- D) Betimleme

HAYAT BOYU ÖĞRENME

12. 7500 yıllık tarihi ile bir tarih ve kültür kenti olan Gaziantep, Anadolu kentleri içinde ayrı bir öneme sahiptir. Mezopotamya ile Akdeniz'i birbirine bağlayan stratejik bir noktada yer alması ile kavimlerin uğrak yeri ve tarih öncesi çağlardan beri yerleşme alanı olması bunun en önemli nedenlerinden biridir denilebilir. Tarihsel gelişim sürecinde, farklı toplumların yaşam alanı olmasıyla bünyesinde farklı kültür katmalarının üst üste birikmesiyle oluşmuş kendine özgü kimliğini hep barındırmıştır.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisine başvurulmuştur?

- A) Tartışma
- B) Örnekleme
- C) Açıklama
- D) Betimleme

13. Aşağıdaki kelimelerden hangisi ek fiil eki almış bir isim değildir ?

- A) Güzeldi
- B) Çürükmüş
- C) Koşuyor
- D) Yakınsa

14. Yazarken kitapları bir yana bırakır, aklımdan çıkarırım; kendi gidişimi aksatırlar diye. Gerçekten de iyi yazarlar üstüme iyi abanır, yüreksiz ederler beni. Hani bir ressam varmış, horoz resimleri yaparmış da, uşaklarına atölyesine hiç horoz sokmamalarını tembih edermiş, ben de öyle...

Yazarın paragraftaki ressam gibi davranmasının nedeni aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Çok okuduğundan yazılarını ihmal etmesi.
- B) İyi yazarların saygınlığını yitirme kaygısı.
- C) Kendine yeterince güvenmesi.
- D) Özgün eserler verememe korkusu.

15. "Ben insanın iş görme isteğini ve yaşama çabasını daima canlı tutmasını isterim. Ölüm, bahçeme fidanlarını dikerken bulmalı beni; ama ölüm korkusu, bahçemi yitirme korkusu içinde değil."

Diyen biri için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Endişeli olduğu
- B) Yaşamı sevdiği
- C) Çalışkan olduğu
- D) Umutlu olduğu

16. Ben öykülerimi yazarken genelde bilgisayarla değil de tükenmez kalem ve kâğıtlarla çalışıyorum. Çünkü kâğıdı önüme her aldığımda bana: "Gerçekleri değil, hayalleri getir." dediğini hissediyorum "Hayallerini getir ve onların kendi gerçeklerine dönmesine izin ver." Picasso'nun sözü tam da buraya göre: "Hayal edebiliyorsam, çizebilirim."

Bu paragrafın anlatımında aşağıdakilerden hangilerine başvurulmuştur ?

- A) Öyküleme - Açıklama
- B) Açıklama - Tanık gösterme
- C) Betimleme - Karşılaştırma
- D) Örnekleme - Tanık gösterme

17. Aşağıdakilerin hangisinde ek fiil kullanılmamıştır?

- A) Ben sınıfın en sessiziydim.
- B) O tarihte buralar çamlıktı.
- C) Onun basketbol oynayacağını biliyorum.
- D) Temizlik ve yemek konusunda çok hassaslardı.

19. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "mi" yanlış yazılmıştır?

- A) Kızı mı oğlu mu evleniyor?
- B) Ben sevdimmi tam severim.
- C) Akıllı mı akıllı bir gençti.
- D) Sen onu gördün mü?

18. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bitişik yazılması gereken -ki, ayrı yazılmıştır ?

- A) Sen de korku filmi sevmezsin ki.
- B) O kadar çaresiz kalmış ki.
- C) Evde ki hesap çarşıya uymadı.
- D) Bu nasıl sorun ki çözülmüyor.

20. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hâl eki olan -de ile ilgili yazım yanlışı yapılmıştır?

- A) Uçakda herkes korkuya kapıldı.
- B) Velilerde çocukların tüm notları vardı.
- C) Televizyonda güzel film var.
- D) Bu şarkıda aşkıyı anlattım sana.

CEVAP ANAHTARI

1. TEMA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	D	C	B	A	B	D	C	B	B	D
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	C	D	B	C	D	A				

2. TEMA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	D	C	A	A	A	D	B	A	D	B
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	A									

3. TEMA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	C	D	B	A	C	A	D	D	C	A
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	B	A								

4. TEMA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	D	A	A	C	C	D	D	C	B	C
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	A	B	D	D	C	A	D	C	A	

5. TEMA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	A	D	B	B	C	B	D	C	D	A
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	D	A	C	B						

6. TEMA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	D	C	C	D	A	C	D	A	B	D
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	B									

7. TEMA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	A	D	A	B	C	D	D	D	C	A
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	B	D								

8. TEMA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	B	D	C	A	A	C	A	A	D	D
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	B	C	C	D	A	B	C	C	B	A

KAYNAKÇA

- Ahmet Şerif İzgören , Avucunuzdaki Kelebek, Elma Yayınevi, İstanbul, 2004.
- Attila İlhan, Bütün Şiirleri: 2, Sisler Bulvarı, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 2000.
- Bahçe, Balkanlar'da Çocukların Türkçe Sevinci, Yeni Balkan Yayınevi,2017.
- Bedri Rahmi Eyuboğlu, Bütün Eserleri 3 Resme Başlarken,haz.Mehmet Hamdi Eyuboğlu, Bilgi Yayınevi birinci Basım Mayıs 1986.
- Behçet Necatigil, Sevgilerde, Can Yayınları, İstanbul, 2015.
- Cahit Sıtkı Tarancı, Otuz Beş Yaş/Bütün Şiirleri, Can Yayınları, İstanbul, 2016.
- Cemil Sönmez, Atatürk Ve Okuma Sevgisi, Kültür Bakanlığı, Ankara 1994.
- F.W. Forester, İyi İnsan İyi Vatandaş, çev. Müşerref Hekimoğlu, Doğan Kardeş Yayınları, İst.1960.
- Faruk Nafiz Çamlıbel, Han Duvarları: Toplu Şiirler, Yapı Kredi Yayınları , 2018.
- Hâdi Besleyici, Okul Piyesi, İnkılâp Yayınevi, Üçüncü Baskı, 1984.
- Hasan Lâtif Sarıyüce, Anadolu Efsaneleri, Nar Yayınları, İstanbul, 2007.
- John Lloyd Ve John Mitchinson, Cahillikler Kitabı 2 Hayvanlar Âlemi, Çeviri: M.E. Dinçer, N. Taşçı Karay, Refik Halit, Gurbet Hikâyeleri, İnkılâp Yayınevi, İstanbul, 2015.
- Kök Yayıncılık, Ankara 2007.
- M.Önder, Anadolu'yu Aydınlatanlar, Ankara: T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğü, 1998.
- M.Üğur Derman,Türk Sanatında Ebrû, Ak Yayınları Türk Süsleme Sanatları Serisi 5, Ak Yayınları, 1977.
- Montaigne, Denemeler, Cem Yayınları, İstanbul, 1999.
- Nail Tan, 9 Çevre Şiiri, Ankara 1990
- Şevket Rado, Eşref Saat, İstanbul: Yayın-Matbaacılık Ticaret, 1979.
- Tevfik Fikret, Şermin, Nesin Yayınevi, İstanbul, 2018.
- TDK, Türkçe Sözlük,
- Zülfü Livaneli, Sanat Uzun Hayat Kısa, Remzi Kitabevi , İstanbul, 2010.

Genel Ağ Kaynakçası

- <http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-10/ataturke-mektuplar> erişim tarihi 03.10.2018
- <http://www.milliyet.com.tr/uluslararası-engelsiz-bilim-kongresi-manisa-yerelhaber-erişim-tarihi-08.10.2018>
- https://www.yeniakit.com.tr/kimdir/muhsin_ertu%c4%9fru
- <http://www.gencyorum.com.tr/2017/07/cocuk-ve-allah/>
- <http://siir.sitesi.web.tr/cahit-kulebi/hasret.html>
- <http://tdk.gov.tr>
- <http://ttkb.meb.gov.tr/>

Görsel Kaynakça

- <https://www.kulturportali.gov.tr/medya/fotograf/fotodokuman/3966>
- <https://okur-yazar.net/turkiye-tiyatrosu-ve-darulbedayi-6271>
- <http://www.turknostalji.com/etiket/eski-uludag.html>
- <http://aykiriakademi.com/sanat/sanat-sahne/muhsin-ertugrul-un-bir-genc-sanatci-olarak-portresi-cansu-firinci>